Duminică, pe unul dintre „gracht"-uri

Portul

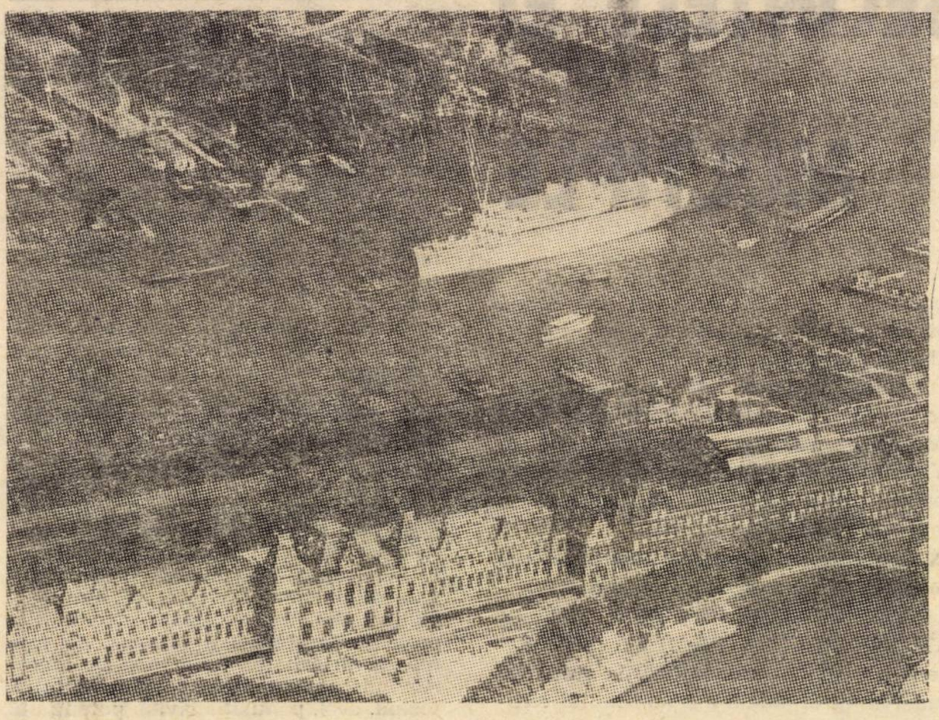

mult de „interior", care adăugate la complexul arhitectural în care se integrează, îți întregesc impresiile anterioare ce te vor duce la concluzia că te afli de fapt într-unul din cele mai mari muzee în aer liber din lume.

Prezentul, poate mai puțin fastuos, dar în permanență avid de spațiu, creînd meticulos premisele unor viitoare tradiții, încheagă construcțiile moderne și cartierele de locuințe construite în ultimii ani cu centrul modern, cuprins între piețele Rembrandt și Leidse, ce constituie totodată centrul vieții de noapte a orașului. În fulminantul tumult care se simte peste tot și dă viață orașului, indiferent de anotimp și afluxul de turiști. Doar bicicletele, a căror număr se apropie de 500 000 într-un oraș de un milion de locuitori, ți se par sfidătoare și anacronice. Orașul se extinde cu rapiditate, mutîndu-și treptat granițele spre interior; portul însă, înconjurat de centurile concentrice ale „vechiului Amsterdam", rămîne în continuare începutul și sfîrșitul oricăror schimbări, fluctuații și căutări, dirijînd, așa cum s-a obișnuit de veacuri, cea mai mare parte a activității comerciale și financiare a orașului și țării. Aeroportul orașului, unul din cele mai mari și moderne din Europa, prin care se efectuează o bună parte a activităților de import-export ale țării, constituie una dintre replicile prezentului dată tradiției.

Viitorul, care-și cere insistent intrarea în drepturi, a întrunit în reperele sale principale unanimitatea futurologilor. Această națiune mică, care în prezent numără 13 milioane de locuitori, dar a cărei prolificitate în realizări „per capita" sînt de-a dreptul uimitoare, simbolizate uneori doar prin nume sonore ca cele ale lui Rembrandt, van Gogh, van Dongen sau ale lui Huygens, Spinoza, van der-Waals și Lorentz, alteori prin cifre și procente, cum ar fi de exemplu acel 10 la sută din populația țării ocupată în agricultură, care a transformat Olanda într-unul din cei mai mari exportatori de produse alimentare din Europa, nu este departe de pragul ce marchează trecerea în ceea ce s-a numit pompos „era tehnotronică". Gigantul „Philips", cu sediul la Eindhoven în sudul țării (dar aici distanțele nu contează), prezent însă peste tot în țară și cunoscut mult peste hotarele ei, este poate în primul rînd, înafara nomenclaturii vaste de produse cuprinse între frigidere și calculatoare sau televizoare în culori, simbolul expansiunii tehnologice a țării, precum și garanția menținerii numărului de oameni de știință afectați de exodul creierelor. În constelația stelelor de mărimea lui Sony, AEG-Telefunken, Marconi sau Edison, prezente anul trecut la confruntarea din cadrul Salonului de Radio și Televiziune de la Paris, firma Philips, care cu numai 5—6 ani în urmă părea copleșită de avalanșa noilor descoperiri în electronică ce se împotmoleau în tradiționalele sale tuburi, a trecut cu succes examenul tehnic și comercial, demonstrînd viabilitatea simbiozei dintre tradiție și progres. Circuitele integrate, care au monopolizat aparatele de radio portative, precum și magnetoscoapele neprofesionale cu calități excepționale situate la un preț acceptabil, transformă firma „Philips", alături de compania aeriană KLM, al cărei an de constituire (1919) o situează printre cele mai vechi din lume, în simbolul uimitoarei capacități a olandezilor de adaptabilitate la schimbări drastice și rapide, pe care le reclamă în lumea modernă tandemul tehnologie-electronică.

Este imposibil, fiind la Amsterdam, să nu renunți în caz de nevoie la Muzeul Tropical sau chiar la Concertgebouw pentru a vizita două case memoriale, care în fiecare an adună tot atîția turiști ca oricare din marile muzee ale orașului. Prima dintre ele este casa lui Rembrandt Harmenszoon van Rijn, cel mai venerat cetățean din Amsterdam de 300 de ani încoace. Cele aproximativ 200 de gravuri păstrate aici par să fi răstignit în cuante timpul petrecut de Rembrandt în această fabuloasă casă, veghind totodată ca totul să rămînă intact, cum a fost și pînă acum din momentul abandonării ei de către pictor. Cele trei etaje somptuoase ale casei te plasează astfel într-o originală anticameră a acelei părți din Muzeul Național, unde sînt expuse o bună parte din cele 700 de tablouri create de marele pictor în cei 46 de ani pe care i-a petrecut la Amsterdam.

■

Mi s-a părut că am străbătut într-o clipă tot drumul sinuos al istoriei cînd am ajuns la casa Annei Frank, locul de derulare a uneia dintre nenumăratele drame ale acelui episod în care orașul Amsterdam a fost doar una dintre tragicele verigi. Din această casă modestă de pe Prinsengracht nr. 263 a pornit să colinde lumea binecunoscutul „Jurnal", care fără îndoială a contribuit la reactualizarea înțeleptului Santayana („Cine uită trecutul riscă să-l retrăiască din nou"), din moment ce ea adună în fiecare an o mulțime de vizitatori din aproape toate țările lumii. Pare de neconceput că aici — îmi spunea la un moment dat un tînăr, pe care-l despărțea de război vîrsta, un ocean, neutralitatea țării sale precum și imposibilitatea de a cuprinde dimensiunile reale ale dramei doar prin vizitarea casei și citirea „Jurnalului" — un copil (dar poate doar un copil !) a putut scrie, într-o situație în care optimismul era un lux rezervat diletanților, acest incredibil mesaj de umanism : „— În ciuda tuturor încercărilor... eu tot mai cred că oamenii de fapt sînt buni... că această brutalitate se va termina... și că pacea și liniștea se vor întoarce din nou..."

Pacea și liniștea au constituit pentru olandezi acel dig care, adăugîndu-se la cele ce zădărnicesc apele amenințătoare ale mării și ale rîurilor, a permis să se imprime țării acea constantă imuabilă care este permanenta schimbare. Și poate nu ai putea înțelege pe deplin toate aceste schimbări, fenomene și frămîntări, succese sau greutăți, unele interne, altele legate de Piața comună, dacă nu ai sta de vorbă cu oamenii, amabili și generoși, singurii în măsură să-ți confirme o părere sau să-ți risipească vreo incertitudine sau nedumerire. Cu cei din generația mai vîrstnică, și apoi, urmînd ștafeta timpului, peste mult prea-discutatul „generation gap", cu tinerii de azi, captivi ai diverselor idealuri, caracteristice vîrstei. Cunoscîndu-i mai bine, la o expoziție de fotografii organizată în holul-anexă al casei Annei Frank, încăpere pusă la dispoziția studenților olandezi pentru promovarea acțiunilor lor, am început să-mi întregesc imaginea reală a țării, să simt certitudinile prezentului și pulsul viitorului...

Puntea spre comprehensiunea oamenilor, a sentimentelor lor, a obiceiurilor trece prin istoria Olandei, care de la Wilhelm de Orania, artizanul independenței Țărilor de Jos, și pînă în zilele noastre și-a afirmat în permanență vocația europeană, în prezent axiomatică. Și dacă este tot atît de axiomatic că în circuitul de valori, european sau mondial, o țară poate primi mult, este neîndoielnic că acești oameni minunați și țara lor dindărătul digurilor salvatoare pot primi, dar mai ales pot da enorm.

CURSA ÎNARMĂRILOR ŞI CONSECINŢELE EI MULTIPLE

Cursa înarmărilor moderne şi efectele sale — iată un subiect care ocupă un loc de prim ordin pe scena preocupărilor mondiale. Aparent, tema este exclusiv de resortul experţilor, diplomaţilor şi militarilor. De fapt, ea a irupt în sfera cea mai largă a opiniei publice internaţionale. Raporturile sale cu viitorul ca atare al vieţii pe planeta noastră, cu securitatea, cu imensele poveri economice pe care le generează i-au asigurat un loc prioritar. Aceasta şi explică faptul că, în prezent, este tras cu atîta pregnanţă semnalul de alarmă : pericolul devenit planetar impune măsuri categorice, hotărîte pentru frînarea lui, pentru a se realiza o dezarmare generală (şi în primul rînd nucleară) eficientă.

Recent, Adunarea Generală a O.N.U. a aprobat în unanimitate înscrierea propunerii prezentate de România pe ordinea de zi a actualei sesiuni: „CONSECINŢELE ECONOMICE ŞI SOCIALE ALE CURSEI ÎNARMĂRILOR ŞI EFECTELE SALE PROFUND DĂUNĂTOARE ASUPRA PĂCII ŞI SECURITĂŢII ÎN LUME". Formularea propunerii a avut un ecou pozitiv în rîndurile statelor membre. Este limpede că examinarea aprofundată a fenomenului complex pe care îl reprezintă cursa modernă a înarmărilor, sub toate aspectele sale, ar permite o mai bună cunoaştere şi o evaluare globală a consecinţelor negative ale acesteia, pe toate planurile, a marilor primejdii pe care ea le generează, degajarea unor concluzii care să slujească realizării unor măsuri practice de stăvilire şi reducere neîntîrziată a acestei competiţii iraţionale.

Vom cita un extras din raportul anual prezentat sesiunii de secretarul general al O.N.U., U Thant : „Pentru ca guvernele şi popoarele lumii să fie mai bine informate şi să poată înţelege mai bine problemele privitoare la continuarea cursei înarmărilor, propun să se întreprindă un studiu internaţional complet şi competent asupra consecinţelor economice şi sociale ale cursei înarmărilor. Un astfel de studiu ar contribui la o mai bună înţelegere a necesităţilor şi posibilităţilor revizuirii, atît a priorităţilor naţionale cît şi internaţionale în acest domeniu".

Este tocmai litera şi spiritul propunerii româneşti.

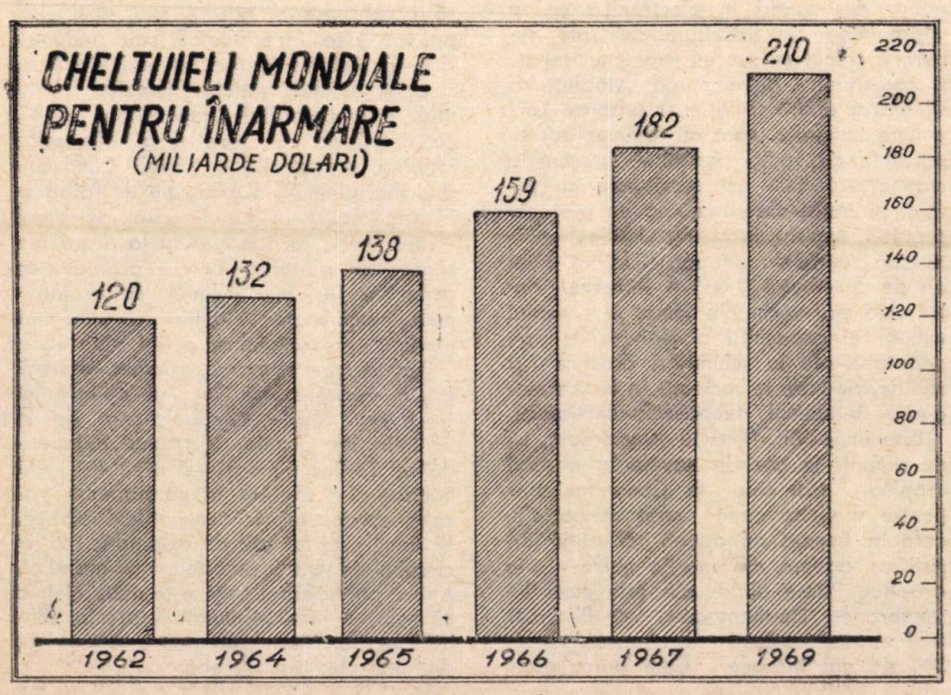

Dosarul problemei este voluminos : el cuprinde sute, mii de piese — mărturii ale unor savanţi şi experţi, analize sociologice, statistici, documente etc. Ne propunem să-l deschidem şi să prezentăm filele sale cele mai importante.

ÎNAINTE ŞI ACUM

Dicţionarele enciclopedice dau aproximativ în aceiaşi termeni definiţia armelor şi armamentului : „unealtă sau maşină destinată nimicirii inamicului". Dacă, însă, secole de-a rîndul (poate chiar milenii), armele (rudimentare sau perfecţionate) erau destinate înfruntărilor militare directe, pe cîmpul de luptă, epoca modernă a modificat considerabil destinaţia lor. Al doilea război mondial a dovedit că *diferenţierea din trecut între front şi spatele frontului a dispărut*. Mai mult decît atît, atacarea centrelor populate, încercarea de intimidare a populaţiei civile ca factor de înfrîngere morală au fost pe larg folosite în tactica şi strategia hitleristă : stau mărturie bombardamentele sălbatice ale Varşoviei, Rotterdamului, Coventry-ului şi întreaga epocă a V1 şi V 2.

Apariţia armei nucleare presupune o deplasare a selectivităţii strategice spre spatele frontului. Bombardamentele de la Hiroşima şi Nagasaki n-au fost motivate de considerente militare, ele neurmărind obiective militar-strategice. Experienţa postbelică a dovedit, de asemenea, prioritatea pe care o au atacurile îndreptate asupra spatelui frontului, vizînd, deci, populaţia civilă, potenţialul economic etc. Războaiele dezlănţuite de imperialism în Coreea şi Vietnam stau din plin mărturie asupra acestui lucru.

Cele de mai sus ne permit să insistăm asupra faptului că dezvoltarea generală a cursei înarmărilor *se află într-un raport direct nu numai cu forţa şi capacitatea militară a statelor, ci cu viaţa întregii populaţii a acestora*. Noile dimensiuni ale cursei înarmărilor implică un pericol sporit, în progresie geometrică, la adresa popoarelor lumii.

Un element important al cursei înarmărilor în epoca noastră, element care o diferenţiază în mod calitativ de tot ce a cunoscut istoria omenirii, este caracterul noilor tipuri de arme apărute şi dezvoltate în perioada de după al doilea război mondial. Pînă la apariţia armelor nucleare, clasificarea armamentelor se făcea în funcţie de modul de folosire al acestor arme : armă terestră, armă navală, armă aeriană etc. În prezent, tot arsenalul militar de care s-a folosit omenirea, inclusiv în al doilea război mondial, este desemnat sub denumirea de *arme clasice*, adăugindu-se o nouă categorie, aceea a *armelor de exterminare în masă*.

De aici rezultă limpede perfecţionarea — în sens destructiv — pe care au parcurs-o armamentele în ultimele decenii, element de natură să releve şi mai mult aspectul îngrijorător al cursei înarmărilor în epoca contemporană. În primul război mondial puşca Lebel, cu care era înzestrată armata franceză, acoperea o distanţă de 800 m, iar tunul de 75 era eficient la 5 km. Ce pot spune oare aceste cifre, cînd ştim că la ora actuală rachetele intercontinentale — vectorii cei mai probabili ai armelor nucleare — pot parcurge distanţe de pînă la 16 000 km ! A dispărut un factor important şi anume invulnerabilitatea geografică : nu există colţ al pămîntului care să nu poată fi atins de o armă nucleară.

Caracteristică anilor postbelici este şi *creşterea puterii de foc* a diferitelor

unități militare. În 1914 artileria era considerată de către strategia oficială drept o armă complementară, infanteria fiind apreciată ca principala armă. Dar chiar în 1918 diviziile puterilor combatante și-au cvadruplat puterea de foc. În al doilea război mondial — chiar de la începutul său — s-au confruntat uriașe forțe militare. În mai 1940, înainte de invadarea Franței de către Germania hitleristă, cele două armate (în cazul Franței avem în vedere și unitățile britanice de pe frontul francez) au concentrat peste 5 000 de tancuri.

Au apărut atunci arme noi și sisteme noi militare : bombardamentul strategic în care se foloseau bombe de zeci de tone, trupe aeropurtate, proiectile autopropulsate (V 1—V 2). A crescut rolul submarinului și al portavionului.

Ce înseamnă în prezent cursa înarmărilor ? Pentru a răspunde la această întrebare trebuie precizate cel puțin trei probleme : 1) în ce constă dimensiunile pericolului nuclear ; 2) ce evoluție au atins vectorii (rachetele în special) ; 3) ce forțe militare există în prezent pe plan mondial și la ce dimensiuni se ridică acumularea destructivă a armamentelor.

1) Față de bomba de la Hiroșima, scara armelor nucleare a evoluat considerabil. Actualmente bomba nucleară „standard" este considerată cea de 20 megatone (deci de 1 000 ori mai mare decît bomba de la Hiroșima). Specialiștii consideră că, în urmă cu un deceniu, stocurile de arme nucleare însumau 10 000 megatone ; în prezent, ele s-ar cifra la peste 1 000 000 megatone și tind să se apropie de cifra de 100 000 000 megatone.

O imagine a puterii destructive pe care o poartă în sine armele nucleare ne-o oferă cunoscutul teoretician francez în problemele militare, generalul Pierre Gallois. El scrie : „Energia care s-a eliberat într-un fragment de secundă la explozia nucleară experimentală de la 1 martie 1954 (este vorba de experiența de pe atolul Bikini — S.V.) a fost mult mai mare decît aceea care a fost necesară în cei 5 ani ai ultimului război mondial pentru a distruge milioane de oameni".

În ce privește efectul posibil al unui atac nuclear, un raport redactat în 1967 sub auspiciile secretarului general al O.N.U. menționa : „Dacă un conflict nuclear ar izbucni, indiferent de amploarea sa inițială, nici un stat nu va putea să se simtă în siguranță. Chiar dacă un stat n-ar fi supus unui atac direct și chiar dacă n-ar suferi consecințele imediate ale unui astfel de atac, asupra lui s-ar repercuta urmările căderilor ulterioare ale deșeurilor radioactive".

Sînt cifre, date, care cu greu pot fi înțelese, adaptate cunoașterii noastre. Este realmente vorba de un uriaș pericol de distrugere care amenință întreaga planetă.

2) Noțiunea de *armă nucleară* este indisolubil legată de cea de *armă rachetă*. Problema vectorilor, a transportării la țintă a încărcăturii nucleare s-a plasat pe primul loc în preocupările țărilor care dispun de arma nucleară. Aceasta deoarece în condițiile existenței unor uriașe stocuri nucleare, devin esențiale accelerarea la maximum a transportului lor spre țintă și, totodată, asigurarea preciziei și invulnerabilității mijlocului de transport (vectorului).

În prezent, transportul la mari distanțe, în general intercontinentale, a unor încărcături destructive nu poate lua în considerare ore, ci minute și chiar minute din ce în ce mai puține.

Armele rachetă se dezvoltă pe cele mai diferite coordonate. Variantelor inițiale — rachetă intercontinentală purtătoare a unei singure încărcături nucleare — i s-a adăugat în prezent așa-numita M.I.R.V. — rachetă cu focoase multiple — numită de experți pe bună dreptate „armă apocaliptică". Firește, lucrurile nu se vor opri aici, dacă spirala înarmărilor va continua.

3) Citind date despre stocurile nucleare existente nu am epuizat de loc problema forței destructive pe care o posedă în prezent omenirea. Ar trebui să ne referim în general la armamentul existent (inclusiv clasic), la oamenii aflați sub arme etc.

Și aici însă trebuie făcute unele precizări. Armamentul clasic a cunoscut *același proces* de multiplicare a puterii de foc și de precizie. De pildă, anuarele militare arată că pe plan mondial există un număr de circa 700 submarine, aproximativ același care a existat în 1937. Dar puterea de foc a submarinelor a crescut de peste 10 ori !

Firește, același proces este valabil și pentru armele citate mai sus — tancuri, avioane. Poate, chiar, în ce privește aviația cifra este și mai mare.

Un alt aspect important este cel al *efectivelor umane* cuprinse în circuitul militar. Este vorba nu numai de forțele armate ca atare, dar și de civilii legați într-un fel sau altul de producția directă de război. Datele existente pe plan mondial cuprind numai forțele armate din serviciul activ. În 1966, acestea s-au ridicat la peste 20 milioane bărbați și femei. Experți ai O.N.U. au evaluat că pe lîngă cele 20 milioane persoane din forțele armate, peste 30 milioane persoane sînt probabil angajate în mod direct sau indirect în activități militare.

Cei peste 50 milioane militari și civili care lucrează pentru forțele armate reprezintă mai mult decît populația totală a Franței. Acest total reprezintă aproximativ 4 la sută, sau un om din 25, din populația activă din punct de vedere economic a lumii. Deși în mod absolut această cifră poate fi mai mare în țările dezvoltate decît în țările mai puțin dezvoltate, în aceste din urmă țări, unde efectivele umane calificate și educate sînt limitate, folosirea de cadre din economia civilă pentru scopuri militare prezintă un factor serios care afectează progresul economic.

4 000 DE MILIARDE DOLARI...

Modul cel mai direct în care omenirea resimte cursa înarmărilor îl constituie uriașa povară a cheltuielilor militare. Acest indice nu este, firește, singurul care caracterizează raportul între dezvoltarea armamentelor și societatea contemporană. Dar ca indice valoric este esențial.

Cheltuielile militare ale statelor au fost totdeauna raportate fie la produsul social total, fie la celelalte capitole ale cheltuielilor bugetare. Dintr-o asemenea examinare reiese mai clar ce înseamnă pentru umanitate cheltuielile în scopuri militare și continuarea lor, fie în ritmul actual, fie într-un ritm sporit.

O primă cifră care se impune a fi prezentată este cea *a sumelor cheltuite*. În intervalul 1900—1969, deci în decurs de aproape 70 de ani, perioadă în care s-au înregistrat două războaie mondiale, cheltuielile militare ale statelor s-au cifrat la peste 4 000 miliarde dolari.

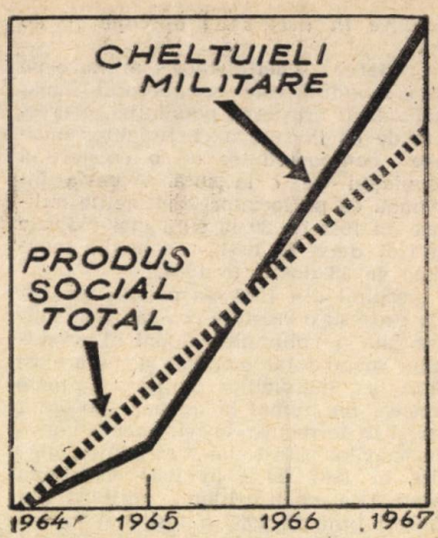

Fondurile cu destinație militară comparativ cu sumele alocate unor scopuri civile (1966)

Ritmul de creștere al cheltuielilor pentru înarmare a depășit ritmul de creștere al produsului social total

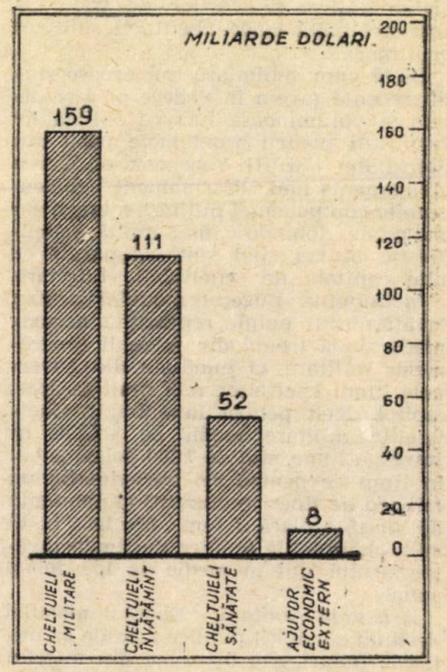

După cum este ușor de înțeles, ritmul acestor cheltuieli a crescut în permanență. Iată cheltuielile militare ale omenirii (exprimate doar în bugetele militare) în ultimii ani (în miliarde dolari) :

1962 — 120
1965 — 138
1967 — 182
1969 — 210

În 1969, după cum se vede, cheltuielile *aproape s-au dublat* față de 1962. În același timp, se remarcă importantele creșteri bugetare înregistrate în intervalul 1967—1969, fenomen legat de producerea tipurilor noi de arme în special rachete.

Din aceste cifre reiese, de asemenea, și o altă concluzie. Dacă în viitorii ani ritmul cursei înarmărilor, și implicit al cheltuielilor militare, ar rămîne constant, atunci — pentru perioada 1968—1977 cheltuielile militare s-ar putea ridica la 4 000 miliarde dolari*). *Deci aceeași sumă cheltuită anterior de*

omenire în decurs de aproape 70 de ani.

Creşterea cheltuielilor militare pe plan mondial este considerabil mai mare decît creşterea populaţiei, o creştere de 38 la sută a cheltuielilor militare comparîndu-se cu o creştere a populaţiei de 7 la sută. Aceasta înseamnă că pe locuitor cheltuielile militare au fost cu 30 la sută mai ridicate în 1967 decît în 1964 — o medie mondială de 53 dolari în 1964.

Începînd din 1964 s-a produs un dublu proces : o creştere constantă şi substanţială a volumului global al produsului social total mondial şi, în acelaşi timp, a cheltuielilor militare. Cu toate acestea, nu numai în termeni absoluţi, dar şi în termeni relativi, povara cursei înarmărilor a fost mai grea pentru omenire în 1967 decît în 1964. Creşterea relativă a cheltuielilor militare din 1964 şi pînă în 1967 a fost mai rapidă decît creşterea produsului naţional brut mondial. În timp ce cheltuielile militare pe locuitor, exprimate în preţuri constante, au crescut cu 16 la sută, produsul naţional brut pe locuitor a crescut cu numai 9 la sută, ceea ce sugerează că o parte semnificativă a creşterii produsului real nu a contribuit la îmbunătăţirea nivelurilor de trai, ci a fost destinată unor cheltuieli militare mai mari.

După cum subliniază numeroase studii recente (avem în vedere printre altele şi voluminoasa lucrare editată de Institutul pentru problemele păcii din Stockholm „SIPRI Yearbook of World Armaments and Disarmament") dimensiunile componenţei militare a bugetelor naţionale dobîndesc mai multă semnificaţie atunci cînd sînt comparate cu alte capitole de cheltuieli bugetare.

Învăţămînt. Bugetul mondial pentru învăţămîntul public reprezintă aproximativ două treimi din bugetul programelor militare. O jumătate din guvernele lumii cheltuiesc mai mult la acest capitol decît pentru învăţămînt. Cheltuielile militare medii pe soldat, în întreaga lume, sînt de 7 800 dolari anual în timp ce pentru cei aproximativ un miliard de tineri reprezentînd populaţia de vîrstă şcolară a lumii (de la 5 la 19 ani), cheltuielile publice destinate învăţămîntului sînt în medie de 100 dolari anual.

Asistenţă sanitară. Bugetul mondial destinat sănătăţii publice este de 52 miliarde dolari, sau o treime din bugetul militar.

Ajutorul economic extern. Ajutorul economic extern acordat ţărilor în curs de dezvoltare s-a menţinut în ultimii ani aproximativ la acelaşi nivel. Respectiv, un total mondial de aproximativ 8 miliarde dolari sub formă de ajutor economic a reprezentat mai puţin de 0,5 la sută din produsul naţional brut al ţărilor care l-au acordat şi echivalentul a 6 la sută din cheltuielile lor militare. Ajutorul acordat a fost în medie de 8 dolari pe locuitor în ţările dezvoltate, în comparaţie cu 170 dolari pentru programele militare.

O lucrare postbelică referitoare la potenţialul militar al statelor (Klaus Knorr, „The War Potential of Nations", Princeton University Press, 1956) apreciază în felul următor influenţa menţinerii unui vast potenţial militar asupra economiei şi vieţii unei ţări : „Cheltuielile determinate de menţinerea forţelor armate împiedică atingerea altor ţeluri importante, care fie că sînt împinse pe planul al doilea, fie că sînt complet date la o parte în numele creării forţei militare. Pot fi aduse prejudicii unor importante valori morale, culturale şi politice... Creşterea cheltuielilor militare atrage după sine noi sacrificii materiale".

Cheltuielile militare sporite nu pot fi privite exclusiv prin această prismă înregistratoare. Ele presupun un proces deosebit de complex în care este angrenată umanitatea. Pe de o parte, este vorba de absorbirea de către cursa înarmărilor a unei părţi considerabile din avuţia omenirii, fără a se putea rezolva asemenea probleme cum sînt subdezvoltarea, subnutriţia etc. care afectează sute de milioane de oameni. Pe de altă parte, este vorba de angrenarea „materiei cenuşii" calificate — zeci de mii de savanţi şi cercetători — în efortul de perfecţionare a mijloacelor de distrugere.

OPŢIUNI FUNDAMENTALE

Trebuie ţinut, însă, cont şi de uriaşele prejudicii pe care cursa înarmărilor le aduce eforturilor popoarelor dedicate operei de edificare a dezideratului major al omenirii — pacea, colaborarea şi securitatea. În condiţiile actuale, ca o consecinţă directă a interdependenţelor lumii contemporane, pacea şi securitatea internaţională au un caracter indivizibil, reclamînd în mod imperios statornicirea unui climat politic bazat în mod ferm pe respectarea cu stricteţe a normelor şi principiilor unanim recunoscute ale dreptului internaţional, a independenţei şi suveranităţii naţionale, neamestecului în treburile interne, egalităţii în drepturi, avantajului reciproc şi respectului mutual, integrităţii teritoriale, intangibilităţii frontierelor de stat, a nerecurgerii la forţă sau la ameninţare cu forţă, a recunoaşterii dreptului sacru al fiecărui popor la dezvoltarea de sine stătătoare, de a-şi hotărî singur soarta potrivit propriilor sale opţiuni şi aspiraţii. Se constată, cu evidenţă, că înarmarea în general, cursa înarmărilor nucleare, sînt în contradicţie cu acest cadru unitar al legalităţii internaţionale. Factor de încordare şi neîncredere în relaţiile dintre state, de periclitare a păcii şi securităţii generale, cursa înarmărilor contravine intereselor vitale ale tuturor popoarelor.

Există în prezent, în pragul deceniului dezarmării, două teorii în legătură cu dezarmarea şi cursa înarmărilor. Potrivit uneia, cursa înarmărilor poate evolua pe coordonatele actuale, înţelegînd prin aceasta o acumulare continuă a tipurilor de arme existente pentru aşazisa „nealterare a echilibrului". O a doua teorie am putea s-o numim „teoria pragului", după care cursa înarmărilor se află la răscruce, putîndu-se opta nu numai în favoarea actualelor tipuri de arme, ci spre un arsenal nou, total necunoscut şi de o mare forţă distructivă (ca exemplu, este de obicei dată racheta MIRV).

Ambele teorii se bazează pe continuitatea competiţiei infernale a înarmării. Deci — categoric — nu în aceste variante putem găsi o soluţie sau un răspuns. Acestea sînt sugerate de însăşi imensa povară pe care o suportă popoarele lumii şi care nu poate fi decît calea propusă de Deceniul dezarmării.

Dezarmarea generală şi completă, şi în primul rînd dezarmarea nucleară — aceasta este opţiunea, oricît de grea şi complexă ar fi sarcina pe care omenirea şi-o propune.

Sergiu VERONA

*) După „World Military Expenditures 1966—1967", editată de United States Arms Control and Disarmament Agency.

reflector

PESTE ATLANTIC

În cursul anului 1969, companiile aeriene din întreaga lume au transportat 287 000 000 de călători, cifră care depăşeşte cu aproape 10 la sută pe cea din anul 1968. Atlanticul a fost trecut în zbor de 87 909 avioane, care au transportat între continente 6 637 136 de călători. Flota navală de pasageri a efectuat în 1969 mai puţin de zece mii de traversări şi a atins plafonul cel mai scăzut din istoria sa — sub o jumătate de milion de pasageri, majoritatea vapoarelor navigînd numai cu 30-40 la sută din capacitatea lor de transport. La avioane media de încărcare a fost de 55 la sută. Dintre pasagerii deserviţi de companiile aeriene, 5 040 974 au traversat Atlanticul, în cele două sensuri, pe liniile Europa — S.U.A. şi 955 265 pe liniile Europa — Canada. În afară de pasageri, avioanele celor 22 de companii aeriene care activează peste Atlantic, au transportat, în 1969, 416 724 de tone mărfuri şi poştă, cantitate care depăşeşte cu 39 la sută pe cea din 1968.

STATISTICA SURDITĂŢII

Un studiu întreprins de Organizaţia Mondială a Sănătăţii referitor la surditate a dus la următoarele concluzii : numărul surzilor şi al surdo-muţilor, la fiecare 100 000 de locuitori, este mai mare în Europa şi mai mic în Oceania. Pe continente, cifrele raportate la totalul populaţiei sînt următoarele : Europa — 77,7 surzi la 100 000 de locuitori ; America (S.U.A. şi Canada) — 77,4 ; Africa — 43,2 şi Oceania — 32,7. Dintre cei atinşi de această infirmitate sînt mai mulţi bărbaţi decît femei, cu toate că studiul respectiv se referă la regiuni în care femeile sînt mai numeroase decît bărbaţii. Astfel, în America, din 150 surdo-muţi 80 sînt bărbaţi şi 70 femei ; în Asia — 85 bărbaţi şi 65 femei ; în Europa — 84 bărbaţi şi 66 femei. Cauzele principale care produc infirmitatea : ereditatea, bolile copilăriei şi traumatismele craniene.

MINITERMOMETRUL

Doi oameni de ştiinţă din Kiev au realizat un termometru de dimensiunea unei... seminţe de mac. Este vorba de profesorul Zarubin şi de inginerul Nemish, de la Institutul de semiconductori de pe lîngă Academia de ştiinţe a R.S.S. Ucrainene. Datorită întrebuinţărilor tot mai frecvente a temperaturilor scăzute în diferite domenii, s-a simţit nevoia unor termometre de dimensiuni mici şi, în acelaşi timp, foarte sensibile. De asemenea, în industrie şi în cercetările de laborator, asemenea termometre trebuie să efectueze măsurători în cel mai scurt timp. Termometrul realizat la Kiev este format dintr-un cilindru cu diametrul şi înălţimea de un milimetru şi poate efectua o măsurătoare într-o sutime de secundă.

Corespondență din Lima de la Carlos Ortega

Datele experienței peruviene

„Experiența peruviană" a debutat practic la 8 octombrie 1968, cînd au fost expropriate bunurile companiei petroliere nord-americane I.P.C. Un întreg continent și-a îndreptat atunci atenția spre acest act, l-a studiat și i-a desprins semnificațiile. A fost înțeles ca o hotărîre majoră în numele apărării suveranității naționale, un simptom al sentimentului independenței care se manifestă tot mai evident în politica țărilor latino-americane. Privit de la început cu interes, actul naționalizării de la Lima a reușit să determine un puternic curent de solidaritate continentală, cel mai real sprijin care putea fi oferit guvernului instalat la 3 octombrie 1968. Practic, adeziunea exprimată de celelalte state s-a concretizat — semnificativă este, de altfel, chiar denumirea dată documentului — prin acel „Consensus de la Viña del Mar" (1969), exprimînd solidaritatea continentală cu aceea ce s-a numit ulterior „experiența peruviană". Pe parcurs, evoluția fenomenului a fost urmărită cu același interes, la Lima constatîndu-se cu satisfacție dorința și încrederea celor mai multe guverne în victoria unei experiențe locale, dar avînd atributele unui deziderat continental. În concepția progresistă latino-americană, Lima a reprezentat și continuă să reprezinte o manifestare concludentă a mișcărilor antiimperialiste, un simbol al afirmării drepturilor naționale la suveranitate și independență, dezvoltare și progres. Și aceasta, în primul rînd, pe calea apărării bogățiilor naționale și exploatării lor în beneficiul exclusiv al țării pe teritoriul căruia se află. Sînt rațiuni care explică sprijinul politic acordat Republicii Peru de țările latino-americane, dar și presiunile grupurilor oligarhice din interior sau din exterior, ale căror interese au fost lezate. Experiența peruviană este într-un fel un test care va proba șansele unor hotărîri asemănătoare, o probă a încrederii în propriile forțe și a ceea ce înseamnă solidaritate latino-americană.

Cu aproape doi ani în urmă, s-a produs unul din cele mai interesante și inedite fenomene politice care au avut loc în ultimele decenii în America Latină : revoluția peruviană pentru apărarea intereselor naționale, condusă de armată.

După acest interval de timp și după precizarea multora din principalele date ale evenimentelor este oportun să semnalăm diversele și încă neclarificatele tendințe ideologice din cadrul procesului peruvian și să examinăm cu atenție situația politică, economică și socială care-l însoțește.

Ar putea fi foarte utilă o privire de ansamblu, mai ales dacă analiza se bazează pe observarea directă a evenimentelor care au avut loc după 3 octombrie 1968. O analiză este cu atît mai oportună, cu cît există unele rațiuni care ne obligă să o facem acum și nu mai tîrziu. Aceste rațiuni ar putea fi următoarele : 1) experiența peruviană este vitală pentru Peru, ea avînd importanță și pentru progresul latino-american în general ; 2) niciodată în trecut, conjunctura nu a fost mai propice pentru eliberarea Perului și a altor țări de sub dominația străină fără a fi necesar să se recurgă la sacrificii de resurse umane și materiale.

Deci, în principiu, ce s-a întîmplat și ce se întîmplă realmente în Peru ?

A detalia de ce și pînă la ce punct reforma agrară în Peru a fost legislată și pusă în practică în mod radical ar fi de prisos : despre aceasta s-a vorbit destul.

Dezvoltarea acestei reforme substanțiale s-a desfășurat pînă acum cîtva timp pe patru planuri fundamentale : a) realizarea ei ; b) afirmarea rolului politic al reformei ; c) definitivarea ei ; și d) accelerarea și lărgirea aplicabilității ei în noi zone.

Este utilă acum o digresiune. Cu mai multe luni în urmă, guvernul peruvian a declarat că vor intra în cadrul reformei agrare încă patru noi zone ; a decis să mărească capacitatea complexelor agro-industriale din nordul țării ; a zădărnicit toate manevrele companiei nord-americane „Grace" pentru stînjenirea acestui proces ; a început să combată cunoscutul partid A.P.R.A. (condus de Haya de la Torre, vechi politician peruvian — n.n.) în cadrul sindicatelor din industria zahărului ; a făcut o chemare oficială și a pus în mișcare cu toată vigoarea, atît în agricultură cît și în celelalte ramuri ale activității naționale, așa-numitele Comitete ale apărării revoluției. Pe de altă parte, a inițiat o îmbunătățire a muncii administrative, realizată în prezent într-o formă mult prea birocratică ; a decis formarea unei Comisii permanente de control a reformei agrare la nivel prezidențial și a unor Comitete regionale în nord.

Apare, desigur, întrebarea : cine sînt cei care desfășoară acțiuni împotriva reformei agrare ? Sînt, în primul rînd, tradiționalele grupuri ale puterii economice, naționale și străine, care nu se resemnează cu pierderea în agricultură a unuia din atu-urile forței lor. În al doilea rînd, sînt elementele conservatoare din însuși cadrul guvernului, care păstrează încă o anumită capacitate de hotărîre și o oarecare influență în rîndul forțelor armate. În al treilea rînd, este vechea birocrație care în cea mai mare parte nu a fost încă înlăturată din aparatul de stat. În al patrulea rînd, este o parte a presei vorbite, scrise și televizate, aflată încă în mîinile oligarhiei și imperialismului. Și, în sfîrșit, în al cincilea rînd, este partidul aprist (A.P.R.A.), braț politic al reacțiunii, ai căror conducători și lideri sindicali își joacă ultima carte în dorința de a menține o influență care le scapă din mîini pe măsură ce reformele realizate de guvern lasă fără aparentul său „conținut" vechiul și epuizatul „mesaj" aprist.

Ultimele măsuri în cadrul reformei agrare, hotărîrea fermă de a comercializa prin intermediul statului făina de pește (principalul produs de export), ca și alte măsuri revoluționare sînt tot atîtea motive care fac să circule foarte frecvent întrebarea : cum și de ce un guvern care se proclamă în mod insistent ca revoluționar, antioligarhic și antiimperialist, avînd puterea și forța în mîinile sale, permite totuși ca vechile cercuri ale puterii economice să acționeze și să realizeze o activitate evident contrarevoluționară ?

În cadrul regimului militar instalat în Peru sînt evidente trei sectoare bine definite : a) un sector mai mult sau mai puțin larg de șefi militari cu grade înalte, care au o bună pregătire politică și economică și o ideologie de stînga mergînd de la reformismul burghez pînă, în unele cazuri, la o concepție socialistă ; b) un grup mic de vechi generali, încă în serviciu activ, de tendință conservatoare, care răspund mentalității tradiționale a militarilor latino-americani, deși prin numărul lor redus se văd împiedicați să-și manifeste în mod deschis aceste tendințe ; c) marea masă a șefilor militari, ofițeri și soldați, care nu au în mod practic vreo pregătire politică și care sprijină revoluția mai mult pentru prestigiul celor care o conduc, dintre care unii i-au făcut să cunoască de ce trebuie să lupte împotriva imperialismului și oligarhiei.

Se poate spune că succesul sau eșecul „experienței revoluționare peruviene" vor fi determinate, respectiv, de capacitatea sau incapacitatea guvernului și

Demonstrație țărănească în sprijinul reformei agrare

a forțelor civile de stînga de a organiza o mișcare națională de mase și prin aceasta să integreze în cadrul acțiunilor sale forțele populare, unicul sprijin eficient pentru a garanta reușita revoluției peruviene.

Chiar dacă sistemul economic conservator și pur fiscal impus de Fondul Monetar Internațional și organismele afiliate este schimbat treptat cu un altul care acordă statului o putere crescîndă de intervenție în economie, rămîn în picioare necesitatea și importanța unor hotărîri foarte apropiate cu o greutate specifică în definirea a ceea ce se numește „calea peruviană de dezvoltare".

Una din aceste hotărîri se referă la cupru. În decembrie, guvernul a dat un pas înapoi în politica sa prin semnarea așa-numitului Contract Cuajone — asupra exploatării unuia dintre cele mai bogate zăcăminte de cupru din lume — cu o companie nord-americană care de mulți ani deține dreptul de concesionare asupra acestui zăcămînt fără a-l fi exploatat vreodată.

În cele din urmă, la 14 aprilie, guvernul revoluționar a decretat o nouă lege normativă a industriei miniere, care înlocuiește tot ceea ce era stipulat prin vechiul cod al mineritului (inițiat în 1950 de dictatorul Odria, cu singurul scop de a favoriza fără scrupule întreprinderile nord-americane). Noua lege stabilește definitiv că statul se va însărcina în mod exclusiv cu rafinarea cuprului și comercializarea lui.

Avantajele noii legi se pot exprima astfel : contribuie la diversificarea exporturilor peruviene, ceea ce va scădea în mare măsură vulnerabilitatea economiei naționale ; deschide o nouă eră în apariția unor noi ramuri industriale, conform criteriului de planificare al statului ; hotărăște intervenția statului, prin intermediul întreprinderilor mixte, în procesul de exploatare minieră, lăsînd astfel deschisă poarta pentru o intervenție facultativă care ne pune la marginea șantajelor internaționale și care ne va permite să concretizăm planuri care — cu ajutorul României, Iugoslaviei, Cehoslovaciei și altor state socialiste, vizitate de o delegație oficială peruviană, — ne vor îndrepta spre o industrializare accelerată și autonomă.

Aceasta este sfera în care guvernul a realizat cele mai bune și mai îndrăznețe succese ale ultimelor luni. Proiectele de industrializare au devenit o realitate prin legea de la 28 iulie a.c., care stabilește că statul ia exclusiv în mîinile sale industriile de bază.

În linii mari, aceasta este situația în Peru care, după părerea noastră, continuă să fie foarte interesantă. Personal, cred, că va trebui să se accepte în viitor — indiferent de ce s-ar întîmpla în Peru — ideea că „micile detalii" caracteristice procesului, elementele sale sui-generis ca și spontaneitatea de necrezut a fenomenelor și relațiilor interne au o mare greutate în mersul evenimentelor și vor avea o legătură indiscutabilă cu destinul final al revoluției din Peru.

În acest sens, cred, de asemenea, că se mențin mari riscuri de a comite erori atunci cînd se compară cu ușurință acest proces cu alte fenomene, asemănătoare dar neidentice, intervenite în Asia și Africa. Trebuie amintit că nu se pot aplica scheme rigide extrase din istorie, o dată ce teoria revoluționară se înnoiește și îmbogățește cu fiecare nouă experiență. Și este neîndoielnic că în cazul Perului ne aflăm în fața unui fenomen original și nou în multe aspecte.

Zborul automat PĂMÎNT — LUNĂ — PĂMÎNT

Lansată în ziua de 12 septembrie, la ora 16,26, din Uniunea Sovietică, stația interplanetară „Luna-16" a realizat cea mai strălucită performanță tehnică și științifică obținută pînă acum de un agregat cosmic automat. După 384 000 de kilometri de zbor în spațiul cosmic, stația s-a plasat pe o orbită circumlunară. În momentul cînd se împlineau o sută de ore de la plecarea ei de pe Pămînt, laboratoarele de control au dat comanda pentru aselenizarea lină. Dirijată cu precizie, stația a coborît foarte încet pînă la 2 metri deasupra solului selenar, apoi a luat contact cu suprafața satelitului, în condiții perfecte, și a procedat la desfacerea instrumentelor de lucru, între care o retro-rachetă anume construită pentru a readuce pe Pămînt mostre de Lună.

Cea dintîi operație din program a fost radio-legătura cu Pămîntul, pentru confirmarea aselenizării. Apoi, „Luna-16" și-a auto-măsurat unghiul de inclinație al axului său față de verticala locului, a procedat la auto-verificarea modului de funcționare a aparatelor și „a constatat", cu satisfacție, că totul merge bine. Imediat, a cerut îngăduința laboratorului de control de pe Pămînt să-și înceapă programul de lucru propriu-zis.

La telecomanda următoare, „Luna-16" a trecut la „operația de carotaj". Un burghiu electric a forat suprafața selenară pînă la 35 de centimetri adîncime. O sapă cilindrică specială a extras roca recoltată de burghiu și a depozitat-o într-un container etanș aflat în corpul retro-rachetei cosmice.

Al treilea moment al programului a fost plecarea de pe Lună. Nu și-a luat zborul înapoi decît retro-racheta cosmică. A folosit stația ca platformă de lansare și, declanșînd aprinderea combustibilului în fracțiunea de secundă prevăzută, a pornit în spațiu. Traiectoria sa, balistică, de înapoiere este, bineînțeles, antecalculată, iar racheta, foarte rapidă, nu va emite decît semnale scurte de control. La un moment anumit, în vecinătatea Pămîntului, racheta, odată îndeplinită misiunea sa, va abandona containerul cu rocă lunară. Acesta, rămas singur, își va continua drumul spre Pămînt, va intra în straturile dense ale atmosferei, protejat de scuturi antitermice. În fine, frînat cu ajutorul unei parașute, va coborî încet spre sol.

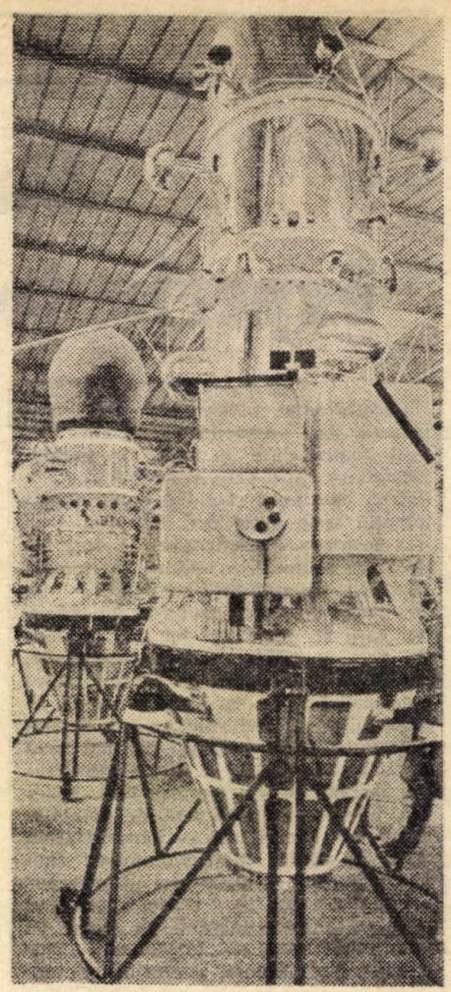

Două stații automate sovietice din seria „Luna"

Conducătorii zborului au comunicat că aterizarea este posibilă într-o regiune întinsă, ceea ce ar face recuperarea containerului oarecum dificilă. Un „grup de recuperare", dotat cu mijloace tehnice speciale, se pregătește să localizeze punctul de impact cu Pămîntul și să obțină prețioasa încărcătură expediată de „Luna-16".

BIOGRAFIA „PROGRAMULUI LUNA"

Însemnătatea acestui zbor al stației automate interplanetare este subliniată de unanimitatea oamenilor de știință, atît ca realizare, în sine, cît și pentru perspectivele ce le deschide investigațiilor cosmice la mari distanțe, pe alte planete, practic inaccesibile omului. Navele cosmice cu echipaje umane, costisitoare, grele, grevate de manevre complicate, pot fi suplinite de stațiile automate, fără nici un handicap esențial.

Ideea utilizării stațiilor automate, urmărită consecvent de astrofizicienii sovietici, poate fi mai bine înțeleasă dacă parcurgem o scurtă „biografie cosmică" a familiei de stații din „Programul Luna".

„LUNA—1"... 2. I. 1959

prima stație spațială lansată de pe Pămînt spre Lună. După ce a zburat în apropierea Selenei (7 500 km) a devenit satelit al Soarelui, cu numele „Visul". A transmis date de la cea mai

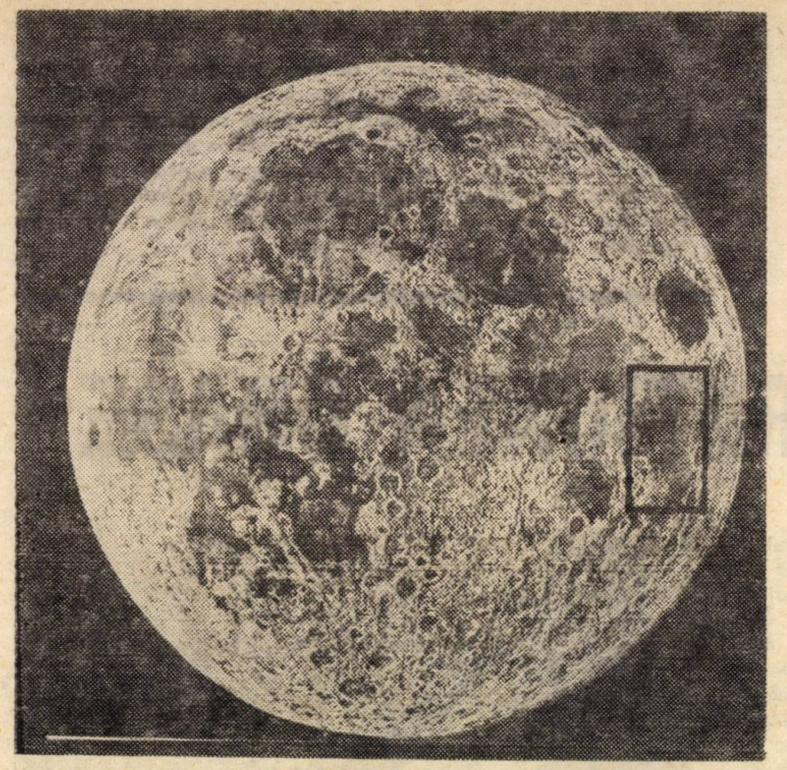

Harta Lunii. Chenarul indică zona denumită „Marea fertilității", unde a aselenizat „Luna-16"

mare distanță realizată pînă atunci în tehnica radiocomunicațiilor (600 000 km).

„LUNA–2"... 12. IX. 1959

stație complexă, în greutate de 1 360 kg, din care 390 kg instrumente științifice și agregate de telecomunicații. A fost primul obiect lansat de pe Pămînt care, după 33 ore de zbor, a atins alt corp ceresc, anume suprafața Lunii, în zona numită „Marea Ploilor".

„LUNA–3"... 4.X.1959

prima „stație automată interplanetară", în greutate de 1 500 kg, din care 278 kg echipament științific. Stația a parcurs o orbită specială, alungită, care includea Pămîntul și Luna. Evoluînd la 7 000 km distanță de suprafața satelitului vecin, „Luna–3" a fotografiat și a transmis pe Pămînt cele dintîi fotografii ale fetei invizibile a Lunii.

„LUNA–4"... 2. III. 1963

stație automată perfecționată, în greutate de 1 432 kg, a evoluat la 8 500 km de satelit și a făcut experiențe și măsurători în spațiul cosmic.

„LUNA–5"... 9. V. 1965

stație automată plasată pe o traiectorie directă spre Lună. A atins suprafața satelitului, după ce a făcut și a transmis măsurători științifice în spațiul circumlunar.

„LUNA–6"... 8. VI. 1965

stație automată interplanetară, cu instalații speciale de telecomunicații și măsurători științifice în spațiul circumlunar.

„LUNA–7"... 4. X. 1965

stație automată interplanetară, lansată în cinstea celei de-a 8-a aniversări a lansării primului satelit artificial al Pămîntului, „Sputnik-1" (4. X. 1957). „Luna–7" a explorat, pentru date științifice, spațiul circumlunar.

„LUNA–8"... 3. XII. 1965

stație automată complexă, în greutate de 1 553 kg, cu sarcini multiple de experiențe și măsurători pe parcursul traiectoriei Pămînt-Lună și în spațiul circumlunar.

„LUNA–9"... 3. II. 1966

după ce a străbătut distanța pînă la Lună și a înconjurat de cîteva ori satelitul natural al Pămîntului, stația a coborît lin pe suprafața Lunii și a stabilit legătura cu Pămîntul. 24 de ore mai tîrziu a început să transmită primele fotografii directe ale solului selenar. Excelent recepționate și reproduse, aceste fotografii au constituit un document științific de o mare valoare. Pentru întîia oară se vedeau detalii de pe solul lunar pînă la dimensiuni de cîțiva centimetri. Aterizarea lină a stației și deschiderea aripilor sale a dovedit că suprafața satelitului este suficient de rezistentă pentru a permite coborîrea și manevrarea unor stații mai grele.

„LUNA–10"... 21. III. 1966

stație complexă, în greutate de 1 600 kg, la bordul căreia se afla un „laborator cosmic" (245 kg), înzestrat cu aparate pentru studiul micrometeoriților, al cîmpului magnetic al Lunii, curenților de plasmă solară și al radiațiilor Gama de pe suprafața Lunii. „Luna-10" — devenită primul satelit artificial al Lunii — a descoperit și a măsurat cîmpul magnetic al vecinului nostru ceresc, stabilind că este mult mai slab decît al Pămîntului.

„LUNA–11"... 24. VIII. 1966

la patru zile după lansare, stația a devenit al doilea satelit artificial al Lunii, repetînd și aprofundînd investigațiile științifice efectuate de „Luna–10". Evoluînd pe o orbită cu periluna la circa 160 km de suprafața Lunii și apoluna la 1 200 km, stația a transmis o cantitate enormă de date științifice.

„LUNA–12"... 22. X. 1966

după străbaterea distanței pînă la Lună, s-a plasat pe orbită de satelit selenar, cu periluna mai joasă decît stația predecesoare, anume 95 km, și apoluna mai ridicată, 1 740 km. Înzestrată cu aparate speciale de fotografiat de la distanță și de transmis fotografiile, „Luna–12" a contribuit la realizarea unor hărți topografice selenare foarte precise.

„LUNA–13"... 21. XII. 1966

capătul traiectoriei sale, de o precizie maximă, a fost direct pe Lună, în „Oceanul Furtunilor", între craterele „Seleucus" și „Krafft". Îndată după aselenizare, stația a transmis fotografii și importante date științifice. Un aparat pentru măsurarea radiațiilor Gama și un braț mecanic pentru palparea solului a dat prilejul savanților sovietici, care dirijau din laboratoarele de pe Terra mișcările automatului, să obțină informații directe și prețioase despre densitatea și duritatea straturilor selenare de suprafață.

„LUNA–14"... 15. IX. 1968

stația a repetat experiențele în spațiul cosmic și circumlunar, deschizînd astfel drumul pentru viitoarele explorări automate.

„LUNA–15"... 21. VII. 1969

stație automată interplanetară, înzestrată cu sisteme noi de zbor, cu instrumente pentru măsurători telemetrice, cu rachete de manevrare automate și comandate de la sol. A efectuat 52 de rotații în jurul Lunii, schimbînd orbitele, pînă la distanța de 110 km față de solul selenar. A pregătit, în detalii, evoluția excepțională a stației actuale, „Luna–16".

Revenind la performanțele realizate de „Luna-16", precizăm că retro-racheta și containerul care aduc spre Pămînt rocă lunară se aflau (la închiderea ediției noastre) pe o traiectorie balistică, la circa 12 ore de zbor de solul terestru.

Aterizarea containerului este așteptată pentru joi, 24 septembrie 1970. Cu aceasta, misiunea stației „Luna-16" nu s-a încheiat. Agregatele rămase pe suprafața selenară vor continua măsurarea radiațiilor Gama, densitatea stratului superficial selenologic, intensitatea cîmpului magnetic local și vor transmite prin radio datele obținute. „Luna-16" a efectuat, de asemenea, cu ajutorul unor semnale „Laser", măsurarea distanței dintre Pămînt și Lună, pînă la o aproximație de cel mult un metru.

Mircea GRIGORESCU

Acțiuni de protest de-a lungul traseului celor două trenuri

Casetele de ciment cu ucigătorul lor conținut, înainte de a fi încărcate în tren

- **Două trenuri misterioase traversează America**
- **VX și celelalte 417 „sicrie" scufundate în ocean.**
- **„Sarin" și proiectele lui Hitler**
- **Povestea oilor din Utah**

După cum se știe, în urmă cu cîteva săptămîni, autoritățile militare ale S.U.A. au hotărît să scufunde în apele Oceanului Atlantic nava „Baron Russell Briggs", conținînd containere cu gaze toxice. Această acțiune, care a stîrnit puternice proteste în numeroase țări, a readus în actualitate problema pericolelor pe care le reprezintă pentru omenire rezervele de arme chimice și bacteriologice. Reproducem alăturat, după revista „Epoca", reportajul ziaristului italian Antonangelo Pinna.

„OPERAȚIUNEA CHASE"

Mai sînt șapte minute pînă la ora patru. E o după-amiază de august. Ne aflăm în Oceanul Atlantic, la 283 mile est de Cap Kennedy (Florida), la 150 mile nord de arhipelagul Bahamas. Cu patru ore înainte, o echipă de specialiști ai marinei S.U.A. deschiseseră șapte valve pentru a lăsa cale liberă apei. Bătrîna „Liberty", una din navele construite în serie în Statele Unite, în timpul celui de-al doilea război mondial, pentru transportul soldaților și pentru aprovizionarea frontului, își îndreaptă prora spre cer și se scufundă în 30 de secunde. La bordul remorcherului „Hartley", căpitanul de vas A. J. Hamilton, care a comandat nava în ultima ei călătorie, vede dispărînd în apele oceanului literele mîncate de vreme ale lui „Liberty" : „Baron Russell Briggs". Nava fusese botezată astfel la 12 mai 1944, în memoria unui profesor timid și bizar, care condusese Universitatea din Radcliffe între anii 1903–1923 și care, în timpul liber, compunea operete. „Briggs" s-a dus la fund ca un pietroi. A atins fundul gropii din largul Insulelor Bahamas (4 875 metri adîncime) în numai opt minute, cu o viteză de 40 km pe oră. Acum zace nemișcată în apele negre, cu încărcătura sa ucigătoare : 12 540 grenade cu un conținut de 67 tone gaze toxice. Sînt suficiente 100 de miligrame într-un metru cub de aer din această groaznică armă a războiului chimic, pentru a ucide un om în 60 de secunde. „Gaze de acest fel n-ar fi trebuit să fie produse niciodată – scria «New York Times». Acum, cînd opinia publică se trezește în fața acestor misterioase manevre, vrăjitorii încearcă să-și acopere greșelile".

Pentru Pentagon nu era decît o problemă de ordin practic. Cele 12 540 grenade, produse în timpul războiului din Coreea, niciodată folosite și depășite acum de progresul chimiei, trebuiau eliminate. Cum ? Fundul mării apărea drept soluția ideală. Era necesar – ce-i drept – ca bombele să fie transportate cu trenul de la arsenalele din Anniston (Alabama) și Richmond (Kentucky), pînă în portul Sunny Point (Carolina de Nord). Transportul pe calea ferată prezenta un oarecare risc, întrucît cele două trenuri urmau să traverseze un teritoriu locuit de milioane de americani. Dar Pentagonul, cel puțin pe hartă, organizase totul în mod perfect. Pentru a evita pericolul pierderilor de gaze din vechile containere metalice, tehnicienii închiseseră grenadele în 418 „cosciuge" de beton armat ; în plus, autoritățile militare impuseseră consemnul tăcerii, pentru a evita ca populația să blocheze plecarea trenurilor, cum se petrecuse în 1969, într-o situație asemănătoare. Planul fusese botezat „Operațiunea Chase".

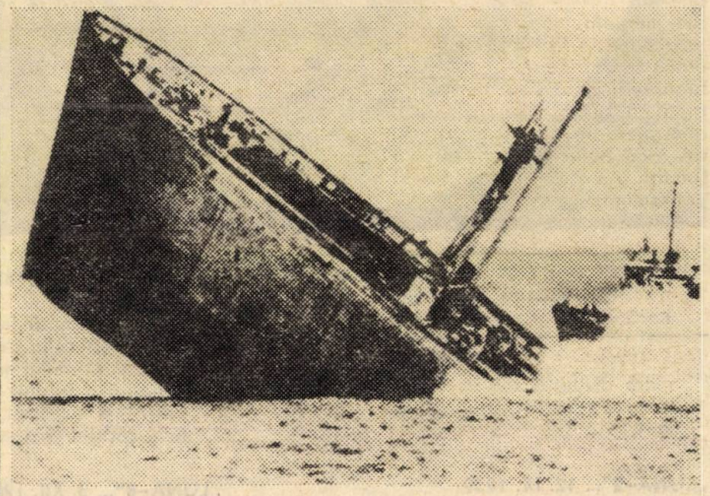

„Liberty" dispare în apele Atlanticului. „Operațiunea Chase" a luat sfîrșit...

La 10 august, un tren de marfă cu 305 casete din ciment pleacă din Anniston; o oră mai tîrziu, pleacă din Richmond cel de-al doilea tren, cu 113 casete. Cele două convoaie erau precedate de un „tren ștafetă" și mergeau cu nu mai mult de 50 de km pe oră: două măsuri de precauție. „Trenurile ștafetă" erau pline cu soldați înarmați, ambulanțe, mijloace contra incendiilor, măști antigaz, antidoturi pentru decontaminare. Pe cele două convoaie erau instalate aparate capabile să descopere imediat o eventuală pierdere de gaz ; dar mai erau și 12 porumbei, 12 iepuri și cîțiva purcei de India, sensibili la acțiunea gazelor toxice.

Toate acestea trebuiau să constituie „secret militar" : plecarea trenurilor, încărcătura, trenurile înseși. Dar probabil că senatorii ostili Pentagonului „au vorbit" și astfel „operațiunea Chase" a devenit de domeniul public. La cîțiva kilometri de Richmond, în ciuda ploii intense, o mulțime tăcută se înșira de-a lungul parapetului unui pod, pentru a întinde spre tren degetele deschise – semnul victoriei, devenit în America simbolul păcii. Într-un orășel din Carolina de Nord, trenurile au fost întîmpinate de grupuri de manifestanți care agitau pancarte pe care scria : „Gazul toxic ne face nervoși". Deși universitățile, puternic centru de protest, sînt vara în vacanță, profesorii, precum și cei care luptă împotriva poluării aerului și apei au hotărît să ia atitudine.

Protestatarii au găsit un aliat în persoana guvernatorului Floridei, Claude Kirk. „Vom da în judecată Forțele Armate", a declarat Kirk cînd trenurile au plecat în misiune. După sosirea vagoanelor la destinație, Claude Kirk și-a ținut făgăduiala. El a și obținut un succes parțial : June Green, judecător federal la Washington, cere Forțelor Arma-

te să dea dispoziții de a nu se ridica ancora navei pînă ce nu se va convinge că scufundarea ei reprezenta, într-adevăr, cel mai sigur mijloc.

Ședința tribunalului a fost scurtă. Experții Forțelor Armate au susținut că scufundarea gazului în ocean (asemenea acțiuni mai fuseseră efectuate fără știrea nimănui încă în 1967 și 1968) reprezenta o operație sigură. Chiar dacă gazul ar ieși pe fundul mării, apa sărată l-ar neutraliza în numai zece ore. În acele zece ore, fauna marină nu ar suferi mari pierderi întrucît, la 5 000 de metri adîncime, trăiesc foarte puțini pești. Oceanograful John Isaacs susține însă că la 5 000 de metri există multe forme de viață marină, iar unul din cele 418 „sicrie" din ciment conține un gaz toxic de tipul cel mai modern, numit VX, rezistent la acțiunea neutralizantă a apei. Dacă se dorea cu orice preț scufundarea gazului în mare, dat fiind că, pe pămînt, pericolul unei pierderi a gazului ar fi existat încă mulți ani, trebuia scufundat și un produs chimic decontaminant.

Avocatul Forțelor Armate, Kenly Webster, a trebuit să admită că, într-adevăr, există o casetă plină cu VX, dar că armata nu dispune de posibilitatea de a o mai deosebi de celelalte 417 containere. O gravă greșeală, cu atît mai mult cu cît se pare că armata nu avea nici cea mai mică idee de consecințele scufundării la 5 000 de metri adîncime a lăzilor de ciment și nu studiase aprofundat urmările posibile ale unei scăpări de gaze în ocean. În același timp, însă, experții „Fondului pentru apărarea naturii" (asociație aflată în fruntea acțiunilor de protest) s-au arătat a fi și ei nepregătiți, fără planuri de alternativă. Groapa caraibică din largul Venezuelei, au spus, ar fi fost cea mai sigură, dat fiind că, în acel loc, apa se schimbă complet numai o dată la fiecare 16 mii de ani. „Venezuela a fost consultată ?" a întrebat judecătorul Green. „Nu", a răspuns doamna Lola Lee, avocata „Fondului".

Nimic, deci. Tribunalul a permis navei să ridice ancora și guvernatorul Floridei a hotărît să nu facă apel. Oamenii Pentagonului, care declaraseră că „vor întreba judecătorul cum să scape de gaze", au respirat ușurați. Un al doilea suspin de ușurare a însoțit constatarea că, după scufundarea navei, nu au apărut în ocean urme de contaminare. Protestul Insulelor Bahamas nu a fost nici măcar luat în considerație de Departamentul de Stat, deoarece politica externă a insulelor este de competența guvernului britanic. Comisia Națiunilor Unite pentru folosirea pașnică a fundurilor mărilor a amînat orice hotărîre asupra scufundării navei cu 24 de ore, adică 24 de ore... după scufundare.

■

Ca și cuptoarele crematoarelor, gazele toxice sînt „un cadou" făcut umanității de nazism. În Germania lui Hitler se numeau „Sarin" și fuseseră produse de I. G. Farbenindustrie aproape din întîmplare, în laboratoarele care efectuau cercetări asupra insecticidelor. Joseph Borkin, avocat și publicist american, menționează într-una din cărțile sale că, în iunie 1943, Hitler discutase cu generalii săi posibilitățile de folosire a gazelor toxice împotriva Angliei. Otto Ambros, savant al „Farben"-ului, a reușit să-l împiedice pe Hitler, atrăgîndu-i atenția că Anglia ar putea răspunde cu aceeași armă. În realitate, în perioada respectivă, nici Anglia, nici Statele Unite nu dispuneau de gazul de acest tip. Se spune că doi ani mai tîrziu, aducîndu-și aminte de această discuție la care fusese prezent, fostul ministru nazist Albert Speer se gîndise să-l elimine pe Hitler, introducînd gazul în sistemul de aer condiționat al bunkerului său. „Farben" nu i-a trimis însă „Sarin"-ul, susținînd că ar fi putut ucide astfel mii de berlinezi.

„Sarin" era o derivație a „Tabun"-ului, considerat ineficace de generalii hitleriști, fiind prea volatil. Este un gaz diferit de cele folosite în timpul primului război mondial. În timp ce gazele din 1915–1918 atacau căile respiratorii sau provocau arsuri ale pielii, „Sarin" acționa asupra mecanismului de transmisie a impulsurilor nervoase. De aceea, americanii îl numesc „Nerve Gas", adică gazul ce acționează asupra nervilor. Dacă un om respiră „Sarin" moare asfixiat, deoarece plămînii, lipsiți de impulsurile nervoase necesare, încetează să funcționeze. Incolor și inodor la temperatura mediului, „Sarin" poate fi combătut cu o mască anti-gaz obișnuită sau cu un antidot administrat imediat.

După prăbușirea nazismului, englezii și americanii și-au însușit tehnica fabricării „Sarin"-ului, pe care l-au rebotezat „GB". Industria chimică americană a încercat chiar să-l aducă pe Otto Ambros în Statele Unite, dar a trebuit să renunțe la el, dat fiind că Ambros a fost condamnat între timp ca criminal de război. Puțin după 1950, în timp ce studiau un nou tip de insecticid, cîțiva oameni de știință au produs compuși chimici din care a ieșit VX, cel mai puternic gaz toxic care acționează asupra nervilor. Cu o formulă pînă acum secretă, VX are caracteristica de a fi mortal chiar atunci cînd vine în contact cu pielea, fără a mai fi nevoie să pătrundă pe căile respiratorii. În unele cazuri sînt suficiente două miligrame de VX picurate pe piele pentru a ucide un om ; zece miligrame de VX reprezintă o doză „sigură". Pentru protecție nu este suficientă masca anti-gaz, ci se impune un costum special. În privința nocivității lui VX nu există dubii : în martie 1968, în timpul unei probe la „poligonul pentru războiul chimic și bacteriologic" de la Dugway (Utah), vîntul a transportat un nor de VX deasupra unei pășuni, la o depărtare de 75 km. Rezultatul : 6 400 de oi au fost ucise. Iată motivul pentru care 67 tone de gaz au sfîrșit în cele din urmă pe fundul Atlanticului.

Cînd oile din Utah au pierit, Pentagonul a redus la tăcere pe fermierii locali, vărsîndu-le o despăgubire dublă față de valoarea ovinelor pierdute. Dar măcelul oilor nu a putut rămîne „secret militar". La cîteva luni, congresmeni și ziariști americani au scos la iveală existența unei uriașe mașini războinice, chimice și bacteriologice, cu 14 000 de funcționari și cu un imens buget.

■

Văzînd la televiziune un răscolitor film documentar asupra armelor chimice și bacteriologice, Richard McCarthy, tată a cinci copii, membru al Camerei Reprezentanților din Buffalo, (New York), a hotărît să declare război gazelor toxice. Mai întîi, el avea să spargă definitiv zidul de tăcere care înconjura activitatea laboratoarelor chimice și bacteriologice ale armatei americane ; apoi, în luna mai a anului trecut, a reușit să blocheze un plan al Pentagonului care prevedea scufundarea în mare a 27 000 de tone de grenade pline cu gaze toxice, o cantitate de zece ori mai mare decît cea scufundată în prezent.

Acțiunea lui McCarthy, îmbinată cu eforturile de dată mai veche ale lui Mathew Meselson, profesor de biologie moleculară la Harvard, a avut probabil influență asupra a două hotăriri importante ale guvernului american. La 25 noiembrie 1969, președintele Nixon a anunțat că Statele Unite vor renunța unilateral la folosirea armelor bacteriologice în orice împrejurare și că nu vor folosi armele chimice niciodată primele. De asemenea, în zilele în care izbucneau polemicile în legătură cu încărcătura de gaze toxice scufundate în Atlantic, președintele Nixon a cerut Congresului american să ratifice protocolul de la Geneva din 1925, care interzice războiul bacteriologic și chimic, astfel ca semnătura americană să se alăture celorlalte 84 de țări semnatare.

Richard McCarthy, ai cărui aliați în Congres au sporit în ultimele luni, nu este încă mulțumit : dorește ca S.U.A. să renunțe și la folosirea gazelor lacrimogene și a celorlalte gaze toxice, folosite pe scară largă în Vietnam. Primele, utilizate în cazuri de dezordini civile, sînt deseori folosite împotriva forțelor patriotice din Vietnam ; celelalte distrug frunzișul junglei. Ambele pot avea efecte ucigătoare asupra animalelor și a celei mai vulnerabile părți a populației, bătrînii și copiii.

Un raport prezentat recent secretarului general al O.N.U. asupra armelor chimice și bacteriologice confruntă efectele unei bombe cu hidrogen de o megatonă cu cele produse de 15 tone de gaze toxice. În timp ce bomba H distruge în cîteva secunde 90 la sută din populația de pe o suprafață de 300 km² — care rămîne contaminată de radioactivitate pentru o perioadă de 3 pînă la 6 luni — 15 tone de gaze omoară în cîteva minute 50 la sută din populația de pe o suprafață de 60 km² și fac zona nelocuibilă pentru o perioadă care merge de la cîteva zile la cîteva săptămîni, în funcție de condițiile atmosferice.

Gazele toxice exercită o acțiune de terorizare chiar și atunci cînd rămîn nefolosite în arsenale sau cînd cei care le-au creat încearcă să se descotorosească de ele. Este de ajuns să ne imaginăm o grenadă care se defectează sau un tren încărcat cu gaze care deraiază. „Gazul scufundat în Atlantic reprezintă numai 10 la sută din rezervele existente în Statele Unite", a declarat senatorul Stephen Young. Pe insula Okinawa, forțele armate ale S.U.A. au în magazii 15 000 tone de grenade încărcate cu gaze toxice. În perspectiva reintrării insulei sub suveranitatea japoneză, guvernul de la Washington intenționează să-l transfere în Statele Unite. Cum ? Unde ? Proiectul de a-l înmagazina într-un depozit din Oregon sau Alaska a fost abandonat din cauza opoziției guvernatorilor și populației din cele două state. Acum Pentagonul speră să-l ducă în insula Johnston, la sud-est de Hawai. Dar și acest proiect va deveni irealizabil dacă Congresul american va aproba o lege, actualmente în discuție, care va declara ilegală introducerea gazelor toxice în Statele Unite. Proiectul, evident, este valabil și pentru gazele pe care armata le păstrează în magaziile din Germania occidentală.

Ministrul apărării, Melvin Laird, a dat asigurări că, de acum încolo, gazele toxice nu vor mai fi încredințate mării, ci vor fi făcute inofensive cu ajutorul unor procedee chimice. Cu cîteva luni în urmă, Richard McCarthy, despre care a fost vorba mai sus, a declarat că știe de la chimistul-șef al armatei că, din punct de vedere tehnic, este posibil și relativ ușor să se scoată gazul din bombe și să fie făcut inofensiv în aceleași depozite. Motivul pentru care armata nu a considerat oportun să procedeze pînă acum astfel a fost făcut cunoscut de către generalul Peter Lane, expert în problemele aprovizionării și transporturilor, în fața unei comisii parlamentare : bombele conțin o încărcătură de exploziv și există riscul ca acestea să explodeze în timpul operației de deconectare, împrăștiind gazul mortal.

Melvin Laird a vrut să explice cum va fi înfăptuită „decontaminarea" chimică a gazului. Pentagonul consideră probabil că o va putea realiza fără pericole sau că, în această epocă, în care apărarea naturii a devenit una din problemele mondiale majore, ar fi, din punct de vedere politic, preferabil să eviți să arunci benzină peste focul polemicilor. Oricum ar fi, întărirea mijloacelor de precauție și a luptei împotriva armelor chimice și bacteriologice se impune în mod categoric.

The Washington Post

ÎN SPRIJINUL ALEGERII DIRECTE A PREȘEDINTELUI

VIITORUL Statelor Unite va fi serios influențat de dezbaterea care are loc în Senat. Este vorba de rezoluția adoptată de Camera Reprezentanților privind un amendament la Constituție care să permită alegerea directă a președintelui prin vot popular. În secolul nostru nu s-a prezentat Congresului nici un amendament.

Importanța extraordinară a amendamentului este de fapt singurul lucru asupra căruia sînt de acord cele două părți. Inițiatorii lui afirmă că el este esențial pentru a salva sistemul electoral de un haos potențial care ar avea repercusiuni distrugătoare asupra stabilității politice și economice a țării. Adversarii lui susțin că amendamentul este „o inițiativă periculoasă, chiar dacă e bine intenționată, care va distruge în cele din urmă sistemul constituțional american". Aceste păreri diametral opuse sugerează că dezbaterea va fi aprinsă, dar țara va urmări, de asemenea, discutarea în termeni mai accesibili a defectelor actualului sistem electoral.

Minoritatea din Comitetul juridic al Senatului a făcut o greșeală gravă atunci cînd a evitat în raportul ei acest aspect al problemei. În loc să se ocupe de dificultățile care s-au ivit în cadrul sistemului colegiului electoral, cei șase senatori care se opun — Eastland, McClellan, Ervin, Hruska, Fong, Thurmond — au plutit în înaltul senin al teoriei constituționale. Ei consideră învechitul colegiu electoral drept o parte integrantă a sistemului federal și se tem că întreg sistemul se va dezintegra dacă Congresul și statele ar adopta schimbarea „radicală" a alegerilor directe.

Este adevărat că colegiul electoral a fost unul din compromisurile adoptate de întemeietorii Statelor Unite pentru a uni statele mari și statele mici într-un sistem federal care să fie satisfăcător pentru toate. Dar, aproape de la început, el s-a dovedit a fi inaplicabil. Autorii lui se gîndeau la un corp de înțelepți, „numiți" la directivele adunărilor legislative ale statelor, care ar alege ca președinte pe cel mai capabil om de stat din țară. În practică, partidele politice și-au subordonat în curînd electorii prezidențiali, și de cele mai multe ori în cursul istoriei noastre președintele a fost ales de popor în mod indirect. Azi opinia publică ar fi îngrozită la ideea de a reveni la sistemul de electori numiți.

Adevărata problemă care se pune Senatului este dacă va recunoaște sau nu această evoluție și dacă va înscrie în Constituție un sistem rațional pentru alegerea directă a președintelui, liberă de hazardurile implicate în menținerea în continuare a vechiului mecanism elaborat în alt scop. Minoritatea din Comitetul juridic ignoră pur și simplu această necesitate.

Cu excepția minorității din Comitetul juridic, aproape toată lumea își dă seama de defectele colegiului electoral. El nu dă nici o asigurare că va fi ales, candidatul avînd cele mai multe voturi populare. Raportul majorității din Comitetul juridic al Senatului subliniază că, în baza regulilor actuale de numărare a voturilor electorale, un candidat poate deveni președinte dacă obține majoritatea în principalele 11 state și districtul Columbia, chiar dacă nu a obținut nici un fel de voturi în celelalte state. Cu alte cuvinte, el poate cîștiga cu numai 25 la sută din voturile populare. Faptul că cei mai mulți președinți au avut majorități populare se datorează unei întîmplări fericite mai degrabă decît meritelor sistemului.

Sistemul actual permite, de asemenea, electorilor individuali, care în zilele noastre sînt mai susceptibili să fie oameni lipsiți de valoare decît persoane înzestrate cu o înțelepciune deosebită, să încalce voința poporului. Anul trecut, Congresul a reafirmat acest drept al electorilor acceptînd votul unui elector din Carolina de Nord care fusese ales ca republican dar care a hotărît să-și dea votul lui George Wallace.

În sfîrșit, desigur, actualul sistem permite fel de fel de manevre în cazul în care nici un candidat la președinție nu are majoritatea voturilor electorilor. George Wallace era pe cale să provoace panică în țară în 1968 cu planul său de a refuza majoritatea ambilor candidați principali și apoi de a-l aduce la Casa Albă pe acela dintre ei cu care avea să ajungă la o înțelegere. Votul electorului inconsecvent din Carolina de Nord sugerează că Congresul nu ar fi intervenit împotriva unei asemenea batjocoriri a procesului electoral.

Din aceste motive, plus procedurile extrem de nedemocratice care trebuie să fie urmate în cazul în care alegerea președintelui ar reveni Camerei Reprezentanților, sîntem de părere că metoda alegerii președintelui trebuie să fie schimbată. Deoarece o majoritate din Congres și 80 la sută din populație (potrivit sondajelor) se pronunță pentru alegerea directă, se pare că ea este singura alternativă care poate reuși în prezent. Necesitatea de a remedia această lipsă critică a Constituției fiind urgentă, Senatul ar face bine să-și concentreze dezbaterea asupra valorii sau slăbiciunii prevederilor Rezoluției nr. 1 a Comitetului juridic al Senatului în loc să se lase copleșit de sentimente de nostalgie sau de teama anormală de schimbare.

DER SPIEGEL

HAMBURG

PROGRAMUL LUI „UNIDAD POPULAR"

Un interviu cu Salvador Allende

Spiegel : Domnule senator, ați candidat de patru ori în alegeri. De trei ori ați fost învins. De data aceasta ați cîștigat cu o mică majoritate ; căror pături de alegători le puteți mulțumi pentru victorie ?

Salvador Allende : Prima dată, în 1952, am candidat pentru a explica poporului, în timpul campaniei electorale, programul nostru și pentru a-i face cunoscută necesitatea unei alternative. Șase ani mai tîrziu, candidatul dreptei, domnul Alessandri, m-a învins la o distanță mică, la fel ca mine acum. Dar i-am recunoscut victoria și le-am spus oamenilor mei : „Am pierdut o bătălie dar nu războiul". În 1964, dreapta a sprijinit candidatul de centru, pe președintele Frei. Totuși, aproape aceleași voturi ale bărbaților mi-au revenit mie. Învins am fost de femei...

— ...Care și de astă dată nu și-au găsit, probabil, în dumneavoastră idolul.

— Dimpotrivă, acum am obținut mult mai multe voturi din partea femeilor, mai multe decît rivalul meu Tomic, candidatul democrat-creștinilor. Aceasta, nu pentru că aș fi mai simpatic decît Alessandri sau Tomic, ci pentru că nivelul politic al femeilor chiliene a crescut. Dar și în regiunile de la țară, unde nimeni n-a crezut că voi cîștiga, am obținut voturile muncitorilor agricoli.

— Dumneavoastră vă numiți marxist și prieten al lui Fidel Castro. Conform programului Frontului Popular, nu există nici un dubiu că vreți să schimbați societatea. În cartierele aristocratice din Santiago, probabil, există mulți care își fac bagajele. Va deveni Chile o a doua Cubă ?

— Sîntem de acord cu revoluția cubaneză dar Cuba este Cuba, iar Chile este Chile : prin istoria, tradiția, cultura și evoluția sa politică. În țara noastră s-a dezvoltat o democrație burgheză. În Chile, președinții aleși și-au îndeplinit, de fiecare dată, perioada legală a mandatului. În Chile există un parlament de mai bine de 120 de ani, iar țara a putut să-și permită acum, să mă aleagă pe mine, un marxist, președinte al Senatului, apoi vicepreședinte, ministru al sănătății. În tot acest timp am fost marxist, la fel ca și azi. Sînt prietenul personal al lui Castro și cred că este unul din cei

mai inteligenți oameni ai contemporaneității. Dar problemele Cubei nu sînt și problemele noastre.

— *Fidel Castro a început cu un program asemănător cu al dv. Dar adversarii săi, capitalul internațional și burghezia națională l-au împiedicat să-l înfăptuiască așa cum ar fi vrut.*

— Sper ca dușmanii noștri, de aici, din Chile, să nu facă același lucru, căci altfel va trebui să ne apărăm.

— *Va fi posibil ca, prin mijloace constituționale, să evitați o lovitură de stat?*

— Ceea ce dorim să facem vom face pe căi legale și constituționale. Dacă alții se abat de la normele de dreptate, vom aplica legea și puterea noastră, fiindcă este legitim să te aperi. Nu va depinde de noi dacă vom face uz de mijloace extreme. Dacă însă vom fi lăsați să lucrăm în liniște, nimeni din Chile nu se va teme nici pentru viața sa, nici pentru drepturile sale cetățenești. Altfel va fi situația cu puținii privilegiați. Aceștia vor trebui să renunțe la unele drepturi speciale pe care, de fapt, nu le-au cîștigat. Vom fi suficient de cinstiți să le-o spunem dinainte.

— *Adversarii dv. politici din țară au anunțat că vor face uz atît de trucuri parlamentare cît și de provocări ca să anulezc rezultatele alegerilor. Cum se va comporta, în această situație, armata chiliană?*

— Trebuie să le spun celor din aripa de dreapta că cine seamănă vînt culege furtună. Noi știm că forțele armate chiliene s-au supus întotdeauna voinței poporului, constituției și legii. Poziția domnului Alessandri și oferta sa de a se retrage în favoarea unor noi alegeri dacă democrat-creștinii îl vor desemna în Parlament și în Senat, constituie o manevră murdară.

— *Și cum va reacționa străinătatea, în special Statele Unite?*

— Democrațiile burgheze spun că trebuie respectate alegerile generale și secrete. Eu sper că o vor face, tot așa cum noi le respectăm guvernele. Sîntem împotriva intervenției unei țări în politica alteia. Fiecare țară trebuie să-și aleagă guvernul pe care și-l dorește.

— *Și care este drumul ales de Chile?*

— Cred că e bine să precizăm situația de la început. Marxismul, ca metodă științifică de interpretare a fenomenelor economice și sociale, este o problemă. Altceva este însă guvernul pe care vrem noi să-l facem aici în Chile. Ca marxist, am fost ministru al sănătății într-un guvern al Frontului Popular, al cărui președinte nu era socialist. Nu s-a întîmplat nimic rău, dimpotrivă, am făcut destul de multe lucruri bune. Noi vom acționa în concordanță cu realitățile chiliene; astfel, nu am mințit nici față de Chile și nici față de lume. Nu am spus că vom instaura dictatura proletariatului. Am declarat însă că vom fi un guvern al poporului, democratic, național, revoluționar, conform programului enunțat de noi. În cadrul Frontului Popular — Unidad Popular — nu există decît două partide marxiste și patru partide nemarxiste. (...) Sînt întemeietorul partidului socialist, dar nu sînt candidatul partidului socialist. Sînt candidatul Frontului Popular.

— *Așadar, aveți obligații doar față de programul Frontului Popular?*

— N-am preluat nici o altă sarcină decît înfăptuirea programului lui Unidad Popular.

— *Domnule senator, programul pe care l-ați prezentat este pretențios și costisitor. Vreți să dezvoltați industria, doriți să lichidați șomajul, să majorați salariile și pensiile, să construiți școli și locuințe. Fiecare copil va primi o jumătate de litru de lapte. Cum va putea Chile să finanțeze acest program?*

— Aș vrea să vă pun și eu o întrebare. Știți cum trăiește poporul chilian? Ați dori ca populația vest-germană să fie nevoită să trăiască la fel? Ați dori ca 50 la sută din copiii vest-germani să fie subnutriți? Ați dori ca 600 000 de copii să fie bolnavi mintal fiindcă nu au avut suficientă hrană? V-ar plăcea să fiți singurul stăpîn al tuturor bogățiilor vest-germane?

— *Bineînțeles că nu. Necesitatea reformelor este clară oricărui om cu mintea lucidă. Se pune doar întrebarea: cum vor fi ele finanțate?*

— De acord, acum ne înțelegem și vă rog să ne ajutați, fiindcă poziția

O declarație a lui Radomiro Tomic

După alegeri, candidatul democrat-creștinilor, Radomiro Tomic, a răspuns unor întrebări adresate de agenția cubaneză „La Prensa Latina":

— *Care credeți că este cea mai bună soluție în fața situației instituționale produsă de triumful electoral al Unității Populare?*

— Aceea pe care a expus-o președintele democrat-creștinilor, senatorul Prado. De a alege pe Allende cu voturile parlamentarilor democrat-creștini, dacă Allende și Unitatea Populară vor da asigurări adecvate cu privire la acele probleme fundamentale pe care democrat-creștinii au cerut să le clarifice. În caz contrar, abținerea de la vot în cadrul plenarei Congresului. Consider că nu există nici cea mai îndepărtată posibilitate ca parlamentarii democrat-creștini să-l aleagă pe Alessandri ca președinte al Republicii Chile.

— *Ce părere aveți despre declarația lui Alessandri din 9 septembrie? (Referire la declarația prin care Alessandri afirma că, în cazul desemnării sale, va renunța la funcția de președinte, dînd posibilitate organizării unor noi alegeri — N.R.).*

— Este o tentativă inutilă de a perturba opinia publică și care conține în același timp o retractare incredibilă a afirmațiilor făcute de el și de conducătorii partidului național, în sensul că plenara Congresului are sarcina de a alege președinte pe candidatul care va obține majoritatea relativă.

— *Ce rol vor juca democrat-creștinii din Chile pînă la 4 noiembrie, date fiind actualele circumstanțe politice prin care trece țara, și care este perspectiva democrat-creștinilor de la această dată pe plan politic național?*

— Am răspuns la prima întrebare despre cursul probabil al situației înainte de 4 noiembrie. Cu privire la rolul pe care îl va avea mai tîrziu după această dată, președintele democrat-creștinilor a anunțat că poziția noastră va fi inspirată de două criterii simultane. De a nu face greutăți guvernului lui Allende în îndeplinirea programului său și de a ne opune, prin toate mijloacele democratice care ne stau la dispoziție, oricărei denaturări a acestui program.

— *Credeți în posibilitatea unei lovituri de stat din partea dreptei?*

— Cred că puciștii nutresc speranțe zadarnice. Ei jignesc armata chiliană. Nu va fi nici o intervenție militară pentru a împiedica alegerea lui Allende de plenara Congresului.

noastră este profund umană. Şi dv. sînteţi de acord că ceea ce trebuie făcut este foarte greu. Va fi însă cu atît mai greu dacă se vor sista creditele internaţionale. În orice caz, aceasta este o chestiune necinstită. Dacă unele ţări vor proceda în felul acesta, ele ne vor sili, astfel, să ne radicalizăm programul. Noi am jucat cinstit şi am cîştigat.

— *Discutam despre programul de finanţare...*

— Jumătatea zilnică de litru de lapte pentru copii nu poate fi o problemă, nici măcar într-un regim capitalist. Încă de pe vremea cînd eram ministru al sănătăţii, am enunţat o lege conform căreia copiii pînă la 6 ani să primească gratis lapte, în timpul orelor de consultaţie ale serviciului naţional al sănătăţii. În serviciul sănătăţii creat de mine, muncitorii şi familiile lor primesc asistenţă medicală gratuită. Cea mai bună investiţie a unui popor este să-şi hrănească copiii şi să şi-i educe.

— *Probabil, sprijinul producătorilor de lapte praf nu va fi suficient pentru realizarea programului dv.*

— Îl vom realiza dacă va exista o ţară capitalistă care să ne permită ca importul necesar să fie plătit cu produse chiliene. Şi dacă nici o ţară capitalistă nu va accepta, va exista o ţară socialistă de la care vom putea cumpăra. Lapte vor avea întotdeauna copiii chilieni, deşi ducem lipsă de vaci cu patru picioare. Dar există vaci cu două picioare pe care le vom mulge : acestea sînt monopolurile şi societăţile capitaliste străine care au jefuit bogăţia ţării noastre. Produsele pe care americanii le iau în trei zile de la noi sînt de-ajuns ca toţi copiii chilieni să facă baie în lapte. E clar ?

— *Da, e clar.*

— E, desigur, greu să realizezi aceasta cu consecvenţă.

— *Extracţia cuprului joacă în această ţară un rol dominant. După „chilenizare", influenţa americană în minele de cupru a dat în oarecare măsură înapoi dar, totuşi, conducerea şi majoritatea maşinilor mai sînt încă în mîini americane. Vă aşteptaţi la presiuni din partea americană ?*

— Asta ar fi împotriva Cartei O.N.U., care recunoaşte dreptul popoarelor de a-şi naţionaliza bogăţiile naturale. Dacă pentru americani acestea sînt doar vorbe goale, atunci ne vom căuta tehnicieni în Germania federală sau peste tot unde ei există, ori minele vor fi exploatate de chilieni.

— *Posedă în momentul de faţă Chile un număr suficient de specialişti calificaţi ?*

— În nici un spital din Chile nu operează un american. Putem face operaţii cardiace şi dispunem de unul din cele mai importante institute de chirurgie nervoasă din lume. De ce nu am putea, în cazul acesta, să exploatăm cuprul fără ajutor străin ? Căci, astfel, vom avea şi venituri mai mari. Dacă Statele Unite îşi vor retrage oamenii, vom regreta, dar lumea va şti că tot ceea ce se spune despre respectarea altor ţări este o minciună.

— *Sînteţi de părere că americanii nu-şi pot permite aceasta în America Latină ?*

— Singurul rezultat ar fi acela că lupta popoarelor latino-americane pentru eliberarea lor naţională se va ascuţi cu fiecare zi. Noi am arătat drumul care trebuie respectat de oligarhia chiliană, de imperialismul american şi de celelalte ţări ale lumii.

— *Aţi făcut aluzie, în timpul campaniei electorale, la faptul că Chile ar putea să iasă din Organizaţia Statelor Latino-Americane (O.S.A.) şi din Banca de Dezvoltare Interamericană (B.I.D.).*

— Nu, n-am spus asta. Am spus că O.S.A. este o tribună care şi-a pierdut din prestigiu, dar eu nu sînt prea dispus să renunţ la tribune. Ar fi bine să poţi să-ţi spui acolo părerea în faţa adversarilor şi duşmanilor noştri. Dacă B.I.D. ne va acorda bani în schimbul unor condiţii politice, nu îi vom accepta.

New Statesman
LONDRA

MERITĂ „CONCORDE" CHELTUIALA?

DACĂ guvernul este într-adevăr preocupat — aşa cum credem că este — de necesitatea de a reduce cheltuielile publice, el va remedia un păcat prin omisiune comis de predecesori şi va informa guvernul francez că, după ce a examinat din nou toţi factorii implicaţi, a hotărît să renunţe la pierderile pe care le implică avionul „Concorde" înainte de a se angaja în mod irevocabil la uriaşele investiţii noi de capital pe care le va necesita producţia de serie a avionului. Una din primele hotărîri adoptate de cabinetul Wilson în toamna anului 1964 a fost aceea de a anula proiectul „Concorde", şi puţini dintre acei care au urmărit îndeaproape chestiunea la acea dată — inclusiv escaladarea fantastică a costului proiectului — se îndoiesc că în cazul de faţă primele păreri au fost juste. Wilson şi colegii săi au fost opriţi de o opinie legală prezentată de ministrul justiţiei potrivit căreia acordul semnat de Julian Amery pe cînd era ministrul aviaţiei nu cuprindea nici un fel de clauză eşapatorie ; de aceea orice retragere britanică din această acţiune comună ar fi permis generalului de Gaulle să intenteze un proces Marii Britanii la Curtea Internaţională de Justiţie de la Haga, cu multe şanse de a obţine o despăgubire formidabilă.

Desigur, privind retrospectiv, ne putem da seama acum că chiar dacă opinia legală a ministrului justiţiei era întemeiată, riscul nostru maxim ar fi fost o bagatelă în comparaţie cu cheltuielile la care ne-am angajat acum, înainte de a şti măcar dacă avionul „Concorde" poate zbura de la Heathrow pînă la aeroportul Kennedy cu o încărcătură rentabilă şi fără să provoace un zgomot insuportabil. Un singur lucru este cert : chiar dacă toate problemele tehnice sînt rezolvate şi se vinde numărul scontat de aparate, nu există nici o speranţă de a recupera mai mult decît o parte a milioanelor de lire sterline investite deja din banii contribuabililor. În cel mai bun caz, un „Concorde" reuşit ar rămîne o acţiune de prestigiu subvenţionată în permanenţă de contribuabilul britanic. Şi chiar dacă aparatul ar intra în exploatare, ar rămîne întotdeauna pericolul ca el să aibă soarta predecesorului lui, primul tip de „Comet", şi să demonstreze primejdia de a risca un salt în necunoscutul tehnologic pentru a obţine un monopol precar şi temporar pe piaţa mondială a avioanelor civile.

Fireşte, nu subestimăm dificultăţile la care s-ar expune guvernul dacă ar anunţa această hotărîre. Pompidou este mult mai accesibil decît generalul de Gaulle la argumente raţionale, şi povara economică reprezentată de „Concorde" pentru guvernul francez ca şi pentru guvernul britanic este şi mai clară acum decît în urmă cu şase ani. Totuşi, guvernul francez ar putea în-

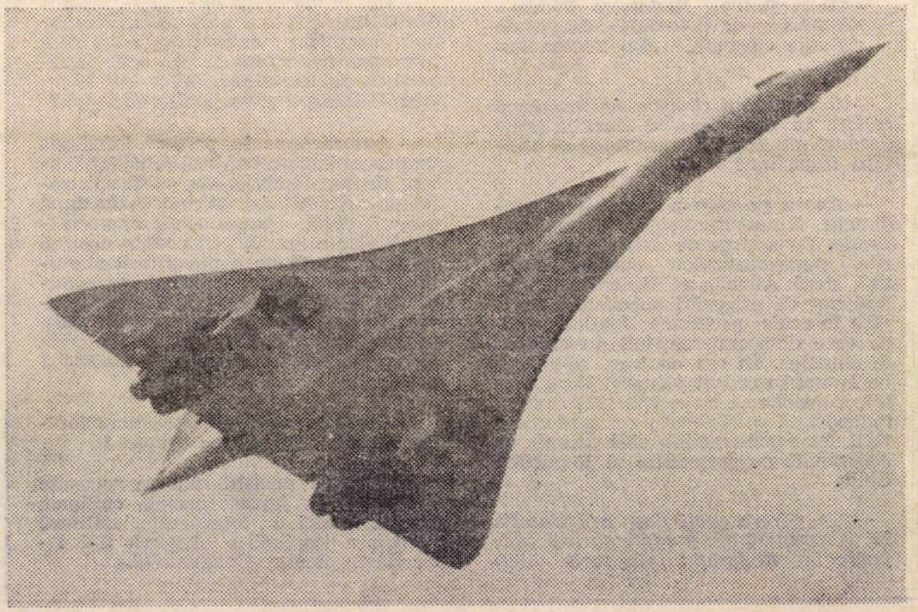

„Concorde" într-un zbor experimental

cerca să atribuie britanicilor răspunderea pentru că s-au retras din proiect, şi să folosească acest lucru drept un argument pentru a nu permite intrarea noastră în Piaţa comună. În această acţiune ei ar fi ajutaţi şi stimulaţi de puternicul grup de presiune reprezentat de propria noastră industrie de construcţii aeronautice.

Totuşi există două motive primordiale pentru care argumentarea pe care ministrul finanţelor o va prezenta fără îndoială primului ministru trebuie să prevaleze. În primul rînd, este deja clar că marile reduceri cerute de Macleod tuturor departamentelor care fac cheltuieli mari nu pot fi efectuate suficient de repede pentru a permite reducerile de impozite pe care le-a promis pentru primăvara viitoare. Înlocuind subvenţiile prin taxe la import, ministrul agriculturii ar putea reuşi să economisească aproximativ 150 milioane lire sterline la cheltuielile guvernului pe seama majorării preţurilor plătite de gospodine. Dar aceasta va cere ani, nu luni. Ministrul tehnologiei ar putea de asemenea să facă un transfer contabil transformînd alocaţiile industriale în reduceri fiscale. Dar el nu poate să efectueze economii rapide declarece a promis ca subvenţia pentru asigurarea folosirii braţelor de muncă în anumite regiuni să fie menţinută timp de şapte ani. În materie de apărare, Healey a efectuat majoritatea reducerilor uşor de realizat, şi cît despre serviciile sociale, deşi se vor efectua fără îndoială reduceri dăunătoare pentru a satisface presiunile deputaţilor conservatori, totalul economisit în următoarele 12 luni va fi necorespunzător. Realitatea crudă este că singura mare operaţie chirurgicală care poate avea un efect imediat este renunţarea la „Concorde".

Al doilea motiv nu are nimic de a face cu economiile — exceptînd sumele pe care ar trebui să le cheltuim (şi pe care nu le-am cheltuit) pentru a menţine locuibilă planeta. Există dezavantaje pe termen scurt în renunţarea la un progres tehnic „vădit" ca avionul supersonic. Unii muncitori din industria aeronautică îşi vor pierde slujbele, inginerii vor fi cheltuit ani într-o experienţă inutilă. Aceasta nu reprezintă doar o povară pentru bogaţi. Sînt cheltuieli care ridică preţul progresului pentru toţi locuitorii ţării. Dar oricum ar fi fost apreciat costul, a fost fără îndoială o greşeală din punct de vedere social de a concentra cercetările şi dezvoltarea asupra reducerii cu două ore a timpului necesar unui avion relativ mic pentru a trece Atlanticul. Chiar dacă avionul ar fi fost rentabil, preţul ar fi fost prea mare.

Nu putem fi siguri cît de rentabil ar fi „Concorde". Companiile de aviaţie sînt uneori suficient de nechibzuite pentru a cumpăra aparate destinate să se învechească foarte repede. Dar vînzările de avioane „Concorde" ar însemna în cel mai bun caz un mic cîştig pentru trezoreriile Marii Britanii şi Franţei, şi nici un fel de cîştig pentru cetăţenii lor. Nu are nici un sens să se provoace un zgomot asurzitor deasupra oraşelor, să se impună necesitatea unor aeroporturi prin piste uriaşe, să se folosească asemenea cantităţi uriaşe de combustibil încît rezervele totale de petrol ale lumii să fie ameninţate. Chiar şi o ţară bogată trebuie să reflecteze de două ori. În primul rînd, trebuie să se gîndească la reducerea profiturilor ei de îndată ce ar apare o legislaţie restrictivă (aşa cum se întîmplă deja cu zborurile avionului „Concorde") ; în al doilea rînd, la daunele pe care le va aduce avionul şi care nu apar în balanţa de plăţi decît atunci cînd este prea tîrziu. Guvernul britanic nu este nici destul de bogat nici destul de sigur de piaţa lui pentru a-şi asuma riscul. Şi chiar dacă ar fi, este un risc care nu merită să fie asumat.

Le Monde
PARIS

EPILOG LA EXPO '70

EXPOZIŢIA universală de la Osaka şi-a încheiat recent cu mare fast o carieră aproape triumfală. Prinţul moştenitor şi soţia sa, prinţesa Michiko, au prezidat ceremonia de închidere, în faţa a 6 000 de invitaţi de onoare, printre care şi primul ministru, Sato, şi aproape 500 000 de vizitatori. Potrivit organizatorilor au fost doborîte toate recordurile expoziţiilor universale sau internaţionale, inclusiv cea de la Montreal, începînd cu recordul în materie de vizitatori : în şase luni, expoziţia a fost vizitată de 64 milioane de persoane. Fapt fără precedent în analele expoziţiilor, aceasta, departe de a fi în deficit, se încheie cu un profit considerabil.

Pavilionul naţional cel mai vizitat, acela al Uniunii Sovietice, a primit peste 25 milioane de vizitatori, iar acela al Statelor Unite — un număr aproape egal. Unul din recordurile expoziţiei a fost recordul disciplinei manifestate de mulţimea cotidiană. În săptămînile care au precedat închiderea, s-a produs o adevărată năvală. În timp ce suprafaţa expoziţiei putea primi în mod teoretic maximum 450 000 de persoane, într-o anumită zi numărul lor a fost de peste 800 000. Dar expoziţia s-a desfăşurat fără nici un accident şi fără nici una din peripeţiile supărătoare prezise de

Recorduri portugheze

După Marea Britanie, Portugalia, cu cei peste nouă milioane de locuitori ai săi, ocupă locul al doilea, ca mărime, între ţările membre ale A.E.L.S. Ca forţă economică însă, ea este cea mai slabă, ba chiar se numără printre statele europene cu cele mai mari rămîneri în urmă. Prezenţa Portugaliei în cadrul A.E.L.S. se explică prin relaţiile sale tradiţionale, foarte puternice, cu Marea Britanie. De secole, Anglia este cel mai important partener comercial al Portugaliei şi aşa a rămas şi în ultimul timp, chiar dacă Republica Federală a Germaniei a ajuns-o în mare măsură din urmă, iar volumul schimburilor sale cu Portugalia nu este aproape deloc inferior celui al Marii Britanii.

Doar somptuoasele palate din Lisabona mai evocă bogăţiile de odinioară ale Portugaliei şi fosta sa poziţie centrală în comerţul internaţional. Ţara este astăzi una dintre cele mai sărace. Nivelul de trai al populaţiei e mai scăzut decît în tot restul Europei. Cu cei 100 de locuitori ai săi pe km^2, Portugalia e deosebit de dens populată pentru o ţară a cărei populaţie trăieşte exclusiv din agricultură, iar cu cei 23 de noi născuţi la mia de locuitori, înregistrează cea mai ridicată natalitate din Europa. Agricultura, aşa cum este ea practicată în Portugalia, nu mai poate hrăni populaţia. Gospodăriile ţărăneşti au devenit atît de mici încît abia dacă mai pot asigura subzistenţa familiilor atît de numeroase. Marile latifundii, răspîndite în sud, sînt lucrate extensiv, întinse ogoare rămîn, ani de-a rîndul nedesţelenite, iar veniturile sînt cu mult în urma celor din întreg restul Europei, ba chiar în urma celor din multe ţări în curs de dezvoltare din Asia şi Africa. Fără o reformă agrară nu este posibil ca, în această ţară, un număr mare de oameni să aibă o ocupaţie, iar începuturile unei industrii, înregistrate în ultimii ani, progresează foarte încet din cauza lipsei de capitaluri. Din această cauză, cele mai mari probleme ale Portugaliei sînt suprapopulaţia şi şomajul. Cu un procent de emigrări de 450 la fiecare 10 000 de locuitori, această ţară se află, în această privinţă, în fruntea tuturor ţărilor lumii. În primii 60 de ani ai secolului nostru, au emigrat peste 1 600 000 portughezi, în special în Brazilia, iar în ultimii ani, proporţia emigrărilor nu a scăzut aproape deloc. În fiecare an, aproximativ 50 000 de portughezi îşi părăsesc patria.

(După revista Europa)

pesimişti — gîtuiri ale circulaţiei, accese de panică în rîndurile mulţimii, atentate împotriva înalţilor demnitari străini etc.

Devenind gazda a 77 ţări din lume, organizînd „vitrina" tuturor noutăţilor epocii noastre, făcînd să colaboreze la construirea sau la spectacolele ei eminenţi arhitecţi şi artişti veniţi din numeroase ţări, expoziţia a arătat lumii o Japonie care doreşte să se afle azi în plutonul de frunte al naţiunilor moderne. Ea a oferit o imagine vie a calităţilor care au determinat redresarea niponă : muncă îndîrjită, talent organizatoric, disciplină, sete de noutăţi. Obiectivul primordial, deşi nu cu totul conştient al expoziţiei, a fost de altfel demonstraţia reuşitei ei pe care Japonia a vrut să şi-o facă ei înseşi, concomitent cu o recompensă meritată, după 25 de ani de sacrificii şi de eforturi, pentru a se răscumpăra de pe urma înfringerii, a-şi ridica nivelul de trai şi a se prezenta din nou cu capul sus în faţa naţiunilor.

Oricît ar fi fost de internaţională, expoziţia a fost, înainte de toate, o afacere japoneză, făcută pentru japonezi. În timp ce, la Montreal, 48 la sută din vizitatori fuseseră străini, la Osaka, dată fiind amplasarea geografică a Japoniei, proporţia străinilor a fost mai mică de 3 la sută. Au venit 1 700 000 de vizitatori de peste hotare, din care jumătate americani. Mulţimea era deci alcătuită aproape în întregime de japonezi. Datorită curiozităţii puternice a acestui popor, se poate spune că aproape întreaga Japonie a venit la Osaka. În tot cursul lunii august, 350 000 călători pe zi au luat „superexpresul" dintre Tokio şi Osaka, pe linie circulînd zilnic 110 trenuri în fiecare sens. Au venit nu numai oameni avuţi, ci şi salariaţi modeşti ; nu numai orăşeni din aglomeraţiile suprapopulate, ci şi locuitori de la sate, care reprezintă fondul populaţiei acestor insule. Spectatorii de la „Expo" veneau din orezării, din munţi sau din sate de pescari şi marinari. În faţa decorului anului 2000, rustici şi greoi, ei erau încă împovăraţi de trecut şi de tradiţii dar, într-un contrast „foarte japonez", aveau de asemenea asupra lor invenţiile lumii moderne : aparate de fotografiat, tranzistoare, magnetofoane şi altele.

De altfel, se poate pune întrebarea dacă expoziţia nu a contribuit în mare măsură la „dezrădăcinarea" acestui popor, prin tehnica modernă care zdruncină arhipelagul, la nimicirea vechii lui civilizaţii rurale. De aceea ea nu se încheie fără să se audă, răspunzînd corului uneori iritant de manifestări de automulţumire, critici şi reflecţii pline de nelinişti. Opoziţia de stînga îi reproşează că a abătut atenţia de la adevăratele probleme politice şi sociale. Nu este întîmplător că, după expoziţie, agenda actualităţii a avut ca subiect principal poluarea, adică toate otrăvirile şi relele aduse cu ea de acea civilizaţie urbană şi mecanizată oglindită de expoziţie.

Oare nu avem aici, de asemenea, imaginea delirantă şi cea mai contestabilă a capitalismului industrial japonez, în contrastul lui deseori şocant dintre marea putere a tehnicii, a banului şi a celor „mari", şi milioanele de oameni mărunţi, cu destine înguste, prinşi în mulţimea robotizată şi supusă ? Într-un tren am auzit doi ţărani care îşi spuneau : „Dacă aşa arată lumea de mîine, o prefer pe cea veche".

Acum, totul va trebui dărîmat. Unii japonezi se şi întreabă dacă „Expo" nu a fost cumva o inutilitate monstruoasă. Trebuie oare să se arunce pe fereastră atîtea miliarde pentru publicitatea a 70 de naţiuni şi prestigiul noii Japonii, atunci cînd în Japonia sau în alte ţări ar fi atîtea de făcut cu sume atît de fabuloase ?

Robert GUILLAIN

Un aspect de la ceremonia închiderii Expoziţiei universale de la Osaka

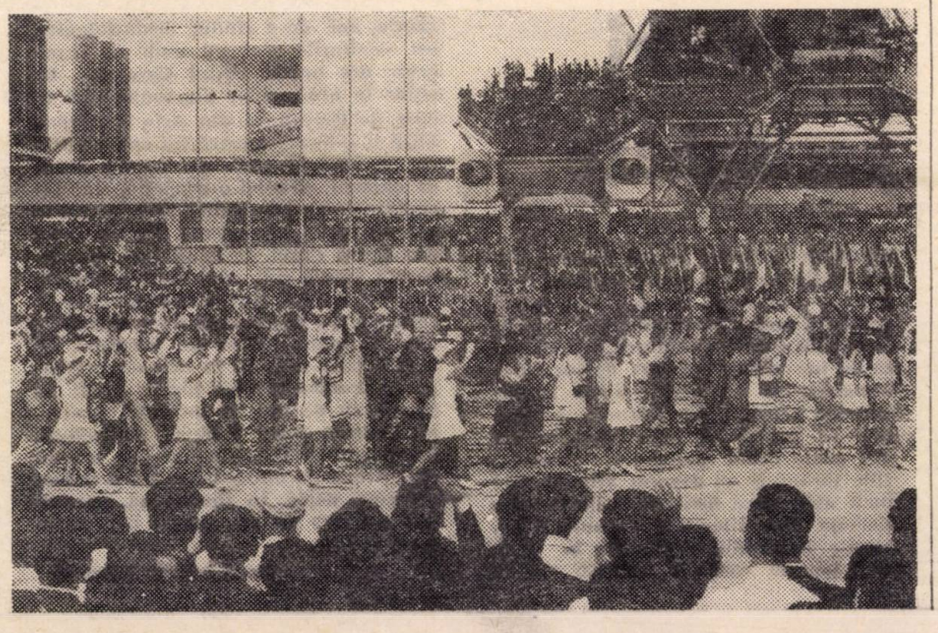

Edvard HAMBRO

Preşedintele celei de-a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U.

Adunarea Generală a O.N.U. a ales ca preşedinte a celei de-a XXV-a sesiuni pe reprezentantul permanent al Norvegiei la O.N.U., dr. Edvard Hambro.

Avocat şi diplomat, Edvard Hambro s-a născut în oraşul Bergen, la 22 august 1911. Comentatorii observă pe bună dreptate că în ce priveşte activitatea politică internă şi internaţională, a avut posibilitatea să-şi facă „ucenicia" în familie, deoarece tatăl său a fost preşedinte al Parlamentului norvegian şi preşedinte al ultimei sesiuni a Ligii Naţiunilor.

După terminarea studiilor superioare la Oslo şi Geneva, Hambro debutează în 1934, ca tînăr avocat, în activitatea internaţională, fiind ales membru al unei comisii a Ligii Naţiunilor însărcinată cu supravegherea plebiscitului din Saar. După invadarea ţării sale de către hitlerişti, emigrează în Statele Unite, unde lucrează pentru guvernul norvegian aflat în exil la Londra. Ulterior, devine ministru de externe în acest guvern.

În 1945 participă la elaborarea Cartei O.N.U., ca membru al delegaţiei norvegiene la Conferinţa de la San Francisco, iar între anii 1945—1946 este şef al Departamentului juridic din secretariatul Naţiunilor Unite şi secretar general al Curţii Internaţionale de Justiţie de la Haga. Se întoarce apoi în oraşul său natal, Bergen, unde între 1959—1966, funcţionează ca profesor universitar.

Întreprinde numeroase călătorii în Asia, ca membru al unei comisii O.N.U., în America Latină şi mai ales în Africa, pe care o vizitează prima dată în 1958, ca reprezentant al Comisiei internaţionale de jurişti însărcinată să cerceteze situaţia din Africa de Sud.

Din 1966 este reprezentant permanent al Norvegiei la O.N.U.

Într-o conferinţă de presă, ţinută după alegerea sa, preşedintele actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. şi-a exprimat speranţa că participarea a numeroşi şefi de state şi guverne la sesiunea jubiliară din octombrie, prilejuită de a 25-a aniversare a Organizaţiei, va oferi un cadru prielnic îmbunătăţirii relaţiilor între statele şi popoarele lumii. Edvard Hambro s-a pronunţat, cu acelaşi prilej, pentru restabilirea drepturilor legitime ale R.P. Chineze la O.N.U. În legătură cu situaţia din Orientul Apropiat, Hambro a arătat în susmenţionata conferinţă de presă că, după părerea sa, una din principalele responsabilităţi pentru reglementarea paşnică a crizei din această regiune revine Consiliului de Securitate.

A. M.

poșta redacției

SUEZ

Ion Horsu, Pașcani; Liviu Blaghi, Arad. 1) Se pare că înaintea încercării reușite a lui Ferdinand de Lesseps de a deschide un canal între Marea Mediterană și Marea Roșie, au mai existat șase asemenea tentative, deși nici una nu viza traversarea directă a istmului ci utilizarea Nilului și a afluenților săi printr-un sistem complex de canale. Primul canal a fost construit în timpul domniei faraonului Senusret al III-lea, în urmă cu aproximativ patru mii de ani. Geografii sînt de părere că, în acea vreme, Marea Roșie pătrundea mult mai adînc în istm, apropiindu-se foarte mult de lacurile Amar. O a doua tentativă de a construi un canal a avut loc în timpul lui Nechao I, în secolul VII î.e.n. Despre această lucrare amintește și istoricul grec Herodot, care precizează că ea a costat viața a 120 000 de egipteni și că a fost întreruptă datorită ordinelor oracolului. Darius I, care a continuat, două sute de ani mai tîrziu, această uriașă lucrare, a abandonat-o din cu totul alte motive : credințele antice considerau Marea Roșie mai ridicată decît Mediterana și decît oricare din apele Orientului antic ; săparea unui canal care să stabilească o legătură între ele ar fi putut provoca, potrivit acestor credințe, inundarea întregului Egipt. Totuși, în secolul al III-lea î.e.n., Ptolomeu I termină canalul și inițiază de-a lungul său comerțul cu Etiopia (din Etiopia se aduceau elefanți pentru armatele egiptene). Neîntreținut de către urmașii lui Ptolomeu I, canalul devine impracticabil în timpul Cleopatrei. Autoritățile romane îl refac în timpul lui Traian și îl folosesc pentru comerțul către Oceanul Indian, timp de aproape un secol. Din nou refăcut, după prăbușirea Imperiului roman, de către califii arabi, canalul este acoperit în secolul al VIII-lea pentru a împiedica orice posibilitate de a se aduce provizii orașului rebel Medina. Timp de o mie de ani, pînă cînd, în secolul trecut, inginerul francez Ferdinand de Lesseps a început lucrările de perforare a istmului Suez, comunicațiile pe apă între Marea Roșie și Marea Mediterană au fost întrerupte. 2) Cele patrusprezece nave imobilizate în Marele Lac Amar sînt: 4 britanice, 2 vest-germane, 2 suedeze, 2 poloneze, 1 american, 1 francez, 1 bulgar și 1 cehoslovac. Cel de-al cincisprezecelea vas, aflat în lacul Timsah, este un cargou american.

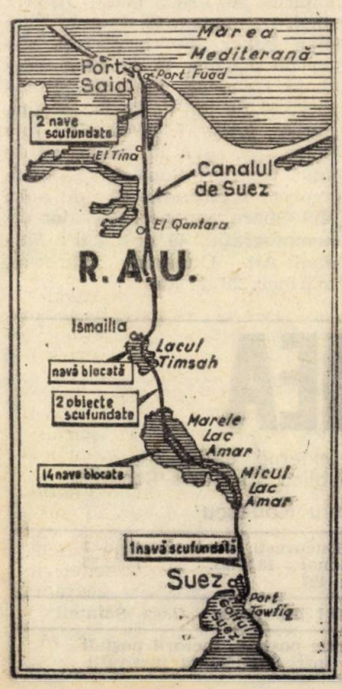

Dumitru Stătescu, Adjud. 1) Pare a fi imposibil să se determine numărul exact al războaielor care au adus, de-a lungul a mii de ani, atîtea prejudicii dezvoltării umane. Un cercetător occidental a încercat, totuși, stabilirea numărului lor, cu ajutorul unui ordinator electronic. Rezultatul a fost enorm : 14 351 de războaie în aproximativ cinci mii de ani ! 2) În timpul celui de-al doilea război mondial, actualul președinte al Statelor Unite, Richard Nixon, a fost căpitan de corvetă. 3) Edward Kennedy Ellington s-a născut la Washington. Supranumit încă din tinerețe **Duke** (ducele), marele compozitor și cîntăreț de jazz a scris peste 2 000 de melodii și a vîndut aproximativ 20 de milioane de discuri. 4) Vizita pe care președintele Republicii Federale a Germaniei a făcut-o în Norvegia (după alte două scurte vizite în Olanda și Danemarca) este prima după 1905, cînd împăratul Wilhelm II vizita Norvegia, de curînd independentă.

Emanuel Motea, Craiova. Transmisiile de televiziune între Europa și America se fac prin sateliții artificiali de telecomunicație.

Grigore Enescu, Giurgiu. 1) Regele Feisal al Arabiei Saudite a făcut o vizită în Indonezia la începutul lunii iunie. El a fost însoțit de prințul Nawaj, de ministrul de externe Said Omar Assekaf și de șeful cabinetului regal, Muhamad al Nawaizir. În cadrul convorbirilor care au avut loc, în cele trei zile ale vizitei, au fost discutate atît probleme ale relațiilor bilaterale cît și aspecte ale situației internaționale. Președintele indonezian Suharto nu a vizitat Arabia Saudită. 2) Reprezentantul permanent al Indoneziei la Națiunile Unite este dr. Hadji Roeslan Abdulgani. 3) Capitala indoneziană, orașul Djakarta, a aniversat în acest an, în iunie, al 443-lea an de la întemeiere. Numele original al orașului era „Sunda Kelapa", schimbat, în anul 1527, în „Djayakarta" („orașul victorios").

Reînnoiți-vă din timp abonamentul pe trimestrul IV 1970, pentru a vă asigura continuitatea în primirea revistei LUMEA.

Abonamentele se fac prin factorii poștali, oficiile și agențiile P.T.T.R. și prin difuzorii de presă din întreprinderi și instituții.

REPUBLICA NAURU

Mara Szakacz, Oradea. Este adevărat că locuitorii acestui ministat din sudul Pacificului (Nauru nu are decît 22 kmp și aproape 3 500 de locuitori) dispun de venitul cel mai ridicat din lume — 6 050 dolari pentru fiecare persoană. Sursa acestei bogății care, oricum, nu poate acoperi adevărul despre viața mai mult decît modestă a majorității locuitorilor insulei, se află în zăcămintele de fosfat de var, unul din cele mai căutate, mai prețioase și mai rare îngrășăminte. Un exemplu edificator despre eficacitatea acestor fosfați îl oferă imensele întinderi din Australia și Noua Zeelandă care, tratate cu îngrășămintele aduse din Nauru, s-au transformat în pășuni și cîmpii roditoare. Anual se extrag aproximativ 2 milioane de tone de fosfați. Evident, în treipatru decenii, zăcămintele vor fi epuizate și insula va fi nevoită să trăiască numai din dobînzile investițiilor pe termen lung care se practică în prezent. În Nauru nu există decît un singur drum, circular. Statul nu are armată, impozite, ambasade, sediu la O.N.U. Președintele țării este Hammer de Roburt, un fost institutor. Nu există nici un hotel în Nauru deoarece vizitatorii sînt foarte rari. De altfel, nu se poate intra în Nauru decît la invitația unuia din locuitorii săi. Există 350 de posturi telefonice și un periodic bilunar. Christopher Lucas, care a reușit să facă o călătorie în această țară, evocă într-un reportaj un obicei foarte ciudat al locuitorilor din Nauru. „Moravurile sînt dominate de obiceiuri ca acela numit **bubutsi**. Dacă-ți exprimi admirația pentru un obiect, proprietarul său trebuie imediat să ți-l ofere. Un unchi bătrîn intră în casă ; îi place covorul; e suficient pentru a-l rula și lua cu el. **Bubutsi** se poate foarte bine aplica unei mașini, unui aparat de radio, unei mașini de scris sau chiar unui copil. Cu aceeași dezinvoltură, oamenii din Nauru împrumută un ceas, o mașină, o casă chiar... pentru o lună, un an sau pentru totdeauna. Este o practică pe de-a-ntregul admisă". *În fotografie: aspect de la una din minele de fosfat.*

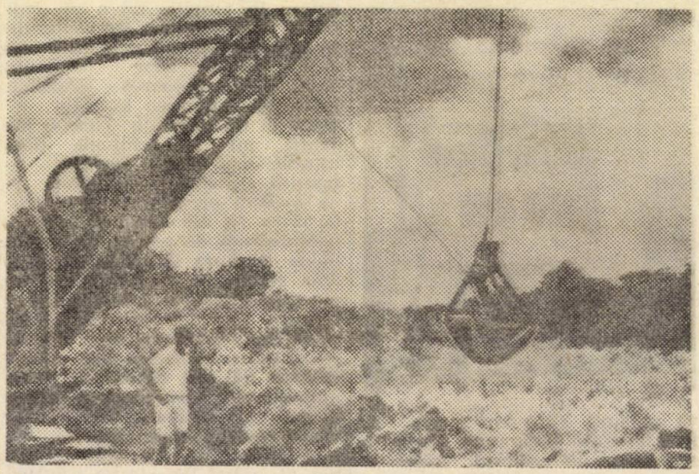

T. Cudelcă, Cîmpulung, Iunian T. Ciobanu, Tg. Jiu. Vă mulțumim pentru sesizarea trimisă. Împăratul Diocleția a trăit, evident, în 285 e.n. și nu î.e.n.

Alexandru Cristescu, Brăila. Toate informațiile existente în legătură cu Sirhan B. Sirhan au fost publicate de revista noastră. El nu a fost încă executat. Se pare că, în urmă cu două săptămîni, pe lista prizonierilor palestinieni aflați în Europa și Statele Unite care ar fi urmat să fie predați în schimbul ostaticilor de la Zakra, figura și Sirhan B. Sirhan.

Dan Felix Rîpă, Iași. Vă rugăm să trimiteți articolul dv. revistei „Presa noastră".

poșta redacției

Dumitru Oprescu, I.C.H. Lotru, Ciunget, jud. Vilcea. 1) Se construiește, într-adevăr, un drum modern care traversează deșertul Sahara. Proiectul este realizat în comun de Algeria, Niger și Mali. Drumul va lega orașul Alger de Laghonat, Ghardia, El Golea, In Salah, Tamanrasset, de unde se va bifurca : într-o direcție către Tin Zaouaten, Kidal, Anefis, Bourem, Gao (în Mali); în cealaltă — către In Guezzam, Arlit, Agadez (în Niger). Întregul drum

va măsura 3 217 km și va fi gata în anul 1980. Pînă acum a fost construit sectorul Alger — El Golea (871 km). Vă recomandăm consultarea rubricii „În lumea științei și tehnicii", apărută în nr. 38 al revistei noastre. 2) Nu putem stabili o statistică a tuturor epidemiilor de holeră care s-au abătut asupra lumii, cu numărul victimelor etc. *În fotografie : stația de benzină de la In Salah, singura existență de-a lungul a 1 200 km.*

EUROCEAN

Radu Negulescu, București. Oricît ar părea de ciudat, poluarea oceanelor reprezintă, într-adevăr, un real pericol și întreaga campanie care se duce pentru micșorarea (dacă nu înlăturarea) ei nu este deloc inutilă. Recent, revista „Science et vie" a publicat un documentar în care analizează pe larg cauzele acestui fenomen. Printre acestea se menționează : deșeurile industriale și urbane netratate, deșeurile agricole (de tipul DDT), apele radioactive. Un exemplu elocvent de poluare a coastelor îl dă golful San Diego din California care, în 1955, a fost interzis scăldatului și schiului nautic — poluarea era de sută la sută datorită reziduurilor netratate din 15 aglomerări urbane. În urma construirii unui nou complex de tratare a apelor, golful și-a regăsit aspectul original și a fost redeschis după aproximativ zece ani. Există, se înțelege, și alte fenomene apte să determine un dezechilibru al mediului : construirea de canale, extragerea de nisip din mare etc. Oamenii de știință au ajuns astfel la concluzia că, prin deschiderea Canalului de Suez, specii de pești, care nu trăiau în Marea Mediterană, au pătruns în această mare, înlocuind în bună parte speciile tradiționale, mult mai apreciate de consumatorii din aceste regiuni. În Oceania, Noua Guinee, Guam, Borneo, dragajele și dinamitarea au provocat dispariția dușmanilor tradiționali ai stelelor de mare, numite „coroane de spini" care, înmulțindu-se fără nici un obstacol, au distrus de-a lungul a kilometri întregi lanțurile de corali ; urmarea e dublă : pescarii acestor zone se găsesc în situația de a nu mai putea pescui nimic, iar regiunile se află complet descoperite în fața eventualelor uragane. Dacă prin poluarea oceanică înțelegem poluarea largului apelor și nu zona de coastă, situația nu se schimbă, deși cauzele sînt altele. Revista amintită stabilea o statistică și în această privință : reziduurile de orice fel ale navelor; erupția necontrolată de petrol (exemplu, Santa Barbara în 1969); ruptura unei sonde de extracție (exemple numeroase în golful Mexic); ruptura sau deteriorarea unei conducte (exemple în Marea Nordului) ; accidente ale petrolierelor (și aici exemplele sînt numeroase); abandonarea deșeurilor industriale în largul mărilor ; scufundarea gazelor toxice învechite (recentul exemplu al navei americane scufundate a apelor Atlanticului) etc. În lupta împotriva poluării oceanice trebuie să semnalăm și crearea organismului internațional **Eurocean**, de către celebrul oceanograf francez Jean-Yves Cousteau. Sediul organizației se află la Monaco. În cadrul unei conferințe care a avut loc la Geneva, Cousteau a expus planurile noului organism : „Organismul nostru e destinat documentării și coordonării. Din el fac parte tehnicieni și ingineri de înaltă calificare, care se ocupă, spre exemplu, de pescuit, petrol și minerale existente în mare... Dar acestea nu sînt singurele noastre scopuri. Nu trebuie să uităm că, în 1980, navigația maritimă va cunoaște o mare dezvoltare : fiecărui kilometru de plajă îi vor reveni 500 de ambarcațiuni. Trebuie, așadar, să luptăm din timp împotriva poluării".

Gh. N. Luxandra, com. Stîlpeni, jud. Argeș. Despre activitatea Comitetului pentru dezarmare vă recomandăm consultarea articolului apărut în nr. 31.

Adrian Neacșu, Bacău. Metroul din Madrid a fost inaugurat în anul 1919.

Ing. Valeriu Ciupe, str. Sinaia nr. 14, et. I, ap. 7, Timișoara I dorește să cumpere nr. 5 și 14 din acest an ale revistei noastre.

Iacob Ghiuță, Fălticeni. Vă mulțumim pentru aprecierile în legătură cu articolele publicate de revista noastră.

Ecaterina Ștefănescu, București. Vă sugerăm să vă adresați revistei „Lupta de clasă".

Carol Kovacz, Oradea. „World Trading Center", care se construiește la New York, va fi inaugurat în 1972, va avea 110 etaje și 411 m înălțime.

Radu Romașcanu, str. V. Lupu, nr. 136, bloc B-3, sc. B, et. I, ap. 2, Iași, dorește să cumpere nr. 15 și 25 din 1968 ale revistei „Lumea".

TRATAT ÎMPOTRIVA PIRATERIEI AERIENE

Stere Diaconu, Galați. 1) Într-un recent buletin „Informații U.N.E.S.C.O." se precizează că, de la începutul anului 1969 pînă la sfîrșitul lunii iunie 1970 au fost înregistrate 118 cazuri de captură de avioane și 14 cazuri de acte de sabotaj. Toate aceste incidente au atins companii aeriene din 47 de țări ; au fost înregistrați 96 de morți și 57 de răniți. Delegați din 91 de țări, membre ale Organizației Aviației Civile Internaționale (O.A.C.I.), s-au întrunit de curînd la Montreal pentru a analiza situația alarmantă din navigația aeriană. S-a hotărît pregătirea unui proiect de tratat internațional împotriva pirateriei aeriene care ar urma să fie supus aprobării unei conferințe diplomatice în anul 1971. 2) Primarul negru din orașul Newark (statul New Jersey) se numește Kenneth Gibson.

Gh. Dumitru, București. În anul în care India își obținea independența, Marea Britanie lăsa în grija guvernului 279 de maharajahi, cărora li se acordau, prin Constituție, o serie de înlesniri și o „pensie" a căror sumă totală se ridică la milioane de rupii. Situația aceasta era, evident, anacronică, și în acest sens trebuie înțeleasă măsura premierului indian, Indira Gandhi, care a cerut Parlamentului abolirea avantajelor de care beneficiau maharajahii. În legătură cu acest subiect, citiți și articolul reprodus la rubrica „Puncte de vedere" din nr. 38.

C. Ionescu, Brașov. Este cunoscut faptul că, în urmă cu cîteva luni, a fost lansată ideea de a interzice culturile plantelor din care se extrag stupefiante, pentru a se pune capăt sau, cel puțin, reduce traficul și consumul ilicit al unor asemenea substanțe. Turcia s-a opus acestor măsuri. (De altfel, Statele Unite fac presiuni zadarnice, în ultimii trei ani, asupra autorităților de la Ankara, pentru a le determina să interzică culturile de mac. Potrivit unor surse americane, 20 la sută din heroina vîndută în S.U.A. provine din Turcia). Autoritățile turcești au anunțat că vor comunica hotărîrea lor în cadrul unei reuniuni a Biroului de control al O.N.U. pentru stupefiante, care va avea loc la Geneva, la sfîrșitul acestei luni. Se pare că măsurile ce vor fi luate sînt : reducerea numărului de provincii în care cultura macului este autorizată ; condamnări mai mari pentru producătorii ilegali; atenție sporită pentru depistarea traficanților.

Prof. Gh. I. Căpitan, Arad. Membrii echipajului „Ra II" care au reușit traversarea Oceanului Atlantic într-o navă de papirus au fost : Thor Heyerdhal, norvegian, 55 de ani; Norman Baker, american, fost ofițer de marină, 41 de ani ; Santiago Genoves, mexican, timonier, 46 de ani ; Carlo Mauri, italian, fotograf, 40 de ani ; Iuri Senkevici, sovietic, medic, 33 de ani ; Georges Sourial, egiptean, expert subacvatic, 30 de ani ; Kei Ohara, japonez, operator cinematografic, 40 de ani ; Madani Ait Ouhanni, marocan, marinar, 29 de ani.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Liviu Rodescu

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Ce noroc :

am aflat că...

... o pot vinde ...

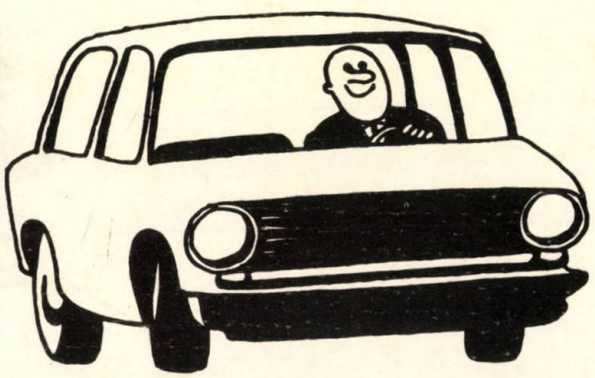

... o pot cumpăra ...

... prin

CONSIGNAȚIA !

Unitățile de consignație ale comerțului de stat din orașele : București, Brașov, Timișoara, Cluj, Iași și Pitești vă oferă serviciile pentru vînzarea autoturismului la prețul dorit.

Autoturismul dv. expus într-un loc special amenajat își va găsi cu ușurință cumpărător.

Personal calificat efectuează prezentarea și probele de motor și oferă consultații celor interesați să cumpere.

Unitățile de consignație efectuează toate formalitățile de vînzare-cumpărare.

Rețineți :

— Eficiență !

— Rapiditate !

— Economie de timp !

Prin :

Unitățile de consignație ale comerțului de stat !

UPSOM

livrează 15 produse de înaltă calitate:

1–sodă calcinată ușoară 99% Na_2CO_3 ; 2–sodă calcinată grea 99% Na_2CO_3 ; 3–sodă caustică 98% NaOH ; 4–bicarbonat de sodiu industrial ; 5–bicarbonat de sodiu alimentar ; 6-bicarbonat de sodiu farmaceutic ; 7–silicat de sodiu solid 1/2 și 1/3 ; 8–silicat de sodiu lichid 38/40° Be și 58/60° Be ; 9–silicat de sodiu lichid tip C, D și E ; 10–clorură de calciu tehnică hidratată ; 11–clorură de calciu cristalizată pentru scopuri alimentare ; 12–Ionosil ; 13–Sodil ; 14–carbonat bazic de magneziu tehnic și farmaceutic ; 15–Oxid de magneziu tehnic și farmaceutic.

UZINA DE PRODUSE SODICE OCNA MUREȘ

Lei 2

LUMEA

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

Nr. 40 *1 octombrie 1970*

PROPUNERI ROMÂNEȘTI PE AGENDA SESIUNII O.N.U.

Republica Populară Chineză
1949 — 1 OCTOMBRIE — 1970

Evoluția situației din Iordania

Aerobuze și supersonice

CE NE REZERVĂ ASTRONAUTICA VIITORULUI

Masa președintelui la una din dezbaterile Adunării Generale a O.N.U. De la stînga la dreapta : U Thant, secretarul general al O.N.U., Edvard Hambro, președintele actualei sesiuni, și C. A. Stavropoulos, adjunct al secretarului general

Aspect de la convorbirile dintre premierul sovietic Alexei Kosîghin și ministrul economiei al R. F. a Germaniei, Karl Schiller, care a făcut recent o vizită în U.R.S.S.

Cairo. Participanți la reuniunea din 27 septembrie a șefilor de state și guverne arabe. De la stînga la dreapta : Moamer El-Gedafi (Libia), Gaafar El Numeiry (Sudan), Yasser Arafat (șeful organizațiilor de rezistență palestiniene), Gamal Abdel Nasser (R.A.U.), regele Feisal (Arabia Saudită) și Sabah Salem Sabah (premierul Kuweitului)

Armata pe străzile Belfastului (Irlanda de Nord), unde s-au înregistrat în ultimele zile noi ciocniri, soldate cu numeroși morți și răniți în rîndurile populației civile și ale soldaților și polițiștilor

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 40 (362) — 1 octombrie 1970

sumar

2 **RATIFICAREA TRATATULUI DE PRIETENIE, COLABORARE ŞI ASISTENŢĂ MUTUALĂ ÎNTRE REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ŞI UNIUNEA REPUBLICILOR SOVIETICE SOCIALISTE.**
Cuvîntarea tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU.**
Cuvîntarea tovarăşului **ION GHEORGHE MAURER.**

ARTICOLE ŞI CORESPONDENŢE

4 O contribuţie importantă la cauza păcii şi colaborării internaţionale. *Radu Pascal.*
6 O.N.U. şi dezvoltarea cooperării internaţionale. *George G. Potra.*
8 Memorii explicative la propunerile româneşti.
10 Încetarea din viaţă a lui Gamal Abdel Nasser.
10 Evoluţia evenimentelor din Iordania. *Rodica Georgescu.*
12 Dialogul sovieto-francez. *Florica Şelmaru*
13 Circumstanţele călătoriei preşedintelui Nixon. *Felicia Antip.*
14 „Orologiul dereglat". *Ilie Şerbănescu.*
16 21 de ani de la crearea Republicii Populare Chineze. Înfăptuiri şi orizonturi. *Ilie Ciurescu.*
18 Lagos. Pe prim plan : reconstrucţia naţională. *Edmond Frédéric.*
21 Speranţele Ciprului. *Eugeniu Obrea.*
22 Supersonice şi aerobuze. *Mihai Matei.*
24 Fantomele Dallas-ului. *Franco Nencini.*

ÎN LUMEA ŞTIINŢEI

19 Automatele pe rutele cosmice *Boris Rauschenbach.*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

27–30 The New York Times, The Financial Times, The Observer, Medunarodna Politika, Magyar Hirlap, Newsweek.

PROFIL

30 OTTO WINZER, ministrul afacerilor externe al R. D. Germane.

POŞTA REDACŢIEI (31–32)

SĂPTĂMÎNA politică europeană a înregistrat, la nivel de agendă majoră, rezultatele deosebit de pozitive ale vizitei făcute în Austria de preşedintele Republicii Socialiste România, Nicolae Ceauşescu. O concluzie definitorie la capătul vizitei: moment remarcabil în viaţa celor două naţiuni prietene, legate prin numeroase afinităţi, ea oferă acel sentiment tonic care însoţeşte orice nouă şi importantă contribuţie la cauza colaborării, păcii şi securităţii internaţionale **(pag. 2).**

La New York, lucrările celei de a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. au intrat în cea de-a treia săptămînă, plenumul Adunării Generale, cît şi cele şapte comitete de lucru ale sale luînd în dezbatere dezarmarea, dezvoltarea, decolonizarea şi alte probleme ale vieţii internaţionale. Imprimînd o tradiţională continuitate participării sale active la multiplele lucrări ale O.N.U. şi organismelor ei, România a iniţiat la actuala sesiune două noi propuneri, ambele incluse în unanimitate pe ordinea de zi şi urmînd a constitui în curînd obiectul unor dezbateri speciale **(pag. 4).**

De o complexitate fără precedent, sfera relaţiilor internaţionale actuale presupune ca întreaga comunitate a popoarelor, responsabile deopotrivă pentru destinele umanităţii, să poată participa cu drepturi egale la opera de cooperare, pace şi securitate, operă ai cărei artizani, garanţi şi beneficiari să fie toate naţiunile. Revine astfel din nou, la actuala sesiune, problema universalităţii Organizaţiei, avînd ca punct central restabilirea drepturilor legitime ale R. P. Chineze şi a altor state ce lipsesc. Prezenţa la O.N.U. a R. P. Chineze, mare putere mondială, ce îşi aniversează astăzi 21 de ani încununaţi cu realizările muncii eroice a unui popor de 700 de milioane de oameni **(pag. 16)** nu mai este, pentru a folosi cuvintele rostite de unul din diplomaţii aflaţi acum la O.N.U., o „dispută academică sau un joc de retorică. Tergiversarea rezolvării acestei probleme împiedică Naţiunile Unite să-şi îndeplinească responsabilităţile sale".

În Orientul Apropiat **(pag. 8)** tensiunea persistă încă. Moartea prematură a preşedintelui Gamal Abdel Nasser apare ca un element imprevizibil în tabloul politic al acestei regiuni, cu implicaţii încă dificil de evaluat. Deocamdată, în Iordania armele au tăcut, diplomaţia marcînd un nou punct în favoarea raţiunii. Acordul privind soluţionarea situaţiei din Iordania, semnat de şefii de state şi guverne ai celor nouă ţări reprezentate la reuniunea de la Cairo, împreună cu reprezentanţii forţelor palestiniene, concretizează un consens, pe care opinia publică îl doreşte durabil.

Epilogul călătoriei selenare a staţiei automate sovietice „Luna-16". Capsula staţiei, conţinînd „eşantioanele" de rocă lunară, a aterizat la locul şi la ora stabilită (în pag 19 : „Automatele pe rutele cosmice").

Consiliul de Stat a adoptat

DECRETUL DE RATIFICARE

Ședința Consiliului de Stat, în cadrul căreia a fost adoptat Decretul de ratificare

În ziua de 30 septembrie 1970, a avut loc la Palatul Republicii ședința Consiliului de Stat prezidată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat.

În afara membrilor Consiliului de Stat, la ședință au luat parte tovarășul Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, miniștri, președinți ai unor comisii permanente ale Marii Adunări Naționale, reprezentanți ai presei.

Tovarășul Ion Gheorghe Maurer a prezentat spre adoptare proiectul de decret pentru ratificarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

Din însărcinarea Consiliului de Stat, proiectul de decret a fost examinat în prealabil de Comisiile pentru politică externă, pentru problemele de apărare și juridică ale Marii Adunări Naționale care l-au avizat favorabil, propunînd adoptarea lui.

La dezbaterea privind ratificarea Tratatului au luat cuvîntul tovarășii Constantin Daicoviciu, Ion Spătărelu, Carol Kiraly, Aurel Bozgan, Ion Coman și Ludovic Takacs, care și-au exprimat deplinul acord în legătură cu ratificarea Tratatului, apreciindu-l ca o contribuție de seamă la întărirea continuă a prieteniei și colaborării între cele două popoare, la cauza socialismului, păcii și colaborării internaționale.

Consiliul de Stat a adoptat apoi în unanimitate Decretul pentru ratificarea Tratatului.

După ratificare, a luat cuvîntul tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Cuvîntarea tovarășului ION GHEORGHE MAURER

Stimate tovarășe președinte,
Tovarăși,

Guvernul Republicii Socialiste România prezintă Consiliului de Stat spre adoptare proiectul de decret pentru ratificarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

Semnat la 7 iulie 1970, la București, în timpul vizitei în țara noastră a delegației de partid și guvernamentale a U.R.S.S., tratatul constituie un document de o deosebită importanță.

El reflectă stadiul actual al relațiilor dintre cele două țări socialiste vecine și dă, totodată, expresie voinței lor de a întări și în viitor, în spiritul internaționalismului socialist, prietenia și alianța dintre popoarele român și sovietic, de a dezvolta colaborarea multilaterală dintre România și Uniunea Sovietică, pe baza respectării suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, în interesul ambelor popoare, al cauzei socialismului, păcii și colaborării internaționale.

În Tratat este reafirmată, de asemenea, hotărîrea înaltelor părți contractante de a contribui la întărirea unității țărilor socialiste, de a dezvolta colaborarea cu toate statele, indiferent de orînduire socială, de a milita pentru înfăptuirea securității în Europa și în întreaga lume.

Apreciind că prevederile Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală între România și Uniunea Sovietică corespund întrutotul principiilor de bază ale politicii externe a partidului și statului nostru, intereselor fundamentale ale poporului român, iar obligațiile asumate nu contravin tratatelor internaționale în vigoare, propun adoptarea proiectului de decret pentru ratificarea lui.

Proiectul de decret a fost examinat și avizat favorabil de comisiile pentru politică externă, pentru problemele de apărare și juridică ale Marii Adunări Naționale.

Tot astăzi, Tratatul româno-sovietic urmează să fie ratificat de Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S.

A TRATATULUI ROMÂNO—SOVIETIC

Cuvîntarea tovarășului

NICOLAE CEAUȘESCU

Stimați tovarăși,

Ratificarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală încheiat între Republica Socialistă România și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste de către Consiliul de Stat reprezintă un moment important și corespunde năzuințelor și dorinței poporului nostru.

Semnarea la București a acestui Tratat constituie un eveniment de seamă în evoluția ascendentă a relațiilor de colaborare multilaterală dintre România și Uniunea Sovietică, în întărirea prieteniei româno-sovietice. Avînd la bază principiile marxism-leninismului și internaționalismului proletar, actualizînd în condițiile de astăzi prevederile vechiului tratat — care a constituit temelia trainică a legăturilor rodnice de alianță și prietenie dintre România și Uniunea Sovietică — actualul Tratat stabilește pe o lungă perioadă de timp, 20 de ani, cadrul colaborării multilaterale dintre cele două țări, în spiritul egalității depline în drepturi, respectării suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne, întrajutorării frățești și avantajului reciproc.

Tratatul de prietenie româno-sovietic se fundamentează pe îndelungatele tradiții de prietenie și solidaritate dintre cele două popoare — prietenie cimentată prin lupta comună împotriva fascismului și ridicată pe un plan superior în condițiile construirii socialismului și comunismului ; legăturile trainice care ne unesc își găsesc puternice resurse în comunitatea orînduirii sociale, a aspirațiilor fundamentale și țelurilor supreme care animă cele două țări.

Tratatul deschide, totodată, largi perspective de viitor, creează un cadru propice pentru intensificarea și amplificarea continuă a colaborării economice și tehnico-științifice reciproc avantajoase, a cooperării în producție și în alte domenii dintre România și Uniunea Sovietică. Progresele pe care le obțin țările noastre în dezvoltarea bazei tehnico-materiale a societății, în înflorirea științei și culturii constituie premise deosebit de favorabile pentru lărgirea și diversificarea schimburilor, a colaborării și a cooperării în toate sectoarele de activitate.

Tratatul consemnează voința celor două state de a acționa în continuare pentru întărirea unității și coeziunii statelor socialiste, pornind de la convingerea că aceasta constituie izvorul principal al tăriei și invincibilității sistemului socialist mondial. Prevederile Tratatului dau, totodată, expresie hotărîrii României și Uniunii Sovietice de a promova cu consecvență în viața internațională politica coexistenței pașnice, de a milita cu perseverență pentru preîntîmpinarea unui nou război mondial, pentru rezolvarea marilor probleme care stau în fața omenirii contemporane prin mijloace pașnice, pe calea tratativelor, pentru salvgardarea păcii popoarelor.

Unul din obiectivele importante ale politicii celor două țări, înscrise în Tratat, este lupta pentru îmbunătățirea atmosferei în Europa, pentru înfăptuirea securității europene și întronarea în viața popoarelor de pe acest continent, atît de dureros încercat de-a lungul istoriei, a unui climat de pace și încredere, de prietenie și colaborare între națiuni.

Militînd pentru dezarmarea generală și totală, România și Uniunea Sovietică își exprimă totodată hotărîrea de a respecta obligațiile asumate în cadrul Tratatului de la Varșovia, a cărui existență o considerăm necesară atîta timp cît se va menține Pactul Nord-Atlantic.

Încheierea și ratificarea noului Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre țara noastră și Uniunea Sovietică, întărirea continuă a solidarității, alianței și prieteniei româno-sovietice se înscriu la loc central în politica de stat a României socialiste, constituie parte integrantă a activității internaționaliste desfășurate de partidul și guvernul țării noastre pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare frățească cu toate țările socialiste, pentru creșterea continuă a forței și unității întregului sistem socialist mondial. Acționînd astfel, partidul și poporul nostru își îndeplinesc una din înaltele lor obligații internaționale, își aduc contribuția la cauza generală a socialismului și păcii în lume.

Totodată, consecventă principiilor coexistenței pașnice, România militează pentru lărgirea relațiilor de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, pentru destindere internațională.

Luptăm, împreună cu celelalte popoare iubitoare de pace, pentru zădărnicirea politicii imperialiste agresive, pentru a se pune capăt folosirii forței și dictatului în viața internațională, împotriva oricărui amestec străin în viața statelor, pentru respectarea dreptului sacru al fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, pentru instaurarea în relațiile dintre țări a principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi a tuturor națiunilor.

Consider că ratificarea în unanimitate de către Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România a Tratatului româno-sovietic corespunde pe deplin intereselor poporului nostru, ale întăririi prieteniei și alianței dintre România și Uniunea Sovietică, dintre popoarele noastre vecine, cauzei generale a socialismului și păcii în lume.

O contribuție importantă la cauza păcii și colaborării internaționale

După încheierea vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu în Austria, înainte de a încerca să degajăm sensul profund al acestei acțiuni diplomatice de largă rezonanță, vom distinge un sentiment dominant care a luminat în mod deosebit cadrul politic al întrevederilor de la Viena. E vorba de acea ambianță cordială și prietenească, de stima reciprocă manifestate la masa de tratative, sau care au îmbogățit cu nuanțe calde întreaga succesiune a vizitei ; e vorba, totodată, de primirea spontană, de ospitalitatea pe care poporul austriac le-au rezervat înalților oaspeți români; dorința comună de a aborda cele mai diverse aspecte ale relațiilor bilaterale au conferit discuțiilor prilejuite de această primă vizită a unui șef de stat român, în Austria, valențele valoroase ale unor raporturi de prietenie. Căci, într-adevăr, acesta e sentimentul, am putea spune liantul fundamental, pe care se întemeiază relațiile dintre cele două națiuni, marcate de multiple afinități comune, izvorîte dintr-o conviețuire organică și istorică în același spațiu european. În virtutea străvechilor legături, circumscrise, prin cultură și istorie, zonei dunărene, astăzi, între România și Austria — națiuni vital interesate într-o dezvoltare liberă și independentă — s-a instaurat o nouă ambianță de colaborare, s-a dezvoltat un cîmp fertil, de continuă extindere și intensificare a schimburilor materiale și spirituale, în concordanță cu necesitățile evoluției moderne a celor două state, independent de diferențele de orînduire social-politică.

Astfel concepute, relațiile româno-austriece au cunoscut, prin vizita președintelui Nicolae Ceaușescu, la Viena, urmînd celei de anul trecut, a președintelui Franz Jonas, la București, un punct culminant, ce deschide o nouă etapă în evoluția raporturilor dintre cele două state. Premisele care ne îndrituiesc să vorbim cu optimism despre o nouă treaptă în dezvoltarea colaborării româno-austriece au în același timp valoarea concretă atît a diagramei raporturilor lor economice cît și a datelor ce definesc evoluția fiecărei țări în parte.

Creșterea continuă a schimburilor e un fapt ; îl ilustrează elocvent sporirea de aproape două ori, în ultimii șase ani, a volumului comerțului dintre România și Austria. Astfel, cursul ascendent al colaborării multilaterale a putut fi caracterizat, de ambele părți, ca exemplar. O constatare oferită de recenta vizită pune accentul cuvenit pe nivelurile înregistrate de ambele țări în dezvoltarea lor națională — economică, tehnico-științifică, culturală. Progresele realizate de România în domeniile industrial, și al economiei în ansamblu, și pe de altă parte, de Austria reprezintă girul autentic pentru o explorare mai largă a posibilităților de colaborare.

În acest sens, documentele semnate recent la Viena, cu prilejul vizitei, sînt destinate să formeze un cadru mai bine conturat pentru viitoarea cooperare. Semnarea unui nou acord comercial pe perioada 1971—1975 și a protocolului cu privire la schimbul de mărfuri pentru anul 1971 sînt, astfel, acte concrete care certifică nu numai evoluția pozitivă a schimburilor de mărfuri, dar dau certitudinea unei ulterioare dezvoltări a relațiilor comerciale reciproc avantajoase, în deplină concordanță cu dorința manifestată de ambele părți. Aceeași constatare e întărită de hotărîrea comună de a extinde cooperarea și în domeniul tehnico-industrial, pe baza acordului din 20 februarie 1968 ; notăm, în acest sens, ca un instrument nou, stimulator, rolul pe care-l va avea comisia mixtă guvernamentală de cooperare economică, industrială și tehnică. Convorbirile de la Viena au evidențiat, de asemenea, dorința de a se promova, în continuare, intensificarea schimburilor și cooperării în domeniile învățămîntului, științei și culturii. Or, este știut, acesta e un tărîm care beneficiază de virtuțile unei experiențe verificate în viața internațională, ca și de cele ale unei îndelungi tradiții istorice.

Acum, după consumarea celor cîteva zile petrecute de președintele Nicolae Ceaușescu în Austria, concluzia care definește vizita este aceea a unui extrem de util schimb de opinii, a unei mai aprofundate cunoașteri și dezbateri a problemelor de interes bilateral ; s-au reliefat, cu această ocazie, noi preocupări comune, s-au explorat și deschis noi perspective de colaborare.

Dezvoltarea relațiilor dintre România și Austria constituie o expresie a preocupării constante a politicii țării noastre de cultivare, independent de diferențele de orînduire socială, a unor raporturi normale, echitabile, de colaborare rodnică pe continentul european. În practica relațiilor româno-austriece se oglindește, astfel, un fenomen verificat de întreaga desfășurare a vieții politice contemporane, și anume, faptul că lărgirea, pe baza egalității și avantajului reciproc, a schimburilor multilaterale, nu este numai în beneficiul părților, dar și al cauzei generale a destinderii și progresului. Modul prin care România și Austria înțeleg să-și dezvolte — și își dezvoltă — relațiile este exemplar și într-o accepție mai largă ; se demonstrează, în practică, vitalitatea și dinamismul unor relații întemeiate pe respectarea strictă a principiilor de etică și legalitate internațională — a suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta fără nici un amestec dinafară. Și, e un fapt evidențiat de realitatea politică a lumii noastre, că experiența promovării unor asemenea relații reprezintă o condiție **sine qua non** a instituirii și consolidării unui climat internațional de destindere și pace. În aceasta constă eficiența nu numai bilaterală a vizitei șefului statului român la Viena. Vom vedea, în aceasta, una din dimensiunile europene, internaționale, ale vizitei la Viena a președintelui Nicolae Ceaușescu.

În acest context, așa cum era și firesc, Europa a fost principalul punct pe agenda discuțiilor de politică internațională. Interesele celor două țări față de cauza păcii europene generează puncte de conexiune în acțiunile politice ale celor două țări; și, e primordială constatarea că România și Austria au găsit consensul unor rațiuni temeinice care cer instituirea unei atmosfere destinse pe continent, edificarea securității europene. E cunoscut că, de mai mulți ani, tema europeană s-a înscris, în mod constant, în cadrul discuțiilor româno-austriece ; actualele convorbiri dintre cei doi șefi de stat au adus precizările necesare momentului politic prezent, au oferit prilejul unei aprofundate dezbateri la cel mai înalt nivel. Atenția deosebită acordată acestei probleme capătă semnificații ample în contextul politic general, mai ales cînd în Europa de azi se profilează cu pregnanță posibilitatea ca securitatea să fie înfăptuită prin colaborarea multilaterală a tuturor statelor europene, independente și suverane, printr-un sistem de angajamente și măsuri concrete, care să ofere fiecăruia garanția deplină că se află la adăpost de orice primejdie, de orice agresiune sau de orice alte acte de folosire a forței și de amenințare cu forța, în așa fel încît să se asigure dezvoltarea lor pașnică într-un climat de destindere, înțelegere și colaborare.

Apreciind că evoluția actuală oferă perspective încurajatoare în direcția unei veritabile destinderi pe continent, cele două părți au constatat că, în cadrul eforturilor îndreptate în această direcție, un rol important l-ar avea conferința general-europeană, în prezent existînd premise favorabile pentru convocarea și buna ei desfășurare.

Această idee, inclusă în comunicatul comun româno-austriac, o vom găsi într-o bogată serie de asemenea acte pe care România le-a semnat, în ultima vreme, cu țările continentului nostru. E acesta un exemplu care ilustrează cu elocvență sensul realist și constructiv în care este orientată politica europeană a României. Receptivitatea țării noastre în a analiza și a lua în discuție orice propunere responsabilă în vederea realizării securității europene, schimbul de păreri pe care ea îl întreține, în mod activ, pe această temă, cu toate statele interesate au devenit o trăsătură definitorie a diplomației române. În această optică, întrevederile de la Viena au oferit prilejul unei utile informări asupra eforturilor proprii în direcția realizării securității europene și a conferinței propuse, între acestea făcînd

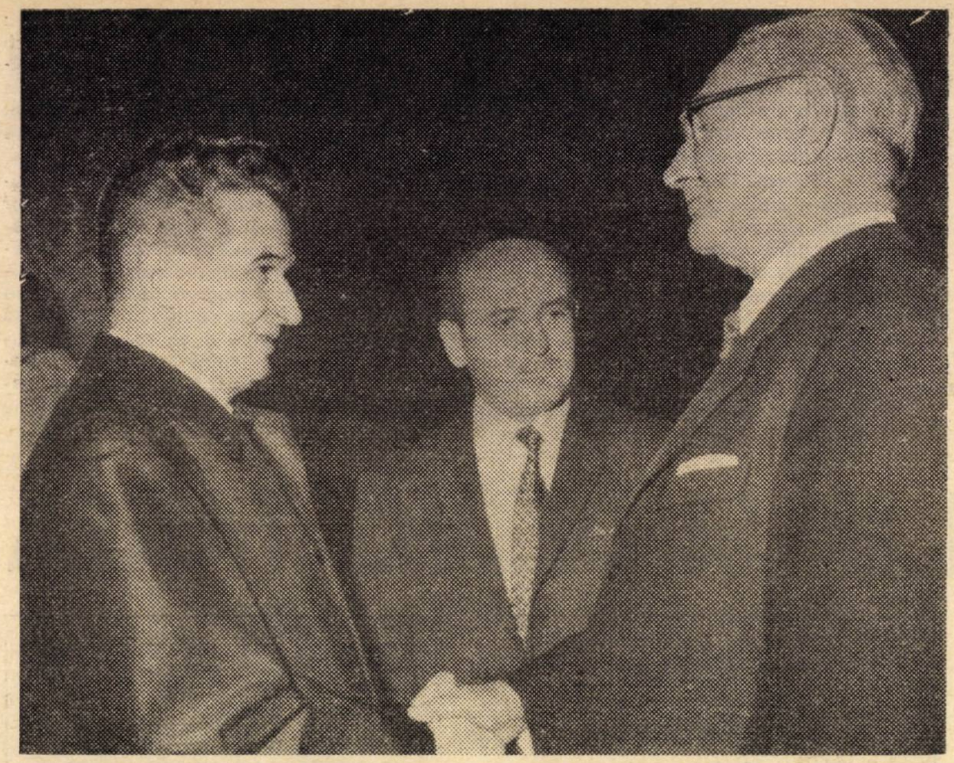

parte, desigur, și memorandumul guvernului federal austriac.

Ca țări aparținînd aceleiași zone geografice, România și Austria acordă, în interesul creării unei atmosfere de destindere pe continent, o importanță deosebită colaborării europene regionale, influenței pozitive pe care aceasta o are asupra întregului curs politic european. **„Avem convingerea că dezvoltarea unor bune relații în zona dunăreană — în care se află țările noastre — precum și în orice regiune a Europei** — a declarat, cu prilejul recentei vizite, președintele Nicolae Ceaușescu **— este de natură să influențeze favorabil perspectivele păcii pe întregul continent".** Dezvoltînd aceeași idee, președintele Franz Jonas a dat o înaltă apreciere eforturilor României pentru destindere europeană: **„Noi știm** — a declarat el **— și apreciem în mod deosebit intențiile și inițiativele dumneavoastră în problema securității europene și, în același timp, contribuția țării dumneavoastră la destindere și colaborare în Balcani".** În același timp, inițiativele și propunerile austriece pentru edificarea securității europene, printre care amintitul memorandum exprimînd concepția guvernamentală asupra conferinței, își au o pondere deosebită în plan internațional. E semnificativă afirmația președintelui Jonas, prin care se subliniază că Austria consideră a fi o obligație a sa să sprijine procesul de destindere în Europa.

În cadrul unui cuprinzător tur de orizont al problemelor internaționale majore, cei doi șefi de stat au conferit asupra unei varietăți de teme. Se relevă atenția acordată necesității de a se realiza progrese concrete în direcția dezarmării, inclusiv pe plan regional, a importanței dezarmării nucleare pentru instaurarea și consolidarea securității și păcii internaționale. De un răsunet deosebit s-a bucurat conferința ținută de șeful statului român la sediul Agenției Internaționale pentru Energia Atomică (A.I.E.A.) de la Viena, prilej cu care președintele Nicolae Ceaușescu, reafirmînd poziția de principiu a României, s-a pronunțat pentru traducerea în viață a unor măsuri ferme de dezarmare generală și îndeosebi de dezarmare nucleară. Evocînd misiunea profund umană a acestui for internațional de a încuraja și facilita utilizarea pașnică a energiei atomice, președintele Nicolae Ceaușescu a subliniat interesul marcat, de care este animată România, în a-și intensifica participarea la acțiunile și schimburile ce se desfășoară sub egida A.I.E.A.

Cei doi șefi de stat au abordat, sub imperiul actualității politice, și situația agravată din Orientul Apropiat, pronunțîndu-se pentru încetarea imediată a luptelor ; s-a subliniat, cu această ocazie, încă o dată, necesitatea de a se găsi o soluție pentru lichidarea conflictului pe baza rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967. Precizarea șefului statului român că orice amestec dinafară nu ar putea duce în această zonă decît la noi implicații deosebit de grave pentru popoarele din Orientul Apropiat a constituit o nouă reafirmare a poziției de principiu a României în această problemă.

În ceea ce privește situația din Indochina, notăm acordul părților pentru a se găsi o soluționare politică pe baza acordurilor de la Geneva, garantîndu-se dreptul inalienabil al popoarelor din regiune de a decide singure asupra viitorului lor, fără ingerințe dinafară.

În încheiere, vom releva comunitatea de vederi româno-austriacă asupra necesității creșterii rolului O.N.U. în întărirea păcii, securității și legalității internaționale, în dezvoltarea cooperării multilaterale între state. E locul, aici, să evidențiem activa colaborare în cadrul Organizației Națiunilor Unite dintre România și Austria, ca, de altfel, și în cadrul altor organisme internaționale.

Ampla tematică abordată de cei doi șefi de stat, rezultatele concrete cu care aceste întrevederi s-au soldat pe plan bilateral ca și reflexele pozitive în plan internațional, cu precădere european, ale acestei vizite ne dau convingerea că, în raporturile româno-austriece s-a înscris un moment remarcabil, că, prin aceasta, s-au dat noi impulsuri operei generale de edificare a securității europene și s-a adus o contribuție utilă și constructivă la cauza păcii și colaborării internaționale.

Radu PASCAL

reflector

NATALITATEA ÎN EUROPA

Într-un studiu publicat de Organizația Mondială a Sănătății, referitor la creșterea populației continentului european, sînt menționate principalele procente de nașteri și decese la mia de locuitori, într-o serie de state în care a efectuat anchete Biroul Regional O.M.S. pentru Europa. La proporția de nașteri, locul întîi îl ocupă Turcia, cu 43 de copii nou-născuți la fiecare o mie de locuitori. Pe locurile următoare : Albania, cu 38 ; Islanda — 25 ; Spania — 22 ; Olanda și Iugoslavia — 21 ; Italia — 20. La mortalitate, cifra cea mai ridicată o înregistrează Turcia, cu 16 decese la mia de locuitori. Urmează Monaco — 17 ; Austria — 12 ; Luxemburg — 12 ; Albania — 11 ; Ungaria, Suedia, Franța și Danemarca — 10. Cea mai mică mortalitate (7 la mia de locuitori se înregistrează în U.R.S.S. și Islanda, urmate de Olanda, Polonia și Bulgaria, cu 8 decese la mia de locuitori.

DEZBATERI AGITATE ÎN PARLAMENTUL VEST-GERMAN

Dezbaterea pe tema bugetului federal pe 1971 pare să fi adîncit divergențele dintre guvern și opoziție. Intenția ministrului de finanțe Alex Möller de a spori fondul de cheltuieli cu 12 procente pentru finanțarea unui amplu complex de reforme propuse de guvern astfel încît, pentru prima oară, bugetul federal să depășească suma de 100 miliarde mărci a fost interpretată de opoziție, în frunte cu șeful fracțiunii parlamentare creștin-democrate, Rainer Barzel, ca o măsură de natură să agraveze pericolul de inflație. Lucrurile poate ar fi rămas încă la stadiul unei obișnuite dispute parlamentare dacă, în focul discuțiilor, nu s-ar fi ajuns la unele neprotocolare intervenții din partea opoziției, care a întrerupt deseori expunerea lui Möller și, mai mult, i-a cerut chiar să demisioneze. Răspunsul ministrului nu s-a lăsat așteptat ; el a acuzat opoziția U.C.D. — U.C.S. că manevrează neloial într-un domeniu față de care opinia publică vest-germană este deosebit de sensibilă, mai cu seamă după cele două inflații de la război încoace. Dezbaterea a atins însă momentul culminant atunci cînd Möller s-a adresat deputaților U.C.D. — U.C.S. cu cuvintele : „Dumneavoastră sînteți mai apropiați decît P.S.D. față de cei care s-au făcut răspunzători de provocarea războiului mondial și a celor două inflații care i-au urmat".

Acuzația i-a determinat pe deputații creștin-democrați să părăsească, în chip de protest, sala parlamentului. Nu s-ar putea spune că, ulterior, îndelungile discuții de culise ar fi restabilit, întrucîtva, calmul. Toamna parlamentară vest-germană se anunță tumultuoasă.

Unanimitatea cu care a fost acceptată propunerea românească, intitulată : „Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state", **dezbaterile vii pe care le determină în rîndul participanților la actuala sesiune a Adunării Generale sînt prin ele însele o confirmare a înțelegerii mereu mai profunde de către statele comunității internaționale a rolului științei și tehnicii în dezvoltarea națională, a influenței pe care cooperarea în acest domeniu o exercită asupra atmosferei politice generale.**

Experiența a 25 de ani de existență și activitate a O.N.U. a relevat cu pregnanță necesitatea abordării problemei în termeni noi. Experiențele pozitive ale anilor trecuți, dar mai ales neajunsurile, măsurile parțiale și efectele limitate ale programelor de pînă acum relevă acuitatea punerii acestei probleme în noi coordonate, necesitatea de a-i asigura un cadru de dezbatere, abordare și rezolvare nou, cu participare generală. Apare mai mult ca oricînd necesitatea de a asigura operei, pe care Organizația Națiunilor Unite și instituțiile sale specializate o au de împlinit în această direcție, cadrul organizatoric și unitatea de concepție necesare în vederea unei activități de viitor eficiente. Propunerea românească vine în întîmpinarea acestui imperativ, pe care actuala sesiune jubiliară a Adunării Generale a O.N.U., ce se va desfășura sub egida „pace, justiție, progres", trebuie să-l aibă în atenție ca un obiectiv esențial.

O. N. U. ȘI DEZVOLTAREA

Societatea contemporană este confruntată în zilele noastre cu o amplă revoluție științifică și tehnică. Aceasta modifică, în elementele lor fundamentale, condițiile materiale ale producției, amplificînd în mod nebănuit posibilitățile de valorificare a bogățiilor naturale în folosul omului. Capacitatea de producție a omului, inclusiv forța sa transformatoare sporesc în mod sensibil, avînd drept consecință logică — în ciuda tuturor aplicărilor malefice ale științei și tehnicii, care nu au nimic comun cu nevoile sau aspirațiile popoarelor — creșterea avuției sociale a umanității.

O viziune lucidă asupra progresului contemporan nu-și poate permite să ignoreze — fără a risca repercusiuni dintre cele mai grave asupra evoluției economice și politice a națiunilor — urmărirea transpunerii în practica vieții sociale, în general, și a celei economice, în special, a cuceririlor științei și tehnicii. Înțelegerea acestei corelații de netăgăduit, unanim acceptată de specialiști, ca și de factorii de decizie politică — și faptul își păstrează valabilitatea indiferent dacă în problema acceptării noțiunii de revoluție științifică și tehnică nu ne aflăm întotdeauna în fața unei unanimități de păreri — a atras după sine modificări structurale de concepție în politica economică a statelor. Analiza preocupărilor pe care țările le au în această direcție, a sarcinilor pe care obiectivele naționale le includ duce la constatarea că știința și tehnica au devenit părți componente de bază ale politicii economice a statelor, părți integrante ale programelor lor naționale de dezvoltare.

Deopotrivă pentru țările dezvoltate, ca și pentru țările în curs de dezvoltare, desigur nu în aceiași termeni, dezvoltarea științei și tehnicii, pe de o parte, și aplicarea lor în producție, pe de altă parte, se definesc ca obiective permanente. Dacă pentru țările dezvoltate din punct de vedere industrial, progresul continuu al științei și tehnicii moderne apare ca exprimarea unei preocupări pentru menținerea ritmurilor de creștere și a pozițiilor economice deja atinse, pentru țările în curs de dezvoltare accesul la cuceririle științifice și tehnice se pune în termeni de o acuitate dramatică, acesta reprezentînd o condiție indispensabilă și de prim ordin a atenuării și lichidării marilor decalaje ce le separă de țările puternic dezvoltate. Lichidarea acestor decalaje, a gravelor disparități economice ce caracterizează societatea contemporană — surse potențiale ale unor numeroase stări conflictuale — apare astăzi ca un imperativ al justiției, progresului și păcii.

Desfășurarea revoluției științifice și tehnice contemporane are implicații profunde asupra dezvoltării economice a statelor. Se impune, totodată, constatarea că această amplă și vertiginoasă revoluție își pune puternic amprenta asupra relațiilor internaționale, dezvoltînd cantitativ și făcînd mereu mai complexe din punct de vedere calitativ interdependențele dintre statele comunității internaționale. Determinînd creșterea nivelului tehnic, a complexității și diversificării producției, revoluția științifică și tehnică face ca organizarea în fiecare țară a producției tuturor tipurilor de produse să apară din punct de vedere tehnic imposibilă și ineficientă din punct de vedere economic — și lucrul este valabil și pentru țările avînd un potențial economic ridicat. În aceste condiții, participarea activă la circuitul mondial de valori materiale și tehnico-științifice — expresie a interdependențelor lumii contemporane — apare ca un imperativ fundamental al contemporaneității.

Desigur, factorul hotărîtor, fundamental, în dezvoltarea și perfecționarea forțelor de producție, a ansamblului complex al fiecărei economii naționale, în asigurarea progresului multilateral al fiecărei țări, îl constituie efortul propriu, mobilizarea, în primul rînd, a tuturor resurselor, energiilor și capacităților propriului popor. Aceasta nu exclude, ci, firește, presupune, în cel mai

Inițiative ale României privind cooperarea economică și tehnico-științifică

De-a lungul anilor, în cadrul Organizației Națiunilor Unite și a diverselor sale organisme, România a avut numeroase inițiative în domeniul cooperării economice și tehnico-științifice. Prezentate de cele mai multe ori împreună cu alte state, în calitate de coautoare, aceste inițiative s-au concretizat în valoroase rezoluții, dintre care vom nota pe cele ce ni se par a fi mai semnificative :

ADUNAREA GENERALĂ A O.N.U. :

— **Rezoluția 1942 (XVIII)** — Declarația asupra cooperării economice internaționale. **Problema se află în studiul unui grup de experți ai O.N.U.**

— **Rezoluția 2 083 (XX)** — Punerea în valoare și utilizarea resurselor umane. **Adoptarea acestei rezoluții a avut ca rezultat inițierea unor programe de formare a cadrelor, susținute de către diverse instituții specializate din cadrul O.N.U. (O.I.M., U.N.E.S.C.O., O.N.U.D.I.).**

— **Rezoluția 2 299 (XXII)** — Cooperarea industrială. **A avut ca urmare intensificarea preocupărilor O.N.U. în acest domeniu, îndeosebi prin dezvoltarea actiunilor în acest sens desfășurate sub egida O.N.U.D.I.**

— **Rezoluția 2 317 (XXII)** — Rolul Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa în dezvoltarea cooperării economice internaționale.

— **Rezoluția 2 318 (XXII)** — Cooperarea în domeniul științei și tehnicii.

— **Rezoluția 2 458 (XXIII)** — Cooperarea în domeniul utilizării ordinatoarelor și tehnicilor de calcul la dezvoltare. **Ca urmare, a fost creat un grup de experți a căror reuniune, desfășurată între 13 și 14 aprilie a.c. la București, a propus înființarea unui Comitet consultativ internațional pentru tehnica de calcul. Adunarea Generală a O.N.U. urmează să se pronunțe asupra acestei propuneri într-una din sesiunile sale viitoare.**

CONSILIUL SOCIAL ECONOMIC AL O.N.U.

— **Rezoluția 1 079 (XXXIX) — 1965** — Planificarea și proiectările economice.

— **Rezoluția 1 083 (XXXIX) — 1965** — Cooperarea științifică și tehnică.

— **Rezoluția 1 090 (XXXIX) — 1965** — Punerea în valoare și utilizarea resurselor umane.

— **Rezoluția 1 116 (XLI) — 1966** — Rolul Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa în dezvoltarea cooperării economice internaționale.

— **Rezoluția 1 148 (LXI) — 1966** — Planificarea și proiectările economice.

COMISIA ECONOMICĂ O.N.U. PENTRU EUROPA

— **Rezoluțiile 14 (XXII) — 1967, 4 (XXIII) — 1968, 6 (XXIV) — 1969 și 5 (XXV) — 1970, privind** Cooperarea științifică și tehnologică. **Adoptarea acestor rezoluții a avut drept consecință o activizare a rolului Comisiei în lărgirea și diversificarea cooperării științifice și tehnologice între statele europene.**

COOPERĂRII INTERNAȚIONALE

înalt grad, o largă cooperare internațională pe plan economic, științific și tehnic între toate țările. Această colaborare se manifestă în epoca noastră ca o importantă pîrghie a progresului, schimburile economice dintre țări, cooperarea în industrie, știință și tehnologie, ca și în alte sfere de activitate contribuind substanțial la o mai bună valorificare a potențialului material și uman al fiecărei țări.

Practica relațiilor internaționale pune în lumină, ca o condiție majoră a dezvoltării cooperării economice, științifice și tehnice, necesitatea de a se renunța la orice restricții și practici discriminatorii, de a se înlătura orice piedici în calea evoluției normale a raporturilor de colaborare inter-țări, de a se acționa în direcția depășirii cadrului îngust al grupărilor economice închise. Așezarea consecventă a relațiilor de cooperare economică, comercială, științifică și tehnică pe baza egalității suverane și a avantajului reciproc, fără nici un fel de discriminări, ar oferi cooperării posibilitatea de a-și manifesta întregile sale valențe pozitive, ar da operei de dezvoltare noi impulsuri și ar crea noi posibilități de destindere, de normalizare a relațiilor dintre toate statele, ar oferi, lucru extrem de valoros, garanția unui schimb neîntrerupt al valorilor materiale și spirituale.

Abordînd problema cooperării economice, științifice și tehnice și a efectelor sale asupra dezvoltării nu s-ar putea face nicidecum abstracție de responsabilitățile pe care procesul respectiv le incumbă statelor dezvoltate. Avînd un potențial material și uman puternic, dispunînd de numeroase pîrghii și resurse de acțiune, beneficiind de o bogată experiență, aceste state pot, firește, să-și aducă în cel mai înalt grad contribuția la rezolvarea problemelor pe care dezvoltarea contemporană le implică. În acest sens, o angajare a lor pe plan bilateral și multilateral, în programele internaționale lansate în acest scop sub egida O.N.U. și urmărite de către diversele sale instituții specializate, ca agenți executori, o angajare care să depășească semnificația unui act de solidaritate exclusiv morală, îmbrăcînd în mod necesar forma preluării unor responsabilități concrete și de substanță, apare nu numai ca virtual posibilă, ci și imperios actuală. *„Problema dezvoltării* — spunea Manuel Perez Guerrero, secretar general al Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare — *nu este numai problema țărilor mai slab dezvoltate, ci este o problemă a tuturor ; ea trebuie să preocupe în prezent întreaga comunitate internațională... Țările dezvoltate trebuie să angajeze o politică pozitivă față de țările rămase în urmă în privința fluxurilor de mărfuri, cunoștințe tehnico-științifice și mijloace financiare, să le ajute să-și valorifice eforturile depuse".*

Marile eforturi pe care le implică cel de-al doilea Deceniu al dezvoltării presupun acțiunea conjugată a fiecărui membru al comunității internaționale, colaborarea strînsă dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Aceste eforturi comune ar fi desigur facilitate prin recunoașterea și adoptarea unui criteriu unic de clasificare a țărilor lumii în funcție de nivelul lor de dezvoltare economică indiferent de orînduirea lor socială și de zona geografică în care se află – idee a cărei valoare este susținută de reprezentanții României la actuala sesiune a O.N.U.

Abordînd problema efectelor sociale ale dezvoltării colaborării economice, științifice și tehnologice, nu ar putea fi ignorat nicidecum efectul pozitiv pe care aceasta îl exercită, în mod direct sau indirect, asupra atmosferei politice. Este unul din argumentele care a condus țările socialiste la propunerea — formulată în Declarația Consfătuirii de la Praga a miniștrilor afacerilor externe din statele participante la Tratatul de la Varșovia — de a include pe ordinea de zi a unei viitoare conferințe general-europene pentru cooperare și securitate problema : *„Lărgirea relațiilor comerciale, economice și tehnico-științifice, pe baza egalității în drepturi, în scopul dezvoltării colaborării politice între statele europene".* O asemenea viziune asupra relației dintre economic și politic, pe care propunerea amintită o reflectă în cel mai înalt grad, dovedește spirit constructiv și realism politic. Într-un schimb viu de valori materiale și spirituale, corespunzător necesităților tuturor popoarelor, pacea, înțelegerea, aprecierea și stima mutuală dobîndesc noi argumente și garanții. *„În epoca actuală, cînd cuceririle științifice și tehnice pun la îndemîna popoarelor imense mijloace și posibilități de a-și spori avuția materială și spirituală, de a valorifica resursele naturale în folosul societății,* arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, *dezvoltarea relațiilor economice între state, participarea la diviziunea internațională a muncii se impun ca o cerință obiectivă a progresului uman. Schimbînd între ele produsul muncii, participînd împreună la accelerarea progresului economic, științific și cultural, aducîndu-și contribuția la dezvoltarea patrimoniului civilizației moderne, popoarele se cunosc mai bine, se prețuiesc mai mult, conlucrează mai eficient și în direcția consolidării păcii".*

Problema necesității dezvoltării cooperării economice și tehnico-științifice reține atenția unui cerc mereu mai mare de instituții și specialiști. Alături de guvernele statelor, organismele internaționale, și în primul rînd instituțiile specializate din sistemul O.N.U., specialiști din diverse domenii își dedică acestui aspect numeroase studii și cercetări, care pun în evidență efectele deosebit de pozitive pe care cooperarea economică, tehnică și științifică le are asupra dezvoltării naționale a fiecărei țări și asupra climatului politic general.

Din multitudinea punctelor de vedere care ilustrează aceste preocupări reținem, de pildă, pe acela al președintelui Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa, Evgheni Mateev, care declara : *„După cum se știe, comisia noastră, alături de celelalte comisii regionale ale O.N.U., are drept preocupare fundamentală dezvoltarea colaborării în Europa în domeniul economic și tehnico-științific. Totodată, acest organism are și un important rol politic. Lucru explicabil, întrucît se știe că îmbunătățirea colaborării economice favorizează climatul politic internațional".* Ni se par, de asemenea, semnificative părerile unui om de știință, ale acad. M. D. Millionșcikov, prim-vicepreședinte al Academiei de Științe a U.R.S.S., care, într-un interviu acordat la începutul anului 1970, sublinia : *„De pe urma folosirii mai eficiente a mijloacelor materiale și a potențialului colectivelor științifice, ar avea de cîștigat toate statele Europei. Sînt extrem de numeroase domeniile în care se poate realiza o asemenea cooperare tehnico-științifică. Este binecunoscut că cooperarea dintre țările socialiste în domeniul științei și tehnicii se dezvoltă cu succes, de pildă, activitatea din cadrul Institutului unificat de cercetări de la Dubna sau lucrările pe planul cercetării Cosmosului, care au dus deja la lansarea în comun a unui satelit artificial al Pămîntului. Există exemple și în relațiile dintre țările socialiste și țări cu altă orînduire".*

După cum este bine cunoscut, România promovează cu consecvență o politică de colaborare și cooperare economică și tehnico-științifică cu toate țările socialiste, ca și cu celelalte țări din Europa și din lume, pe baza principiilor fundamentale ale relațiilor dintre state. Sînt bine cunoscute inițiativele numeroase, propunerile și acțiunile desfășurate de țara noastră pe plan bilateral sau multilateral, la O.N.U., în cadrul Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa, în diverse alte foruri și organisme, în vederea dezvoltării colaborării economice și tehnico-științifice între țările europene ca și între cele ale întregii lumi. Faptul că țara noastră întreține astăzi relații economice cu peste 110 state materializează în mod convingător preocuparea pentru lărgirea și diversificarea relațiilor comerciale, economice și tehnico-științifice, obiectiv permanent al politicii noastre externe.

Ele stau mărturie amplorii relațiilor internaționale pe care România le are în prezent, a importanței acordate de către partidul și statul nostru a rolului pe care cooperarea economică, științifică și tehnică îl are atît în succesul eforturilor constructive ale poporului român, precum și pe plan general, în

O imagine de la ultima sesiune a Consiliului U.N.C.T.A.D. (Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare), care a avut loc în august, la Geneva

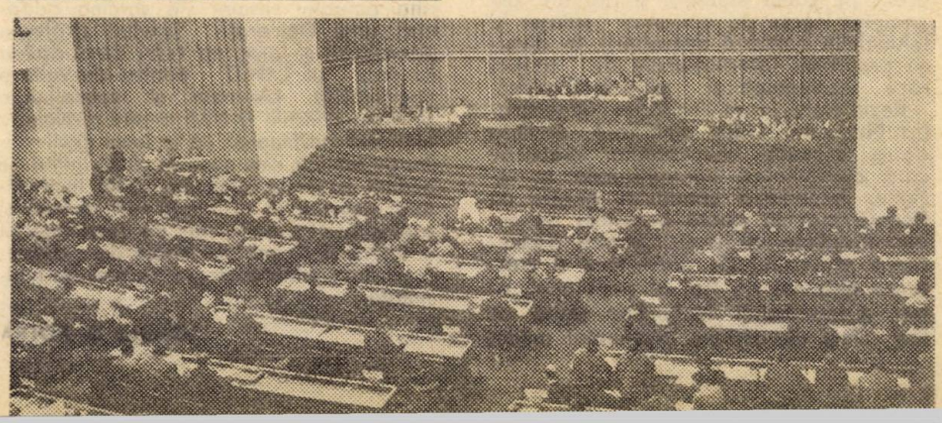

asigurarea progresului, pentru dezvoltarea înțelegerii și cooperării, pentru instaurarea unui climat de pace și cooperare.

Traducerea în viață a cooperării economice, științifice și tehnologice între state constituie una din preocupările permanente ale Organizației Națiunilor Unite, forumul cel mai reprezentativ al lumii contemporane. Capitolul I, art. 1, par. 3 al Cartei O.N.U. înscrie în rîndul obligațiilor Organizației : *„Să realizeze cooperarea internațională, rezolvînd problemele internaționale de ordin economic, social, intelectual sau umanitar, dezvoltînd și încurajînd respectul drepturilor omului și libertăților fundamentale pentru toți, fără distincție de rasă, sex, limbă sau religie"*. Stimularea cooperării ține deopotrivă, deci, de spiritul și de litera Cartei O.N.U., aceasta trebuind să reprezinte un principiu diriguitor al întregii activități a Organizației. Principiul cooperării internaționale a fost consemnat, de asemenea, în declarațiile și rezoluțiile adoptate de importante conferințe internaționale postbelice, precum și în numeroase tratate bilaterale și multilaterale.

Nu avem intenția de a trece în revistă sau a face măcar o statistică a tuturor instrumentelor internaționale care afirmă necesitatea cooperării sau care contribuie la promovarea acesteia. Vom reaminti doar că la ultima sa sesiune de la Geneva, 1 — 31 martie a.c., Comitetul Special O.N.U. pentru codificarea principiilor de drept internațional a adoptat proiectul Declarației cu privire la principiile relațiilor de prietenie și colaborare între state. Textul acestui proiect de Declarație urmează a fi supus, împreună cu textele altor trei declarații, aprobării celei de-a XXV-a sesiuni jubiliare a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite. Capitolul *„Îndatorirea statelor de a coopera unele cu altele conform Cartei"* prevede, printre altele, că statele membre ale Națiunilor Unite *„trebuie să coopereze în domeniile economic, social și cultural, ca și în cel al științei și tehnicii și să favorizeze progresele culturii și învățămîntului în lume. Statele trebuie să-și unească eforturile pentru a promova dezvoltarea economică în lumea întreagă, în special în țările în curs de dezvoltare"*.

Indiscutabil că în opera de stimulare și sprijinire a progresului economic și tehnico-științific, de încurajare și facilitare a cooperării, Organizația Națiunilor Unite a înregistrat în cei 25 de ani de activitate succese notabile. O contribuție utilă în acest sens au adus organismele competente din sistemul Națiunilor Unite, în special Consiliul Economic și Social, Comitetul consultativ pentru aplicarea științei și tehnicii în folosul dezvoltării, comisiile economice regionale, ca și numeroase alte organizații internaționale, guvernamentale și neguvernamentale. Activitatea tuturor acestor organisme și instituții s-a concretizat în numeroase progrese pe calea studierii și definirii aspectelor legate de aplicarea științei și tehnicii în procesul dezvoltării, în diverse programe internaționale de cooperare economică și tehnico-științifică.

Rezultatele înregistrate de Organizația Națiunilor Unite sînt, însă, departe de a răspunde necesităților reale pe care comunitatea internațională le resimte. Asigurarea condițiilor pentru ca fiecare țară să poată beneficia de cuceririle științei și tehnicii pentru accelerarea procesului de dezvoltare și creșterea nivelului de trai al populației, oferă Organizației Națiunilor Unite un larg cîmp de acțiune. Momentul actual presupune, fără îndoială, o analiză și o apreciere judicioasă a experienței și rezultatelor dobîndite, o justă considerare a învățămintelor, precum și studierea a noi formule care să cristalizeze și să pună în valoare capacitățile potențiale pe care Organizația Națiunilor Unite le poate avea în promovarea mai departe, pe coordonate calitativ noi, a cooperării economice, științifice și tehnologice.

Subliniind actualitatea rezoluției 2318 (XXII) din 21 decembrie 1967, referitoare la *„Cooperarea în domeniul științei și tehnicii"*, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U., Memoriul explicativ al guvernului român atrage atenția asupra problemei perfecționărilor de ordin instituțional, care se cer a fi realizate în scopul înglobării, într-o viziune de ansamblu și pe un front atotcuprinzător, a multiplelor aspecte ale promovării și aplicării științei și tehnicii, ale amplificării cooperării între state, corespunzător funcției pe care știința și tehnica o exercită ca pîrghie de bază a creșterii economice și prosperității națiunilor". Opera pe care viitorul o cere întreprinsă impune implicit o întărire a rolului O.N.U. și al organismelor sale, o coordonare mai eficace a activităților prezente și de perspectivă, o orientare fermă, consecvent susținută, spre obiective esențiale. În context, crearea unui mecanism interguvernamental pentru aplicarea științei și tehnicii în favoarea dezvoltării, apare ca un mijloc adecvat de natură să impulsioneze aceste activități.

Venind în întîmpinarea năzuinței firești a tuturor națiunilor de a vedea cooperarea economică, științifică și tehnică căpătînd noi dimensiuni și o sporită eficiență, propunerea prezentată de guvernul Republicii Socialiste România dobîndește o nouă semnificație prin prezentarea ei într-un moment în care Organizația Națiunilor Unite își va face nu numai bilanțul unei activități de un sfert de veac, ci își va stabili, fără îndoială, și programul său de viitor. „Pace, justiție și progres", constituie egida celei de-a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. A urmări și a aduce o contribuție eficientă la împlinirea acestor deziderate vitale ale umanității înseamnă a acționa perseverent și în domeniul cooperării economice, științifice și tehnice în favoarea dezvoltării.

Tabloul lumii contemporane oferă încă imaginea unor decalaje și disparități economice pe care cifrele — și nu numai ele — le pot exprima în mod elocvent. Numeroase țări asupra cărora colonialismul și neocolonialismul sau alte vicisitudini istorice au pus amprenta subdezvoltării, revendică cu justețe măsuri rapide pentru ameliorarea situației. Oportunitatea unei abordări de ansamblu a problemei cooperării economice, științifice și tehnice, pe care propunerea guvernului român o inițiază, este reliefată cu pregnanță și de preocuparea actuală pentru definirea programului de acțiuni al O.N.U. în favoarea dezvoltării pe durata viitorului deceniu. În fața actualei sesiuni stă sarcina adoptării unei Declarații privind strategia dezvoltării și lansarea celui de-al doilea deceniu al O.N.U. pentru dezvoltare (1971–1980). Lacunele și neîmplinirile primului deceniu O.N.U. pentru dezvoltare îniăresc convingerea că în locul declarațiilor de intenții, este necesar să fie introduse acțiuni concrete, eficiente astfel încît viitorul deceniu să răspundă atît nevoilor și aspirațiilor țărilor în curs de dezvoltare cît și intereselor generale legate de o cooperare atotcuprinzătoare, cu perspective nelimitate.

George G. POTRA

Memorii

„CONSECINȚELE ECONOMICE ȘI SOCIALE ALE CURSEI ÎNARMĂRILOR ȘI EFECTELE SALE PROFUND DĂUNĂTOARE ASUPRA PĂCII ȘI SECURITĂȚII ÎN LUME"

1. Proporțiile îngrijorătoare pe care le-au atins arsenalele militare sugerează imaginea unei lumi în care stocurile de arme și, îndeosebi, de mijloace de nimicire în masă au depășit de mult pragul suprasaturației. Armamentul nuclear, acumulat în cantități ce pot distruge de cîteva ori omenirea, armamentul chimic și bacteriologic, precum și armamentul așazis clasic constituie o amenințare permanentă la adresa vieții popoarelor, a însăși civilizației pe planeta noastră. Cu toate acestea, cursa înarmărilor — sursă permanentă de tensiune și încordare, deturnare sterilă de bunuri materiale și energii umane spre scopuri neproductive — înregistrează ritmuri de creștere tot mai mari.

2. O ilustrare grăitoare în acest sens o oferă dimensiunile și dinamica cheltuielilor militare. Astfel, de la începutul acestui secol pînă la finele deceniului trecut, pentru înarmări au fost irosite peste 4 000 de miliarde de dolari. Numai în ultimii șase ani în lume au fost cheltuite pentru producția de arme și întreținerea forțelor armate 1 000 de miliarde de dolari. Expansiunea masivă a bugetelor militare a făcut ca, față de 1962, cînd acestea erau estimate la 120 miliarde dolari, în prezent ele se depășească suma de 200 de miliarde de dolari anual. Dacă nu vor fi întreprinse fără întîrziere măsuri energice de reducere a bugetelor militare, de sistare a cursei înarmărilor și de dezarmare, există riscul ca în deceniul al optulea cheltuielile militare să înghită alte 2 500 de miliarde de dolari.

3. Cursa înarmărilor reprezintă una din cele mai grele poveri care apasă asupra întregii omeniri.

În epoca noastră, marcată pregnant de afirmarea viguroasă a dreptului națiunilor la o viață liberă și demnă, dezvoltarea multilaterală, economică și socială a tuturor popoarelor constituie un imperativ al progresului. Atingerea acestui țel major reclamă pretutindeni în lume mobilizarea tuturor energiilor umane și a resurselor materiale. Cursa înarmărilor absoarbe însă o parte considerabilă a avuției umanității, sustrăgînd-o din sfera aplicațiilor pașnice, în timp ce zeci de popoare îndură sărăcia și subnutriția, zone importante ale planetei se află în stare de subdezvoltare economică și culturală, fiind private de binefacerile civilizației moderne.

Este, de asemenea, notoriu faptul că activitățile de înarmare, pregătirile de război angrenează zeci de mii de savanți și cercetători, specialiști și tehnicieni, în efortul pentru perfecționarea mijloacelor de distrugere, împiedicîndu-i să-și pună

explicative la propunerile românești

Prin scrisoarea sa din 13 iulie a.c., reprezentantul permanent al Republicii Socialiste România pe lîngă Organizația Națiunilor Unite a solicitat înscrierea pe ordinea de zi a celei de-a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. a punctelor intitulate : „Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale profund dăunătoare asupra păcii și securității în lume" *(Document A/7994) și* „Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state" *(Document A/7995). La 16 septembrie, Comitetul General a hotărît includerea lor, cu nr. 99 și 100, pe ordinea de zi a actualei sesiuni, cele două probleme fiind încredințate spre dezbatere Comisiei I-a Politice și Comisiei a II-a Economice și Financiare. Publicăm alăturat textul integral al memoriilor explicative ale guvernului român care însoțesc cele două propuneri.*

inteligența și cunoștințele în slujba progresului material și spiritual al societății, a bunăstării popoarelor.

4. Această uriașă risipă de bunuri și valori, care se răsfrînge negativ asupra vieții economice și sociale a tuturor statelor, afectează tot mai mult și situația țărilor în curs de dezvoltare, unde nevoile de cadre, mijloace materiale și resurse financiare apar în toată acuitatea lor.

Prin reducerea cheltuielilor militare, încetarea cursei înarmărilor și înaintarea treptată pe calea dezarmării generale s-ar crea însemnate posibilități de sprijinire eficientă a eforturilor pentru progres economic și social al țărilor în curs de dezvoltare.

5. Factor de înrăutățire a climatului politic internațional, de încordare și neîncredere în relațiile dintre state, de periclitare a păcii și securității generale, cursa înarmărilor contravine intereselor vitale ale tuturor popoarelor lumii.

6. Examinarea aprofundată a fenomenului complex pe care îl reprezintă cursa modernă a înarmărilor, sub toate aspectele sale, ar permite o mai bună cunoaștere și o evaluare globală a consecințelor negative ale acesteia, pe toate planurile, a marilor primejdii pe care ea le generează, degajarea unor concluzii care să slujească realizării unor măsuri practice de stăvilire și reducere neîntîrziată a acestei competiții iraționale.

După convingerea guvernului român, în stadiul actual este imperios necesar ca toate statele, toate guvernele să depună eforturi stăruitoare în vederea înfăptuirii unor măsuri efective de dezarmare, care să conducă la diminuarea și la eliminarea pericolului de război, a primejdiei nucleare înainte de toate.

7. Guvernul român consideră că problema consecințelor de ordin economic și social ale cursei înarmărilor, pericolele grave pe care aceasta le comportă pentru pacea și securitatea internațională, se înscrie în cadrul preocupărilor celei de-a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., sesiune care, marcînd un sfert de veac de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial și de la crearea Organizației Națiunilor Unite, trebuie să abordeze și să dezbată în mod temeinic, cu participarea tuturor statelor membre, problemele fundamentale ale vieții internaționale, între care cursa înarmărilor și dezarmarea dețin un rol de prim ordin.

8. În lumina acestor considerente guvernul Republicii Socialiste România solicită înscrierea pe ordinea de zi provizorie a celei de-a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. a punctului intitulat „Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale profund dăunătoare asupra păcii și securității în lume".

„ROLUL ȘTIINȚEI ȘI TEHNOLOGIEI MODERNE ÎN DEZVOLTAREA NAȚIUNILOR ȘI NECESITATEA ÎNTĂRIRII COOPERĂRII ECONOMICE ȘI TEHNICO-ȘTIINȚIFICE ÎNTRE STATE"

1. Factor esențial în accelerarea progresului economic și social, știința și tehnica constituie astăzi o componentă de bază a politicii economice a statelor, o parte integrantă a programelor lor naționale de dezvoltare.

Stăpînirea științei și tehnologiei moderne, accesul tuturor națiunilor la descoperirile științifice și inovațiile tehnice constituie o condiție indispensabilă pentru diminuarea și lichidarea marilor decalaje economice existente în lumea de azi între diferite popoare.

2. Dezvoltarea explozivă a științei și tehnologiei contemporane și penetrația lor masivă în toate domeniile de activitate reclamă o largă cooperare internațională. În epoca noastră, schimbul de informații, documentație și experiență tehnico-științifică reprezintă o necesitate obiectivă pentru toate țările lumii, indiferent de gradul lor de dezvoltare.

3. În opera de stimulare și sprijinire a progresului economic și social al tuturor popoarelor — țel fundamental înscris în Carta O.N.U. — Organizația Națiunilor Unite trebuie să fie preocupată de a crea condiții pentru ca fiecare țară să poată beneficia de cuceririle științei și tehnicii contemporane pentru accelerarea propriului proces de dezvoltare și creșterea continuă a nivelului de trai al populației. Această preocupare izvorăște atît din convingerea că știința și tehnica zilelor noastre, prin incidențele asupra dezvoltării și mutațiile pe care le provoacă în toate domeniile vieții materiale, au devenit o resursă fundamentală pentru creșterea producției, cît și din recunoașterea necesității unei mobilizări mai eficace a tuturor eforturilor în programe și acțiuni de interes general.

Acționînd în acest sens, organismele competente din sistemul Națiunilor Unite și în special Consiliul Economic și Social, Comitetul Consultativ pentru aplicarea științei și tehnicii în folosul dezvoltării, comisiile economice regionale, au înregistrat progrese în ceea ce privește studierea și definirea aspectelor legate de aplicarea științei și tehnicii la dezvoltare.

Organizația Națiunilor Unite pentru educație, știință și cultură, iar în domeniile lor specifice, și celelalte instituții specializate, au adus o contribuție însemnată la realizarea unor programe internaționale de cooperare economică și tehnico-științifică.

4. Totodată, imperativele dezvoltării și diversificării colaborării internaționale au scos în evidență faptul că formele, metodele și instrumentele de cooperare în domeniul științei și tehnicii folosite pînă în prezent, în cadrul O.N.U., sînt departe de a răspunde nevoilor reale, de a favoriza o largă diseminare a cunoștințelor și experienței, de a facilita accesul neîngrădit la cuceririle științifice și tehnologice moderne.

Tratarea fragmentară a problemei aplicării științei și tehnicii în procesul dezvoltării, lipsa unei abordări globale și a unei concepții unitare care să definească țelurile de urmărit și mijloacele de ales, să asigure concentrarea resurselor disponibile în domenii de interes general au constituit un obstacol în calea întăririi capacității și sporirii contribuției O.N.U. la amplificarea cooperării între state, corespunzător funcției pe care știința și tehnica le exercită ca pîrghie de bază a creșterii economice și prosperității națiunilor.

5. În termenii rezoluției sale 2 318 (XXII) din 21 decembrie 1967, Adunarea Generală a subliniat necesitatea intensificării cooperării internaționale în vederea aplicării realizărilor științei și tehnicii la dezvoltarea economică și socială. În acest cadru de preocupări este, de asemenea, de menționat chestiunea perfecționărilor de ordin instituțional în scopul înglobării, într-o viziune de ansamblu și pe un front cuprinzător, a multiplelor aspecte ale promovării și aplicării științei și tehnicii în lumea de astăzi. Este vorba de rolul O.N.U. și al organismelor sale, de cerința întăririi și coordonării eficace a activităților prezente și de perspectivă și în special de oportunitatea creării unui mecanism interguvernamental pentru aplicarea științei și tehnicii în favoarea dezvoltării.

6. Cea de-a 25-a sesiune a Adunării Generale, a cărei temă este „pace, justiție și progres", oferă un prilej potrivit pentru o dezbatere amplă, cu participarea tuturor statelor membre, cu privire la efectele științei și tehnologiei moderne asupra dezvoltării națiunilor și cooperării internaționale. Oportunitatea unei abordări de ansamblu a acestei probleme este reliefată și de preocuparea actuală pentru definirea programului de acțiuni ale O.N.U. în favoarea dezvoltării, pe durata viitorului deceniu.

O asemenea dezbatere ar fi de natură să consacre preeminența rolului științei și tehnicii în procesul dezvoltării economice și sociale și, totodată, să contribuie la crearea premiselor menite să asigure extinderea raporturilor de cooperare internațională pe plan tehnico-științific.

7. Convins fiind că problemele colaborării economice, tehnice și științifice, care sînt esențiale pentru progresul popoarelor și pentru însăși cauza păcii, trebuie să ocupe un loc din cele mai importante în preocupările Organizației Națiunilor Unite, guvernul Republicii Socialiste România solicită înscrierea pe ordinea de zi a punctului intitulat : „Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state".

GAMAL ABDEL NASSER

Din grupul „ofițerilor liberi", care, în noaptea de 23 iulie 1952, înconjurînd cartierul general al armatei de la Cairo, a arestat întregul stat-major și a preluat puterea în țară, făcea parte și tînărul colonel Gamal Abdel Nasser, omul care, timp de 16 ani, avea să joace un rol hotărîtor în destinele țării sale.

S-a născut la 15 ianuarie 1918, la Beni Morr, în Egiptul superior, tatăl său fiind funcționar de poștă. Nu se cunosc multe amănunte despre copilăria lui. Se știe doar, dintr-un articol semnat chiar de Nasser — „Viața mea revoluționară", publicat în urmă cu cîțiva ani în ziarul „Observer" — că primul lui conflict cu autoritățile s-a petrecut încă de la vîrsta de 15 ani, cînd a fost arestat pentru că participase la o demonstrație studențească pe străzile Alexandriei. Motiv pentru care a fost ulterior exmatriculat, fiind nevoit să plece la Cairo pentru a-și absolvi cursurile medii. În 1938, Nasser își încheie studiile la Academia militară, cu gradul de sublocotenent și este trimis la garnizoana din Mankabad (Egiptul superior), unde rămîne un an de zile ; în 1939 este transferat la Alexandria. În anii următori, este inclus în trupele combatante din El-Alamein și Sudan, fără a participa la cel de-al doilea război mondial.

Anul 1945 a reprezentat pentru Nasser începutul luptei pentru lichidarea dominației colonialiste, pentru răsturnarea regimului feudal și cucerirea deplină a independenței naționale. În 1948, ia naștere mișcarea „Ofițerilor liberi", rolul lui fiind esențial în organizarea acestei mișcări.

După insurecția victorioasă din iulie 1952, Nasser este numit comandant suprem al armatei, iar ulterior, ministru de interne și vicepremier. La 25 iunie 1956 este ales președinte al republicii.

În același an, în luna iulie, Nasser anunță naționalizarea Canalului de Suez. Din inițiativa lui G.A. Nasser, în octombrie 1956, este creată organizația de masă, Uniunea Socialistă Arabă, fiind ales președinte al acesteia.

În perioada cît s-a aflat la conducerea statului, Gamal Abdel Nasser și-a legat activitatea de adoptarea unei serii de măsuri urmărind consolidarea independenței economice a țării, dezvoltarea economiei naționale și întărirea rolului statului în economie : naționalizarea majorității întreprinderilor străine, confiscarea și naționalizarea marilor întreprinderi particulare egiptene, realizarea unei reforme agrare etc.

Pe planul relațiilor internaționale, fostul președinte al R.A.U. a jucat un rol de primă însemnătate în eforturile de înfăptuire a unității interarabe, a participat activ la conferințele neangajaților de la Belgrad și Cairo, precum și la mai multe conferințe ale șefilor de state și guverne africane, afirmîndu-se în lupta împotriva colonialismului și a imperialismului, pentru promovarea dreptului popoarelor la o viață liberă și independentă. Totodată, Gamal Abdel Nasser a acționat cu consecvență pentru dezvoltarea unor relații prietenești și de colaborare multilaterală cu țările socialiste, văzînd în această colaborare un sprijin eficace pentru tinerele state independente. Nu o dată el s-a pronunțat pentru extinderea și întărirea relațiilor de prietenie româno-egiptene.

„Am aflat cu adîncă întristare — se arată în telegrama de condoleanțe transmisă de tovarășul Nicolae Ceaușescu — despre încetarea din viață a eminentului om de stat și luptător pentru apărarea independenței Republicii Arabe Unite, pentru bunăstarea și prosperitatea poporului egiptean, Gamal Abdel Nasser, președintele Republicii Arabe Unite, președintele Comitetului Central al Uniunii Socialiste Arabe, personalitate proeminentă a vieții politice internaționale contemporane".

Orientul Apropiat:

În momentul în care, în evoluția situației din Orientul Apropiat apăruseră elemente susceptibile să mărească șansele depășirii unora din gravele crize prin care a trecut regiunea în ultima perioadă, încetarea din viață a președintelui Gamal Abdel Nasser a provocat o profundă consternare și emoție în rîndurile țărilor arabe ca, de altfel, și în celelalte țări ale lumii. Întreaga presă internațională acordă o atenție deosebită dispariției eminentului om de stat, evocînd pe larg personalitatea fostului conducător egiptean, prestigiul și autoritatea sa atît pe plan intern, cît și pe planul relațiilor interarabe și internaționale. Sînt consemnate, totodată, telegramele și mesajele de condoleanțe transmise de toți șefii de state arabe și de numeroși alți șefi de state din lume, omagiile aduse celui dispărut de personalități ale vieții publice internaționale.

Funeraliile președintelui Gamal Abdel Nasser au loc joi 1 octombrie. La ele participă șefi de state, de guverne, miniștri de externe — printre care regele Hussein, Gaafar El Numeiry, Houari Boumedienne și alte personalități arabe, ca și Alexei Kosîghin, Edvard Kardelj, Jacques Chaban-Delmas, Alec Douglas-Home, Elliot Richardson. Țara noastră este reprezentată de o delegație de partid și guvernamentală, condusă de tovarășul Ion Gheorghe Maurer. În întreaga Republică Arabă Unită a fost proclamat doliu oficial de 40 de zile. Zile de doliu au fost declarate și într-o serie de alte țări ale lumii. Vicepreședintele Anwar El Sadat va asuma funcția de președinte ad-interim al R.A.U. ; desemna-

ACORDUL INCHEIAT LA REUNIUNEA DE LA CAIRO

In vederea incetării vărsării de sînge arab provocată de evenimentele desfășurate în regatul hașemit Iordania în ultimele 10 zile premergătoare prezentului acord, în vederea menținerii securității și păcii națiunii arabe în fața comploturilor imperialiste, al căror obiect este, în vederea realizării stabilității în țara frățească Iordania, care este pradă discordiei și suferințelor, la 27 septembrie 1970 s-a realizat un acord total între participanții la reuniunile suveranilor și șefilor de stat arabi asupra următoarelor :

1. Încetarea imediată a tuturor operațiunilor militare, atît din partea forțelor armate iordaniene cît și din partea forțelor de rezistență palestiniene. De asemenea, toate mișcările militare care nu sînt indispensabile activității obișnuite trebuie să înceteze, precum și toate campaniile de propagandă incompatibile cu scopul acestui acord.

2. Retragerea rapidă din Amman a tuturor forțelor armate iordaniene spre

DUPĂ MOARTEA PREȘEDINTELUI NASSER

rea viitorului președinte urmează să aibă loc în termen de 60 de zile.

În conjunctura complicată a Orientului Apropiat, care cunoaște de trei ani succesive momente critice, experții politici își concentrează în prezent analizele asupra repercusiunilor — politice și diplomatice — ale dispariției neașteptate a liderului egiptean. Pentru moment — apreciază numeroși observatori — consecințele ei interne și internaționale par greu de evaluat, deși unii pun sub semnul întrebării multe din datele problematicii complexe a Orientului Apropiat.

Întreaga presă internațională manifestă preocupare pentru viitoarea evoluție a situației din această regiune în noile împrejurări create de decesul acestui lider proeminent al lumii arabe care, în ultima perioadă, era apreciat ca promotor al tendințelor moderate, al căii diplomatice, al ideii de a da precădere reglementării politice a conflictului pe baza rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967. În acest sens se menționează acceptarea de către R.A.U. a „planului Rogers" (reprezentantul egiptean la O.N.U. primise instrucțiuni de colaborare totală la convorbirile care urmau să se desfășoare sub auspiciile lui Jarring), ca și rolul mediator jucat de Nasser cu prilejul diferitelor crize apărute între o serie de state arabe și rezistența palestiniană. Într-adevăr, sub egida lui a fost realizat acordul de la 3 noiembrie 1969 între guvernul libanez și comandouri, precum și recenta înțelegere dintre regele Hussein și liderul palestinian, Yasser Arafat.

Întrebarea imediată pe care și-o pun majoritatea observatorilor se referă la perspectivele respectării și aplicării acordului — încheiat numai cu cîteva ore înainte de moartea lui Nasser — privind încetarea operațiunilor militare în Iordania. Abia la capătul a zece zile de lupte crîncene, soldate cu zeci de mii de victime omenești, cu distrugerea unor orașe și a unor mari valori materiale, la 27 septembrie, între regele Hussein și liderul palestinian Yasser Arafat a intervenit un acord, contrasemnat de opt șefi de state sau guverne arabe aflați în capitala R.A.U. La noul modus vivendi, între autoritățile iordaniene și rezistența palestiniană, s-a ajuns după intense consultări interarabe și negocieri deosebit de dificile, dat fiind pozițiile total opuse manifestate de cele două părți aflate în conflict. Realizarea noului compromis — subliniază observatorii — a fost precedată de unele momente critice, ca de pildă înăsprirea atitudinii liderilor arabi întruniți la Cairo față de poziția suveranului hașemit. Au intervenit apoi ultimul mesaj al președintelui Nasser adresat regelui Hussein și conferința de presă a șefului statului sudanez, generalul Numeiry — ținută la întoarcerea de la Amman după cea de-a doua misiune de mediere. Se ajunsese la punctul în care întreaga răspundere a situației se arunca asupra autorităților iordaniene. În legătură cu aceasta, cercurile politice nu excludeau posibilitatea unei rupturi totale între țări arabe și Iordania. (Libia a și făcut un asemenea pas prin ruperea relațiilor sale diplomatice cu Ammanul).

În linii mari, observatorii politici încearcă acum să distingă în ce măsură prevederile acordului ar implica și o luare de poziție a statelor arabe față de părțile în cauză. Se subliniază, în același timp, ca un aspect esențial al prevederilor, faptul că deplasează relațiile iordaniano-palestiniene în planul responsabilităților panarabe ; într-adevăr, șefii de state arabe își asumă implicit calitatea de garanți ai aplicării acordului și deci ai menținerii păcii în Iordania. În sfîrșit, un alt element nou este apariția în scenă a unei țări maghrebiene — Tunisia — cu un rol de prim plan în reglementarea unei probleme privind Orientul Apropiat.

Înțelegerea intervenită la Cairo a determinat reacții de satisfacție în numeroase țări ale lumii arabe, ca și în rîndurile opiniei publice internaționale. Este evident că evenimente ca acelea petrecute în Iordania nu pot să aducă decît grave prejudicii intereselor vitale ale poporului iordanian și populației palestiniene, cauzei luptei acestora pentru o viață liberă și demnă. Trecerea în revistă a acestor evenimente confirmă pe deplin punctul de vedere — afirmat în mod constant de țara noastră — că tendința care trebuie să prevaleze și singura rezonabilă o constituie desfășurarea activă a eforturilor spre soluționarea problemelor conflictuale pe cale politică, pașnică. „România — se arată în declarația Agenției române de presă în legătură cu evenimentele din Iordania — consideră că rezoluția Consiliului de Securitate din noiembrie 1967 constituie o bază echitabilă pentru rezolvarea cu mijloace politice a problemelor Orientului Apropiat, corespunzător cerințelor majore ale popoarelor din regiunea respectivă". De o mare importanță, se arată în declarație, este soluționarea problemei populației palestiniene în conformitate cu interesele și aspirațiile ei naționale. „O asemenea reglementare a situației — se subliniază în aceeași declarație — corespunde intereselor tuturor popoarelor din regiunea respectivă, intereselor întregii vieți internaționale, cauzei destinderii păcii și securității pe plan mondial".

Rodica GEORGESCU

---

bazele lor obișnuite, precum și retragerea tuturor forțelor fedainilor din capitală în vederea concentrării lor în regiunile adecvate acțiunii trupelor de comando.

3. În ce privește orașul Irbid și alte orașe iordaniene, trebuie restabilită situația militară și civilă care exista înainte de recentele evenimente.

4. Serviciile interne de securitate au misiunea să mențină securitatea sub administrația civilă.

5. Eliberarea imediată a tuturor deținuților care se află în mîinile celor două părți.

6. Crearea unui Comitet Superior, însărcinat cu supravegherea aplicării acestui acord de bază și a tuturor acordurilor secundare ce ar putea rezulta din aceasta și coordonarea relațiilor dintre puterea iordaniană și rezistența palestiniană, în vederea stabilirii securității și normalizării situației. Acest Comitet are dreptul și datoria să recomande adoptarea tuturor măsurilor practice și a procedurilor pe care le va considera susceptibile să restabilească armonia între părțile interesate.

7. Comitetul Superior va avea trei Birouri ce vor depinde de el. Acestea sînt : un birou militar însărcinat cu toate problemele militare privind aplicarea dispozițiunilor acestui acord ; un birou civil însărcinat cu problemele nemilitare afectînd cele două părți; un birou de asistență și de securitate însărcinat cu supravegherea distribuirii alimentelor și ajutoarelor furnizate de țările arabe și de alte țări tuturor victimelor și persoanelor care au nevoie.

8. Comitetul Superior este însărcinat să elaboreze și să încheie acorduri între cele două părți, în vederea asigurării continuării acțiunii fedainilor și respectării suveranității țării în limitele legii, cu excepția necesităților acțiunii fedainilor.

9. Hotărîrile luate de Comitetul Superior însărcinat cu supravegherea aplicării acordului sînt obligatorii și definitive, fiecare dintre cele două părți trebuind să se conformeze total acestuia.

10. Comitetul Superior trebuie să exercite imediat responsabilitățile menționate mai sus și să supună periodic suveranilor și șefilor de state arabe rapoarte asupra sarcinilor pe care le-a îndeplinit, hotărîrilor pe care le-a luat, executării acestui acord sau nerespectării lui de către părțile interesate.

11. Comitetul Superior este prezidat de Bahi Ladgham, primul ministru al Tunisiei, și cuprinde doi alți membri, unul reprezentînd puterea iordaniană și desemnat de regele Hussein, celălalt, rezistența palestiniană și numit de Yasser Arafat. Comitetul Superior va putea cere colaborarea altor persoane.

12. Comitetul trebuie să creeze o atmosferă propice executării acestui acord, astfel încît nobilele obiective pe care și le-a fixat să poată fi realizabile și anume angajamentul celor două părți de a pune capăt condițiilor excepționale și puterii militare.

13. În cazul în care una din cele două părți (Iordania și rezistența palestiniană) nu ar aplica una din stipulațiile acordului sau va împiedica executarea lui, toate statele arabe semnatare vor lua măsuri comune și colective împotriva acesteia.

14. Întărirea și sprijinirea revoluției palestiniene, în așa fel încît să i se permită realizarea obiectivelor sale.

Acest acord a fost semnat de regele Feisal pentru Arabia Saudită, emirul Sabah Salem Sabah pentru Kuweit, președintele Gamal Abdel Nasser pentru R.A.U., Yasser Arafat pentru rezistența palestiniană, colonelul Mouammar el Geddafi pentru Libia, generalul Gaafar el Numeiry pentru Sudan, regele Hussein Ibn Talal pentru Iordania, Bahi Ladgham pentru Tunisia, președintele Suleiman Frangie pentru Liban și Ahmed Mohamed el Chami pentru Republica Arabă Yemen.

(text transmis de agenția „France Presse", după o emisiune a postului de radio Cairo).

Dialogul sovieto-francez

Călătoria de o săptămînă pe care președintele Pompidou o începe la 6 octombrie în Uniunea Sovietică se impune atenției atît prin semnificația ei pe tărîmul relațiilor sovieto-franceze, cît și pentru că aceste relații se inserează în contextul întîlnirilor din ce în ce mai numeroase (și deseori la nivel înalt) ce jalonează în ultimii ani viața diplomatică a continentului. Comunicatul comun dat publicității după vizita din iunie a ministrului de externe sovietic Andrei Gromîko la Paris — comunicat care menționa între altele acordul referitor la această călătorie a președintelui Pompidou în U.R.S.S. și la călătoria pe care o vor face anul viitor în Franța tovarășii Leonid Brejnev, Alexei Kosîghin și Nikolai Podgornîi — a fost consemnat de mulți observatori ca un excelent exemplu de bună înțelegere între două state ale căror sisteme politice diferă, dar pe care le apropie o prietenie tradițională asociată cu numeroase preocupări convergente. Încă din martie, de altfel, într-un interviu acordat ziarului parizian „France-Soir" la întoarcerea sa din S.U.A., președintele răspundea unei întrebări privitoare la călătoriile sale : „Noi sîntem aliați cu Statele Unite, dar în același timp sîntem vecinii apropiați ai Uniunii Sovietice, care a fost aliata noastră în cursul ultimului război, cu care întreținem, în toate domeniile, relații de cooperare fructuoase pentru ambele țări". Și Georges Pompidou (care a mai fost în U.R.S.S. în 1967, ca prim-ministru) a ținut să sublinieze că, ales președinte al Republicii, consideră firesc să stabilească în această calitate „un contact oficial cu o mare putere europeană cu care avem o mie de motive să întreținem strînse legături".

Referirea la alianța din timpul celui de al doilea război mondial nu este întîmplătoare : călătoria făcută de generalul de Gaulle la Moscova, puțin după încetarea ostilităților și semnarea atunci a unui tratat de prietenie s-au desfășurat într-o atmosferă foarte călduroasă. Curba descendentă pe care relațiile franco-sovietice au descris-o ceva mai tîrziu a fost o ilustrare extrem de sugestivă a procesului prin care anii războiului rece au putut îndepărta una de cealaltă țări între care nu există litigii. Abia în anii '60 raporturile aveau să se normalizeze treptat. De notat însă că, încă din primăvara 1959, generalul de Gaulle, vorbind la o conferință de presă despre concepția sa europeană (care exclude permanentizarea unui continent scindat), se referea la prietenia tradițională dintre cele două țări, iar un an mai tîrziu sublinia că Franța și Uniunea Sovietică nu au interese opuse.

După o perioadă în care graficul relațiilor franco-sovietice a înregistrat oscilații corespunzînd din nou fluctuațiilor climatului internațional, călătoria din iunie 1966 a președintelui de Gaulle în Uniunea Sovietică și convorbirile pe care le-a avut cu conducătorii sovietici au dat noi impulsuri cooperării care începuse să se desfășoare cu succes în anumite domenii (industrie, știință, cercetări spațiale etc.). Atunci a fost semnat acordul de colaborare economică și științifică, pentru aplicarea căruia a fost creată așa-numita „mare comisie" sovieto-franceză, alcătuită din personalități de prim plan ale ambelor părți în domeniile respective. Activitatea acestui organism a fost atît de rodnică încît în ianuarie 1969, la sesiunea „marii comisii", se arăta că, din punct de vedere al schimburilor comerciale, obiectivul fixat în 1966 (schimburi în valoare de 3,5 miliarde de franci) a fost atins cu un an mai devreme decît termenul prevăzut. În consecință, și aceasta a și conferit sesiunii de anul trecut o însemnătate deosebită, s-a stabilit principiul — ulterior concretizat într-un acord — ca planul următor să cuprindă o perioadă de cinci ani (1970—1974) și un volum de schimburi dublu. Sesiunea care s-a ținut la începutul lunii septembrie a reafirmat motivele de satisfacție ale ambelor părți. Proiectul privitor la livrarea de gaze naturale sovietice Franței se eșalonează pe 15—20 de ani, importanta participare a regiei Renault la construirea uriașei uzine de autocamioane de pe Kama va fi avantajoasă și pentru alte întreprinderi franceze care lucrează pe baza contractelor cu Renault. Printre noutăți se mai enumeră apropiata colaborare a unor specialiști francezi la cercetări oceanografice efectuate de vase sovietice, semnarea unui contract pentru construirea în U.R.S.S. a celei mai mari uzine de vaccin anti-aftos din lume, care va lucra în legătură cu institutul francez de specialitate. „Efectele cooperării tehnologice pe piețe terțe, notează «Le Monde», încep să se facă simțite : de pe acum, Japonia s-a declarat interesată de un procedeu franco-sovietic pentru sinteza isoprenului". În presa sovietică, activitatea „marii comisii" a fost relatată sub titluri ca : „Se dezvoltă cooperarea", „Rezultate fructuoase" etc.

Roadele acestei colaborări sînt și de altă natură. Ele contribuie la o mai bună cunoaștere reciprocă, la crearea unei atmosfere de încredere și prietenie. În ședința de deschidere a sesiunii „marii comisii", șeful delegației sovietice, vicepreședintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., Vladimir Kirillin, a arătat, relata agenția TASS, că „întărirea prieteniei între popoarele sovietic și francez, dezvoltarea relațiilor politice, întărirea legăturilor științifice și tehnice, comerciale și economice reprezintă o importantă și permanentă preocupare a politicii externe a Uniunii Sovietice, îndreptată spre consolidarea păcii în întreaga lume și îmbunătățirii situației internaționale". Șeful delegației franceze, Valéry Giscard d'Estaing, se declara bucuros să folosească prilejul acestei reuniuni pentru a sublinia „cu cîteva săptămîni înainte de vizita președintelui Pompidou în Uniunea Sovietică", că „Franța și U.R.S.S. au de jucat împreună un rol de avangardă în lupta pentru pace în Europa". Cuvintele ministrului economiei și finanțelor în legătură cu securitatea europeană și relațiile de cooperare între țările continentului exprimă preocupările de acest ordin ale guvernului și ale președintelui Pompidou. La conferința sa de presă din 2 iulie, președintele arăta : „Dacă Europa occidentală ar fi să devină (dialogul se purta în legătură cu Piața comună — n.n.) un bloc închis în sine și care să întoarcă spatele Europei răsăritene, nu numai că nu s-ar face nici un progres, dar ar însemna să ne întoarcem la cele mai rele momente ale războiului rece și ale cortinei de fier, cum se spunea pe vremea aceea. Toată politica Franței tinde să înlăture o asemenea cortină, toată politica Franței tinde să stabilească între Est și Vest, între toate țările din Est și toate țările din Vest, maximum de relații, maximum de cooperare, maximum de înțelegere în toate domeniile". Programul călătoriei președintelui Republicii Franceze în Uniunea Sovietică prevede două serii de convorbiri cu conducătorii țării-gazdă, înainte și după călătoria oaspetelui în Siberia occidentală și Uzbekistan. În itinerarul acestei călătorii este înscris și Baikonur, iar presa franceză notează cu satisfacție că președintele va fi al doilea om de stat occidental (după generalul de Gaulle) care va vizita celebrul centru spațial. Întrevederile la nivel înalt sovieto-franceze — călătoria de săptămîna viitoare a președintelui Pompidou și cea pe care o vor face în Franța, anul viitor, conducătorii sovietici — se vor defini, fără îndoială, ca o contribuție cu pondere deosebită atît pe planul dezvoltării relațiilor bilaterale, cît și pe acela al consolidării climatului general de înțelegere și cooperare între statele europene.

Florica ȘELMARU

Paris. Vladimir Kirillin și Valéry Giscard d'Estaing, cu prilejul recentei sesiuni a comisiei sovieto-franceze de colaborare economică

Circumstanțele călătoriei președintelui Nixon

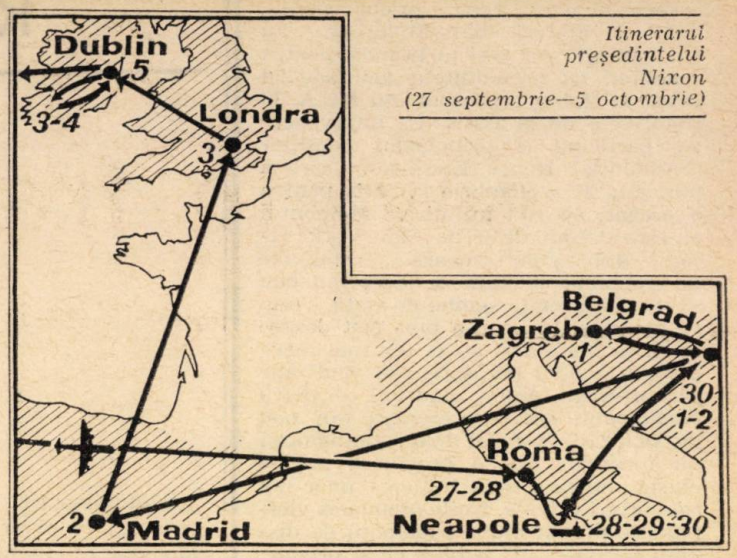

Itinerarul președintelui Nixon (27 septembrie—5 octombrie)

Hotărîtă în luna august, la scurtă vreme după realizarea acordului de încetare a focului în Orientul Apropiat, vizita președintelui Nixon în cîteva țări europene, cu accent marcat pe zona mediteraneeană ridicase de la bun început o serie de semne de întrebare. O dată cu ea au fost anunțate importante desfășurări de forțe navale americane în Mediterana și s-a subliniat că Statele Unite au în această regiune a lumii „interese" pe care sînt hotărîte să le reafirme și să le susțină. Unii comentatori încercau să descifreze sensul acestei serii de vizite referindu-se la interesele electorale ale Partidului republican în perioada premergătoare alegerilor de la 3 noiembrie. Ulterior, gravele evenimente din Iordania au aruncat o umbră de incertitudine asupra efectuării călătoriei. Acum, situația din Iordania pare a reveni la normal, Pentagonul a ordonat încetarea stării de alarmă sub care se aflau 17 000 de parașutiști staționați în R.F.G. și în Carolina de Nord și călătoria a început, în consecință, după programul anunțat. Încetarea subită din viață a președintelui Nasser a determinat însă, în cea de a două zi a vizitei președintelui Nixon în Italia, o serie de modificări începînd cu anularea manevrelor demonstrative ale flotei a șasea.

Consecințele neașteptatei dispariții a șefului statului egiptean sînt deocamdată imprevizibile și, ca atare convorbirile despre Orientul Apropiat purtate de Richard Nixon în capitalele vizitate au mai mult un caracter speculativ. Poziția Statelor Unite față de evoluția recentă a evenimentelor s-a concretizat, în primul rînd, prin anunțarea unui ajutor militar pentru refacerea potențialului de război al Iordaniei. În trecut, livrările de arme americane către Iordania au fost însoțite de livrări similare către Israel. Se presupune că și de data aceasta se va întîmpla la fel.

Pînă la apariția articolului de față s-a consumat integral doar etapa italiană a călătoriei președintelui Nixon. Precizînd anticipat, în fața Comisiei pentru afaceri externe a Camerei, poziția guvernului italian față de vizita președintelui S.U.A., ministrul de externe Aldo Moro declarase: „Dl Nixon vine nu numai pentru a ne vorbi, ci și pentru a asculta punctele de vedere pe care i le vom expune în deplină autonomie și responsabilitate. Din punctul nostru de vedere nu e posibilă nici o confuzie. Garanția Pactului Atlantic acoperă o parte din sectorul mediteranean, dar aceasta nu înseamnă nicidecum că apărarea noastră asociată înțelege să depășească acest sector și încă și mai puțin că ea ar considera țările mediteraneene străine acestui sector ca pe niște inamici potențiali". Partidele de stînga au formulat, în același cadru, anumite rezerve. „Călătoria d-lui Nixon, a afirmat liderul socialist Pietro Nenni, are loc în momentul cel mai nefavorabil, ținînd seama de activitatea desfășurată de flota a șasea în Mediterana". Organizațiile și partidele de stînga au inițiat, de altfel, manifestații de protest în peste 30 de orașe italiene.

La Roma, președintele Nixon s-a întreținut cu președintele Giuseppe Saragat, cu primul ministru Emilio Colombo și cu alți membri ai guvernului. Luînd cuvîntul la televiziunea italiană, el a declarat că va face tot ce-i va sta în putință pentru ca „zona mediteraneană să nu devină punctul de pornire al unor mari războaie, în viitor".

Președintele Nixon a fost primit apoi într-o audiență specială de Papa Paul al VI-lea. În comunicatul publicat ulterior de Vatican se arată că „au fost examinate atent sub aspectul moral și umanitar conflictele care afectează anumite regiuni ale lumii și care pun în grav pericol bunul suprem — pacea". În comunicat se precizează că discuțiile s-au referit cu deosebire la conflictele din Orientul Apropiat și din Asia de sud-est.

Miercuri, 30 septembrie, președintele Nixon a fost întîmpinat pe aeroportul din Belgrad de președintele Iosip Broz Tito. La 1 octombrie, după o întrevedere cu președintele R.S.F. Iugoslavia, Richard Nixon va pleca la Zagreb și va vizita orășelul Kumrovec, locul de naștere al președintelui Tito. În aceeași seară, președintele Nixon se va înapoia la Belgrad. Relevînd însemnătatea vizitei președintelui S.U.A. pentru dezvoltarea relațiilor americano-iugoslave, ziarele americane subliniază și semnificația ei specială, în acest moment, cînd, după părerea lor, la Belgrad ar putea fi discutate și unele aspecte privind normalizarea relațiilor între S.U.A. și țările arabe, normalizare considerată a fi importantă pentru reglementarea pașnică a problemei Orientului Apropiat.

Etapa italiană: președintele Nixon și gazda sa, președintele Saragat

Etapa următoare a călătoriei: Madrid. La 2 octombrie, după convorbiri la palatul Prado cu generalul Franco, președintele Nixon îi va primi pe prințul Juan Carlos (candidatul oficial la tronul Spaniei) împreună cu prințesa Sofia și cu vicepreședintele Carrero Blanco. În aceeași zi, singura pe care o va petrece în Spania, președintele S.U.A. va avea o întrevedere cu ministrul afacerilor externe, Lopez Bravo.

Din considerente de prestigiu, partea spaniolă ar dori, după opinia observatorilor diplomatici de la Madrid, să discute în special problemele centrale ale situației politice din Europa și din zona mediteraneană. Agenda apropiatelor convorbiri va fi dominată însă de probleme economice, decurgînd mai ales din noile restricții la importuri impuse de Statele Unite, restricții de natură să afecteze exporturile spaniole. Puternice forțe polițienești sînt pregătite să reprime orice încercare de manifestare a cercurilor opoziționiste, care privesc apropiata vizită a președintelui S.U.A. ca un semn de încredere pe care Statele Unite n-ar fi trebuit să-l acorde actualelor tratative de la Madrid.

La 3 octombrie, avionul Air Force One va ateriza la Londra, unde Richard Nixon va fi așteptat de Edward Heath. Este în tradiția relațiilor („speciale") anglo-americane ca orice nou șef de guvern al uneia dintre cele două țări să-l întîlnească, la scurtă vreme după instalare, pe șeful de guvern al principalului său aliat. Această primă luare de contact va fi folosită probabil pentru un schimb de opinii în problema relației dolar-liră și a dificultăților financiare comune, precum și pentru informarea președintelui Nixon în legătură cu proiectele noului guvern britanic în ceea ce privește politica la est de Suez, livrările de arme pentru Republica Sud-Africană etc.

În după-amiaza aceleiași zile, președintele Nixon va pleca în Irlanda și va

petrece noaptea la castelul Kilfrush, ca oaspete al unui vechi prieten al său, omul de afaceri John Mulcahey. La 4 octombrie, vor sosi în Irlanda, pentru a conferi cu președintele, ambasadorii Bruce și Habib, reprezentanții S.U.A. la tratativele de la Paris. La întrevedere va participa și principalul consilier prezidențial Henry Kissinger, care a plecat la 27 septembrie la Paris pentru a pregăti această întîlnire. Momentul ei este definit de „The New York Times" după cum urmează : „Tratativele în problema vietnameză încep din nou să dea binevenite semne de viață. Timp de aproape un an n-a prea fost despre ce să se vorbească și, în cea mai mare parte a acestei perioade, n-a avut cine să vorbească. Acum, cînd toți cei patru participanți sînt reprezentați din nou de delegați la nivel înalt, vietnamezii au formulat oficial propuneri noi și există indicii despre inițierea unor noi convorbiri private. Noile propuneri vietnameze promit multe săptămîni de discuții serioase, atît publice cît și private. Vietcongul nu numai că propune în mod explicit o încetare a focului, dar se arată de asemenea dornic să negocieze modalitățile de realizare a încetării focului". Întrucît cei doi ambasadori aveau să discute oricum cu președintele pentru eventuale noi instrucțiuni, misiunea lui Kissinger la Paris este interpretată ca avînd în primul rînd scopul de a-l convinge pe vicepreședintele vietnamez Nguyen Cao Ky să renunțe la vizita pe care intenționa s-o facă, la începutul lui octombrie, în S.U.A. Într-o singură zi, opt senatori, republicani și democrați deopotrivă, au luat cuvîntul în plenul Senatului pentru a caracteriza proiectata vizită a lui Ky ca o greșeală politică. Ky trebuia convins, scria Warren Rogers în „Los Angeles Times", să-și prelungească ședere la Paris în așa fel încît să nu ajungă în S.U.A. decît după alegerile de la 3 noiembrie.

În cea din urmă zi petrecută în Europa, la 5 octombrie, președintele Nixon va vizita mai multe localități irlandeze și apoi se va întreține la Dublin cu președintele Eamon de Valera și cu primul ministru John Lynch, urmînd ca în aceeași seară, Air Force One să aterizeze la baza aeriană Andrews, în apropiere de Washington.

În același timp cu președintele, alt reprezentant important al Administrației, secretarul pentru apărare, Melvin Laird, vizitează Grecia și Turcia, două țări mediteraneene neincluse în itinerarul prezidențial. Se știe că Laird este însoțit în această călătorie întreprinsă între 1 și 5 octombrie de amiralul Elmo Zumwalt, șeful operațiunilor navale ale S.U.A., ceea ce subliniază caracterul „maritim-militar" al misiunii. Cu numai cîteva zile înainte de anunțarea acestei vizite, decizia guvernului american de a ridica embargoul parțial asupra livrărilor de armament către Grecia stîrnise un val de proteste atît în S.U.A. și în cercurile opoziției grecești cît și în alte țări occidentale. Considerentele strategice par a fi avut însă întîietate față de considerentele politice. Se îndreaptă oare Statele Unite spre o nouă „diplomație a canonierelor" așa cum a apreciat un ofițer superior american, comentînd întărirea neobișnuită a flotei a 6-a staționate în Mediterana? Încordarea din Orientul Mijlociu și interesele țărilor din regiunea mediteraneană și din întreaga Europă reclamă nu soluții întemeiate pe amenințarea cu forța sau cu folosirea ei ci o politică de răbdătoare negocieri.

Felicia ANTIP

Reuniunea F. M. I.

„Orologiul dereglat"

Săptămîna trecută a avut loc la Copenhaga reuniunea anuală a Fondului Monetar Internațional (F.M.I.) și a Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare (Banca Mondială). Faptul că, în ultimul an, scena monetară occidentală nu a înregistrat zguduirile notabile din anii trecuți, părea să indice existența unui context mai favorabil desfășurării actualei reuniuni. Într-adevăr, scăderea prețului aurului pe piața liberă la limita celui oficial, ajungerea la un acord privind aurul sud-african nou extras — care prevede posibilitatea vînzării acestuia și pe piața oficială, prin intermediul F.M.I., în cazul în care prețul pe piața liberă ar scădea sub limita de 35 de dolari uncia —, instituționalizarea „drepturilor speciale de tragere" în cadrul F.M.I., cît și devalorizarea francului francez și revalorizarea mărcii vest-germane, intervenite anul trecut — care au restabilit, în mare parte, raporturile reale între puterile de cumpărare ale acestor monede, creînd astfel, pentru moment, un oarecare climat de încredere în valute — au descurajat, în bună măsură, speculațiile, contribuind la instaurarea unei perioade de relativă acalmie pe piețele financiare occidentale.

Asemenea condiții ar fi urmat, teoretic, să ofere participanților la reuniunea din acest an — oarecum eliberați de presiunea situațiilor explozive cum au fost cele din 1968 și 1969 — posibilitatea de a se concentra în liniște și cu atenție asupra subiectului central ce polarizează, de cîțiva ani, preocupările experților și autorităților monetare din Occident : găsirea unor soluții privind rezolvarea crizei prin care trece sistemul valutar capitalist.

Dar, în ciuda lipsei unor puternice zguduiri pe scena monetară occidentală, contextul în care a avut loc reuniunea nu a fost, în realitate, mai favorabil. Aceasta ca urmare a faptului că, în ultimul an, a fost consemnată pe piețele aproape tuturor țărilor capitaliste proliferarea deosebită a fenomenului inflaționist — fenomen mai puțin „eruptiv" și spectaculos dar nu mai puțin periculos și îngrijorător prin acumularea sa permanentă ; în special, în condițiile dinamicii sale actuale, foarte alerte, care traduce o tot mai marcată depreciere a puterii de cumpărare a diverselor valute, cu toate consecințele ei economice, politice și sociale.

Îngrijorarea cea mai profundă o produce însă faptul că ritmul inflaționist poate cel mai alert în ultima perioadă, este cel al dolarului — pivotul actualului sistem valutar occidental. Teoretic, țările își definesc paritatea monedelor lor față de aur. Dar, datorită faptului că relația-aur este forțat menținută din 1934 la același nivel, în timp ce în perioada care s-a scurs de atunci, pe toate piețele occidentale prețurile tuturor celorlalte mărfuri au crescut vertiginos — ceea ce a dus la erodarea continuă a valorilor tuturor monedelor capitaliste (inclusiv a dolarului) —, menținerea parității monedei față de aur și-a pierdut semnificația. Astfel, în mod practic, menținerea parității monedei se face în raport cu moneda cheie — dolarul —, celelalte valute trebuind să se „pună de acord" cu acesta.

În condițiile actuale, ale deprecierii puternice a monedei americane datorită inflației din S.U.A. și ale perpetuării deficitului balanței de plăți americane, înseamnă că, în fapt, dolarul „răspîndește" virusul inflaționist pe piețele altor țări, introducînd un element de instabilitate și mai pronunțată în întreg sistemul valutar capitalist. O asemenea situație nu poate fi desigur acceptată de celelalte țări occidentale. „Nimeni n-ar fi de acord să-și regleze ceasul — remarca, de pildă, cu prilejul reuniunii, ministrul francez de finanțe, Giscard d'Estaing — după acele unui orologiu dereglat".

În aceste condiții, întreaga reuniune de la Copenhaga s-a desfășurat în nota dominantă a unor cereri manifeste adresate Administrației americane de a adopta măsuri ferme, energice și eficiente atît pentru jugularea inflației de pe piața S.U.A. cît și pentru eliminarea deficitului balanței de plăți americane — factori considerați de maximă stringență pentru evitarea unor noi situații explozive pe scena monetară occidentală. Au fost remarcate, ca deosebit de semnificative în acest sens, cuvintele rostite de însuși P.P. Schweitzer, directorul general al F.M.I. : „Pînă cînd balanța de plăți a S.U.A. va ajunge la echilibru, este important ca deficitul să fie finanțat, în măsura necesară, din rezervele monetare ale Statelor Unite pentru a se evita sporirea deținerilor de dolari de către alte țări". Aceste țări sînt, evident, din ce în ce mai puțin dispuse să accepte perpetuarea situației în care, printr-un simplu transfer de

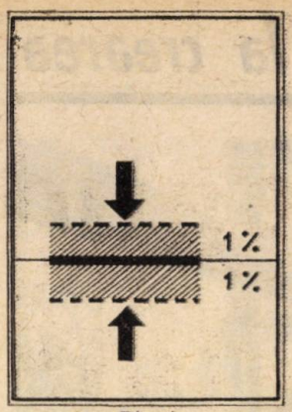

Fig. 1

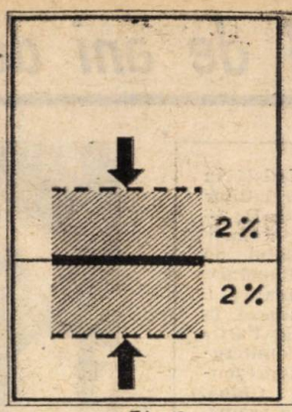

Fig. 2

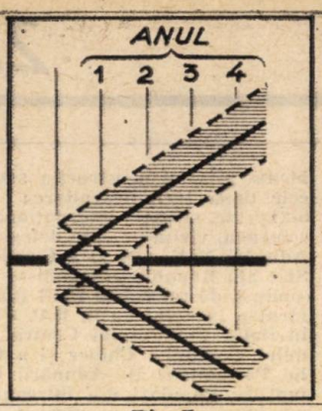

Fig. 3

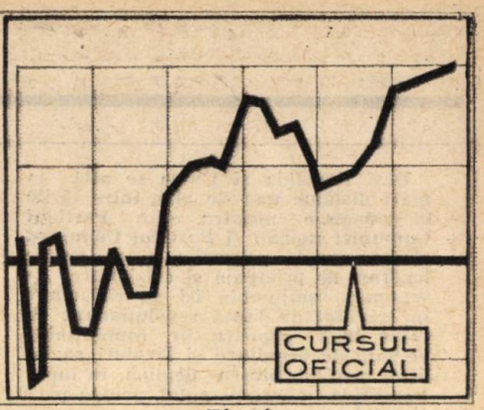

Fig. 4

Cursuri de schimb considerate fixe, existente în prezent conform reglementărilor actuale ale F.M.I.; se permite cursului să fluctueze cu plus sau minus 1% în jurul celui oficial (fig.1). Cursuri de schimb cărora ar urma să li se permită fluctuația în cadrul unei marje mai mari, de pildă, plus sau minus 2% (fig. 2). Cursuri de schimb adaptabile, permițînd modificări (în plus sau în minus) treptate ale cursului oficial (fig. 3). Cursuri de schimb fluctuante (variabile), stabilite potrivit jocului liber al cererii și ofertei (fig. 4).

dolari-hîrtie în străinătate (datorită deficitului balanței de plăți americane), Statele Unite își creează posibilități de a-și mări controlul asupra unei importante părți din economiile lor naționale. Și cu atît mai puțin acum, cînd acest „orologiu-etalon" este el însuși dereglat, diseminînd inflația pe alte piețe.

Dominate de cererile privind combaterea urgentă și eficace a inflației din S.U.A. și eliminarea deficitului balanței de plăți americane — ca elemente absolut indispensabile și de necesitate imediată pentru evitarea unor noi stări eruptive pe eșichierul monetar occidental — lucrările reuniunii de la Copenhaga amînă, din nou, o hotărîre în privința soluțiilor pe termen lung vizînd rezolvarea crizei sistemului valutar capitalist. Soluțiile care au fost prezentate de unii experți occidentali nu sînt nici noi, nici neîncercate în trecut, înscriindu-se, de altfel, în rîndul celor care au în vedere nu cauzele crizei, ci doar o moderare a efectelor ei. Este vorba, în fapt, de ceea ce s-ar putea denumi o abandonare a tabu-ului fixității cursurilor valutare — principiul de bază stabilit la conferința de la Bretton Woods —, prevăzîndu-se, dimpotrivă, o anumită „flexibilizare" a acestora. Potrivit actualelor reguli ale F.M.I., cursurilor valutare nu li se permite să fluctueze decît în limite foarte înguste ± 1 la sută (fig. 1), fiind de aceea considerate fixe. Deși raportul F.M.I. din acest an pare să indice o retractare de la tabu-ul amintit, apreciind că „stabilitate" nu înseamnă neapărat „rigiditate", el respinge cele trei variante-soluții propuse în acest sens (fig. 2, 3, 4), deși se știa că ele aveau o platformă destul de solidă de susținere, introducerea lor (sub o formă sau alta) fiind sprijinită de S.U.A., R.F.G., Italia etc.

Opoziția manifestată față de aplicarea lor în practică — printre opozanți, în primul rînd Franța, Belgia — nu poate fi separată de consecințele economice, într-un fel neprevizibile, ale generalizării acestora, de temerile în sensul unei eventual și mai importante degradări a mecanismului monetar. Iată de pildă, situația așa-numitelor cursuri de schimb fluctuante (variabile). În favoarea acestora se argumentează că paritatea, ca oricare alt preț, trebuie lăsată să fluctueze liber, cum fac toate celelalte prețuri, potrivit cererii și ofertei. „Care este raționea — se întreabă prof. Milton Friedman de la Universitatea din Chicago — de a menține o paritate fixă, atîta timp cît ea trebuie schimbată la cîțiva ani? Nu e mai bine s-o lăsăm să fluctueze evitînd astfel speculațiile ce au loc în așteptarea devalorizării sau revalorizării?"

Alți economiști arată, însă, că efectele introducerii cursurilor de schimb variabile nu pot fi decît temporare, avînd în vedere faptul că, o astfel de măsură nu vizează decît urmările diferențelor sensibile de competitivitate economică și nu cauzele profunde care le generează. „Un asemenea expedient — spune François Aschinger, consilier economic la Société de Banque Suisse — poate corija numai dezechilibrul temporar al balanței de plăți. Dimpotrivă, dacă dezechilibrul este cronic, cursurile fluctuante nu constituie în nici un caz un remediu; ele sînt mai degrabă o otravă". Samuel Brittan de la „Financial Times" este chiar de părere că, în cazul introducerii unor paritați variabile, adevăratele probleme ale economiei, ca de exemplu modul de folosire a resurselor, nivelul productivității muncii, apar mai lesne la suprafață". Și de aceea, conchide S. Brittan, „este greu de presupus că simpla introducere a paritaților fluctuante, rezolvînd — să zicem — problema deficitului sau surplusului balanței comerciale, ar putea rezolva marile probleme economice ale unei țări".

În planul soluțiilor pe termen lung, reuniunea de la Copenhaga s-a încheiat, astfel, fără a fi adoptat vreo hotărîre concretă, fiind evocată doar necesitatea studierii în continuare a unora dintre soluțiile preconizate. În ansamblu, reuniunea a scos în evidență, încă o dată, marcatele înfruntări monetare interoccidentale, ce se suprapun celor economico-politice pe care, de fapt, le exprimă și accentuează.

Ilie ȘERBĂNESCU

F. M. I. și B. I. R. D.

FONDUL MONETAR INTERNAȚIONAL (F.M.I.). Înființat în 1944, cu ocazia conferinței de la Bretton Woods, F.M.I. și-a propus: crearea unui sistem multilateral de plăți pentru tranzacțiile curente; asigurarea stabilității cursurilor valutare ale monedelor țărilor membre; sprijinirea acestora în cazul unor greutăți economice, al unor situații dificile în balanța de plăți; prin toate acestea — înlesnirea expansiunii echilibrate a comerțului internațional. În vederea realizării scopurilor menționate a fost constituit, din participările membrilor (în aur, devize și monedă națională), un fond, din care, în cazul unor dificultăți economice, țările membre au dreptul să efectueze „trageri" în raport cu cota de participare. Acest fond se cifrează la 21,3 miliarde dolari (începînd din anul viitor, 28,9 miliarde). Consultarea între membrii organizației (în prezent 115), privind diversele probleme monetare, are loc în cadrul unor reuniuni anuale. F.M.I. este condus de un consiliu al guvernatorilor. Țările membre au obligația de a furniza periodic date privind situația lor economică.

F.M.I. a fost constituit potrivit planului american, care s-a impus la Bretton Woods. Aceasta a marcat, de fapt, preponderența pozițiilor economice și politice ale S.U.A. asupra celorlalte țări capitaliste în urma războiului și, în același timp, a consfințit aceste poziții, oferind un cadru instituțional privilegiilor dolarului (dolarul este moneda-cheie iar participarea S.U.A. la Fond — și deci la mecanismul de vot — este de 25 la sută).

BANCA INTERNAȚIONALĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE (B.I.R.D.) este organismul bancar internațional al membrilor F.M.I. (participarea la F.M.I. este o condiție a participării la B.I.R.D.), destinat să sprijine financiar programele de dezvoltare economică ale țărilor membre prin acordare de credite pe termen lung.

ÎNFĂPTUIRI ȘI ORIZONTURI

Ilie Ciurescu

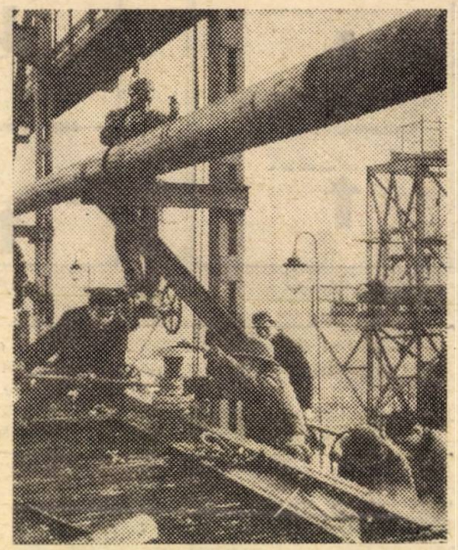

Instalarea unor noi utilaje petroliere

...Cînd aceste rînduri ies din rotativă, la Pekin este amiaza zilei de 1 octombrie — marea sărbătoare națională a poporului chinez. Pe străzile și bulevardele largi ce delimitează în perimetrul întinderii vaste a orașului miile de patrulatere circumscrise, coloane nesfîrșite de oameni ai muncii se îndreaptă spre locul unde se aniversează în fiecare an momentul de la care începe noua istorie a țării. Încununare a îndelungatei lupte pline de eroism și sacrificii, desfășurată de poporul chinez sub conducerea încercatului său partid comunist pentru eliberarea națională și socială, pentru răsturnarea vechiului regim reacționar și înfrîngerea dominației imperialismului, victoria revoluției populare și crearea marelui stat socialist chinez constituie unul din evenimentele cele mai de seamă ale istoriei contemporane.

În Piața Tien An Min (Poarta Cerului, în limba chineză), a fost proclamată la 1 octombrie 1949, la ora 3 după-amiază, instaurarea guvernului central popular al Republicii Populare Chineze. În această

Deși România și China se află la mari distanțe una de alta, între țările și popoarele noastre, între Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez există puternice și statornice legături de prietenie și colaborare. Asemenea sentimente își au rădăcinile în trecutul de luptă revoluționară a celor două popoare, în comunitatea actuală de orînduire și idealuri socialiste, în solidaritatea deplină, în lupta împotriva imperialismului, pentru pace și înțelegere în lume.

Oamenii muncii din România au urmărit cu profundă simpatie lupta eroică, îndelungată a poporului chinez împotriva imperialismului, a reacțiunii interne, pentru eliberare națională și socială. Victoria revoluției și proclamarea Republicii Populare Chineze au constituit nu numai un moment de cotitură în multimilenara istorie a Chinei, ci și un factor de deosebită importanță în schimbarea raportului de forțe pe plan mondial în favoarea socialismului și mișcării de eliberare a popoarelor, un eveniment de mare însemnătate al epocii noastre.

„Partidul Comunist Român și guvernul Republicii Socialiste România — **declara tovarășul Nicolae Ceaușescu** — acordă o apreciere deosebită relațiilor cu Partidul Comunist Chinez, cu Republica Populară Chineză ; vom acționa și în viitor pentru dezvoltarea multilaterală a colaborării și prieteniei dintre partidele și popoarele noastre". **Poporul român se bucură din inimă de remarcabilele realizări obținute de poporul chinez, de 700 de milioane de oameni, sub încercata conducere a Partidului Comunist Chinez în frunte cu președintele Mao Tzedun, în dezvoltarea industriei, agriculturii, științei și tehnicii, în transformarea Chinei populare într-un puternic și înfloritor stat socialist.**

Temelia solidă, de nădejde, pe care sînt clădite și se dezvoltă legăturile de prietenie frățească și solidaritate tovărășească dintre cele două țări și popoare ale noastre o constituie principiile fundamentale ale relațiilor dintre partidele comuniste și muncitorești, dintre țările socialiste, dreptul fiecărui partid, al fiecărui stat socialist, de a-și elabora de sine stătător întreaga politică internă și externă. „Sîntem fericiți să remarcăm că în ultimii ani relațiile de prietenie și colaborare dintre China și România s-au dezvoltat necontenit și au devenit mai puternice — **sublinia tovarășul Ciu En-lai, cu prilejul vizitei în R.P. Chineză a delegației Marii Adunări Naționale și a Consiliului de Stat ale Republicii Socialiste România.** Relațiile dintre țările noastre sînt bazate pe principiul egalității depline, respectului reciproc pentru integritatea teritorială, respectului reciproc pentru suveranitatea, independența și neamestecul în problemele interne ale altei țări, pe sprijinul internaționalist proletar reciproc și pe ajutorul reciproc".

Pe fundalul acestor trainice sentimente de prietenie și colaborare, de stimă și respect reciproc, contactele la nivel înalt, vizitele oficiale și de prietenie efectuate în R.P. Chineză de delegații ale țării noastre — relevînd dezvoltarea legăturilor de solidaritate internaționalistă și de colaborare tovărășească dintre cele două popoare și state — au adus noi și importante contribuții la adîncirea lor multilaterală. Pe această linie, în toamna anului 1969 au avut loc convorbiri la Pekin ale tovarășului Ion Gheorghe Maurer cu tovarășul Ciu En-lai și cu alți conducători ai R.P. Chineze în probleme privind construcția socialistă în cele două țări, dezvoltarea relațiilor bilaterale, situația internațională. De asemenea, vizita pe care delegația Marii Adunări Naționale și a Consiliului de Stat ale Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Emil Bodnaraș, a făcut-o în acest an în R.P. Chineză, la invitația Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez și a Comitetului Permanent al Adunării Reprezentanților Populari din întreaga Chină, s-a înscris ca un eveniment de seamă, ca o nouă contribuție la dezvoltarea legăturilor de prietenie frățească și solidaritate tovărășească dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez, dintre cele două țări și popoare. În cursul vizitei, al discuțiilor a fost relevat cu satisfacție cursul ascendent al relațiilor pe plan economic, politic, cultural, tehnic, științific și în alte domenii dintre Republica Socialistă România și Republica Populară Chineză. S-a reliefat din nou faptul că P.C.R. și P.C. Chinez, guvernele și popoarele celor două țări își dezvoltă unitatea în lupta împotriva imperialismului, a politicii acestuia de atentat la adresa libertății și suveranității popoarelor, se pronunță pentru respectarea dreptului sacru al fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele.

O dezvoltare ascendentă cunosc, de asemenea, relațiile economice, culturale și tehnico-științifice dintre cele două țări. Creșterea continuă a potențialului economic al României și al R.P. Chineze, dezvoltarea industriei, agriculturii, științei și tehnicii în cele două țări crează noi premise obiective pentru intensificarea colaborării și cooperării reciproce în sectoare tot mai largi, pentru sporirea continuă a volumului schimburilor.

Prietenia dintre cele două țări s-a manifestat și cu prilejul catastrofalelor inundații ce s-au abătut asupra României. Unele organizații din R. P. Chineză, precum și guvernul Republicii Populare Chineze au acordat atunci ajutoare în alimente, medicamente și alte bunuri pentru populația sinistrată.

Este o realitate incontestabilă a istoriei contemporane rolul deosebit de important pe care Republica Populară Chineză, mare putere mondială cu un uriaș potențial material și uman îl are în viața internațională, în lupta împotriva imperialismului, pentru libertate, pace și progres social. Este pe deplin evident că problemele esențiale și fundamentale ale lumii de astăzi nu pot fi rezolvate fără participarea Chinei populare, unicul reprezentant al poporului chinez. În același timp, eficiența activității O.N.U. în direcția lărgirii colaborării dintre state, în respectarea dreptului internațional, în eforturile pentru pace, este direct condiționată de înfăptuirea principiului universalității acestei organizații, pentru a cărei transpunere efectivă în viață se pronunță astăzi tot mai multe state membre ale comunității națiunilor, cercuri dintre cele mai largi ale opiniei publice mondiale. Este, aceasta, poziția consecventă a României și, în concordanță cu această convingere, țara noastră a militat și militează neabătut pentru restabilirea drepturilor legitime ale R.P. Chineze la O.N.U.

Opinia publică din țara noastră reafirmă astăzi, cu prilejul marii sărbători a poporului frate chinez, hotărîrea de a milita pentru întărirea solidarității internaționaliste a celor două popoare, în interesul cauzei unității și coeziunii țărilor socialiste, a tuturor forțelor antiimperialiste, al luptei pentru triumful socialismului și păcii în lume.

Republicii Populare Chineze

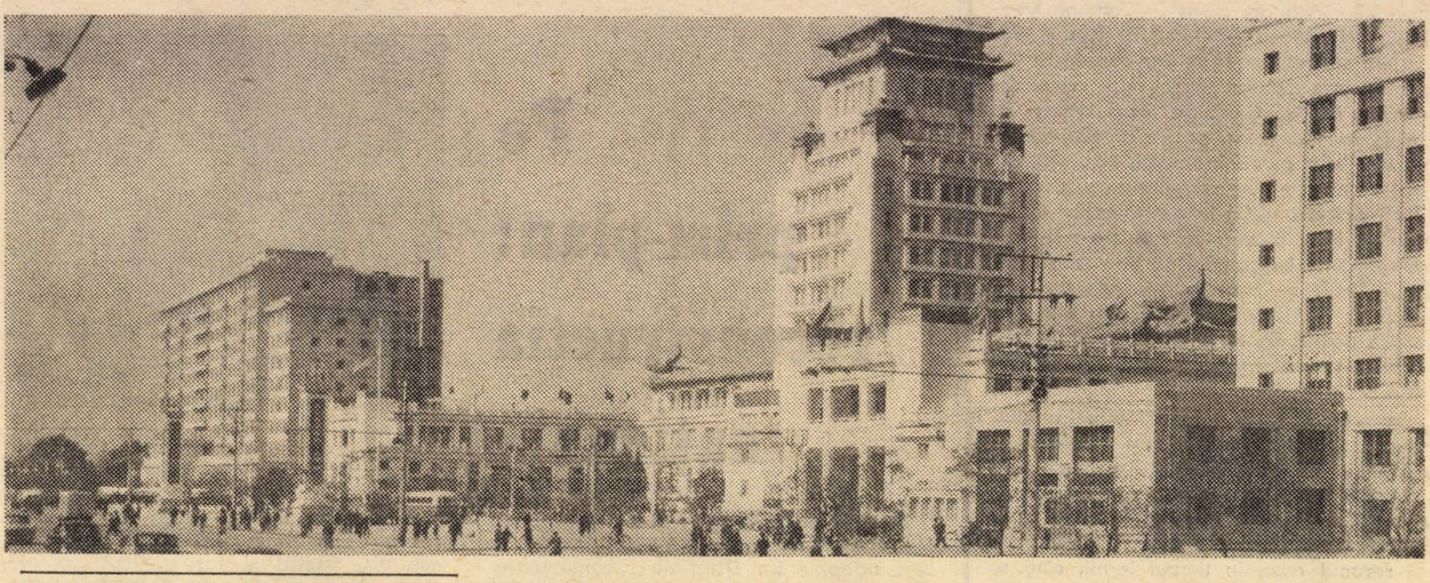

O principală arteră a Pekinului

piață imensă, dominată de drapelul național roșu cu cinci stele, se întîlnesc la fiecare 1 octombrie, la fel ca în octombrie 1949, sute și sute de mii de locuitori ai Pekinului. Piața Tien An Min a devenit simbolul tradițiilor revoluționare ale marelui popor chinez, al existenței sale milenare, al însemnatelor succese prezente, al aspirațiilor viitoare. Impunătorul obelisc al eroilor poporului chinez, înalt de aproximativ 20 de metri, care delimitează o latură a pieței, are pe frontispiciu cuvintele „Glorie eternă eroilor poporului", iar la bază, sculptate tot în marmură albă, 12 basoreliefuri redînd imagini din istoria luptei milenare a poporului chinez pentru libertate și independență. Patrulaterul pieței este închis de Palatul Adunării Reprezentanților Populari din întreaga Chină și Muzeul Revoluției, clădiri masive, ridicate numai în zece luni, din octombrie 1958, pînă în august 1959.

■

Devenit liber și stăpîn pe propria sa soartă, demonstrînd marile sale capacități creatoare, poporul chinez a înfăptuit adînci transformări revoluționare în toate domeniile vieții sociale, desfășurînd o operă constructivă de proporții fără precedent, obținînd succese de seamă în făurirea noii vieți socialiste. În scurtă vreme, China — țară agrară, semifeudală și semicolonială, înapoiată și săracă — s-a transformat într-un puternic stat socialist cu o economie în plină dezvoltare angajată ferm pe calea industrializării.

Firesc, răstimpul unei călătorii nu îți îngăduie cunoașterea întregului peisaj economic, dar ritmul înalt industrial, clocotul muncii pasionate, hotărîrea de a munci din ce în ce mai bine sînt atribute care mi s-au relevat pregnant în fiecare întreprindere vizitată, în nenumăratele realizări arătate de constructorii acestui vast șantier al creației socialiste care este astăzi China populară. De asemenea, nu mai puțin interesante și instructive, expoziția de la Canton, în care sînt prezentate peste 30 000 de produse chineze destinate exportului, sau expoziția industrială a Șanhaiului înregistrînd toate fluxurile noului în structura producției industriale a orașului (aici funcționează, de pildă, peste o sută de uzine specializate în producția de material electronic), ilustrează elocvent în mii de machete și exponate noile dimensiuni ale economiei Chinei contemporane.

Am încercat, cu concursul amabil al prietenilor de la radioteleviziunea chineză, să cunoaștem secvențe din viața unui mare oraș și să aflăm sensul preocupărilor cotidiene ale oamenilor care-l populează. Așa am vizitat Combinatul textil nr. 3 din Pekin, construit între anii 1955—1957, în care lucrează peste 6 000 de muncitori. Parcurgînd imensele hale cu 3 200 de mașini automate de țesut, am avut senzația, privind pe cei care lucrau, că asist la o mică demonstrație de disciplină, meticulozitate și precizie în procesul de producție. Combinatul produce anual 80 de milioane de metri de țesături, reprezentînd de altfel doar o mică parte din producția unei puternice industrii textile. Toate mașinile combinatului sînt realizate în țară, utilajele de fabricație chineză satisfăcînd nevoile proprii și fiind exportate în zeci de țări din Asia și Africa.

În apropiere de Pekin a fost înălțat într-un timp record, un alt mare obiectiv industrial — Combinatul chimic și de îmbogățire a cărbunelui cocs. Cuptorul principal unde are loc metamorfoza cărbunelui cu cele 65 de „guri" mereu nesățioase, precum și celelalte două construite recent funcționează astăzi din plin dînd o producție zilnică de 4 000 de tone și aproape 1 500 000 tone de cocs expediate în peste 2 000 de întreprinderi din țară, cu precădere în combinatele metalurgice și siderurgice. În uzină intră și ies zilnic 5 000 tone de cărbune, cocs și îngrășăminte chimice. Gazele eliberate în timpul arderii sînt captate și dirijate spre cele peste 30 de fabrici din Pekin ca și spre diferite cartiere. O parte din gaz este transformată în diferite produse și subproduse chimice. Alături de marea armată de oameni ai muncii din întreaga țară, colectivul acestui combinat își îndeplinește cu entuziasm sarcinile de producție fiind convins că prin activitatea lui contribuie la ridicarea pe o nouă treaptă a industriei și agriculturii.

Ca rezultat al eforturilor făcute pe calea industrializării socialiste, în anii puterii populare, în afară de Pekin, s-au dezvoltat și alte importante centre industriale ca Anșan și Senian, Șanhai, Tiențin și Canton. Urmărindu-se dezvoltarea armonioasă a tuturor regiunilor, pe cuprinsul țării au apărut mari uzine, fabrici, hidrocentrale, au fost dobîndite remarcabile izbînzi în crearea și dezvoltarea unui șir de ramuri industriale de prim ordin ; utilaje industriale de proporții, mașini-unelte moderne de mare randament, mașini agricole, generatoare electrice și vase de mare tonaj, avioane, automobile, mașini electronice de calcul, aparate de precizie și altele sînt produse astăzi cu succes permițînd R.P. Chineze să-și satisfacă cea mai mare parte din necesarul de mașini din producția proprie.

În acest context se înscriu și realizările obținute de colectivul uzinei de automobile din Kiangsi, care înregistrînd de curînd pe agenda sa de lucru asimilarea autocamionului Jinggangșan a trecut la producția în serie. Această uzină, provenită din fuziunea cîtorva mici ateliere de reparații auto a fost treptat lărgită și transformată. Momentul producției în serie a fost precedat de construirea cu forțe proprii a echipamentului necesar, de mecanizarea și automatizarea treptată a proceselor de producție. Astfel, aproximativ 80 la sută din mașinile unelte instalate pe linia de producție a cilindrilor au fost fabricate în uzină. Se consideră că prețul de cost scăzut, ușurința în manevrarea la încărcare și descărcare fac ca noile camioane ce străbat azi drumurile provinciei Kiangsi să fie mult apreciate de beneficiari.

Realizările Chinei populare, potențialul său tehnico-științific și-au găsit nu de mult o expresie edificatoare prin lansarea cu succes de către R.P. Chineză a primului său satelit artificial al Pămîntului.

■

Sub impresia imaginilor pe care le contemplasem în timpul călătoriei cu avionul deasupra teritoriului Republicii Populare Chineze — o imensă plansă inginerească,

cum apărea de la 9 000 de metri înălțime, geometria precisă a ogoarelor și canalelor de irigații — am solicitat gazdelor o scurtă vizită într-o comună din apropierea Pekinului. Așa am ajuns în Comuna Dealurilor Nisipoase — Huan Tu Kin — denumire semnificativă pentru dunele de nisip formate anual în sezonul vînturilor dinspre Pustiul Gobi. Se lucra intens la „nivelarea" dunelor, pentru pregătirea terenului în vederea însămînțărilor. Într-un du-te-vino continuu vertiginos, o asemenea dună a fost mutată în aproximativ 45 de minute. Mi s-a spus că așa s-a procedat cu nisipurile mișcătoare de pe o suprafață de 70 km², pe care se află acum vii și livezi de meri, peri, piersici. Era o desfășurare amplă de forțe pentru valorificarea și exploatarea fiecărei palme de pămînt arid, sterp, nisipos.

În această zonă a fost și este în continuare acut necesară, pentru rodnicia pămîntului, o bună irigare. La Huan Tu Kin, 600 de pompe electrice aduc la suprafață, de la 46 metri adîncime, apă pentru 97 la sută din ogoarele comunei. În sezonul rece, în timpul iernii, cînd se înregistrează temperaturi de minus 10—15 grade, din cele 8 000 de sere ale comunei se recoltează cîte 600 kilograme de legume verzi. Iar în răsadnițe speciale mai adînci decît cele obișnuite, protejate de pereți din trestie de bambus, sînt conservate și chiar cultivate în timpul iernii mari cantități de zarzavat.

Mi s-a povestit și un alt fapt din miile de fapte semnificative în ce privește unirea eforturilor populației din trei regiuni învecinate, pentru amenajarea cursului riului Toho, care provoca în anotimpul ploios mari pagube datorită inundațiilor. Populația a hotărît să sape o nouă albie — riul Pienho. Realizarea acestui proiect, care s-a concretizat prin vaste lucrări hidrotehnice pe un șantier întins de 250 km și a antrenat sute de mii de oameni, va permite eliberarea a aproximativ un milion ha de terenuri cultivabile.

Îmi amintesc multe alte relatări despre eforturile uriașe depuse de țăranii chinezi în munca de transformare a ogoarelor în grădini înfloritoare, prin folosirea tot mai largă a sistemelor de irigație : construirea a milioane de bazine de acumulare a apei, lacuri artificiale, canale, îndiguiri ale marilor fluvii, sînt rezultatele remarcabile ale unei acțiuni organizate pe plan național pentru angrenarea unor rezerve uriașe de forță de muncă într-un amplu program de fertilizare a pămînturilor considerate pînă nu de mult de nerecuperat.

■

În cele cîteva zile pe care le-am petrecut împreună, filmînd la Pekin sau în Comuna Dealurilor Nisipoase, prietenii chinezi mi-au împărtășit multe din gîndurile lor despre România, am avut prilejul să ascult frumoase cuvinte despre țara noastră, exprimate de oamenii cu care am stat de vorbă. Am cunoscut, astfel, redate simplu dar convingător, sentimente de adîncă prietenie pentru Republica Socialistă România, pentru Partidul Comunist Român, înalta stimă și respectul pentru secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ospitalitatea, simpatia cu care am fost înconjurat în perioada șederii mele în R.P. Chineză au fost permanente mărturii ale prieteniei profunde ce leagă popoarele noastre.

Corespondență din Lagos de la Edmond Frédéric

Pe prim-plan: reconstrucția națională

Într-o școală de viitori tehnicieni

După cum se știe, o dată cu încheierea conflictului nigeriano-biafrez a fost adoptat un Plan de reconstrucție națională pe perioada 1970—1974, care vizează lichidarea serioaselor urmări pe plan economic ale războiului. Pentru acest an — primul al punerii lui în aplicare — planul de reconstrucție prevede investiții de ordinul a 1 200 milioane lire nigeriene și se poate spune că, în perioada care a trecut de la inițierea lui, au început să apară unele rezultate demne de remarcat. Astfel, potrivit statisticilor publicate de guvernul de la Lagos, în acest an, nevoile țării în produse alimentare au fost asigurate ; în același timp, sectorul agricol nigerian a furnizat exportului produsele tradiționale, iar în unele cazuri, exportul lemnului, al cauciucului a cunoscut o creștere sensibilă. În ce privește industria petrolieră, aceasta a atins 26,5 milioane tone în 1969, în timp ce în 1967 cifra era de 16,5 milioane tone, iar în 1968 doar de 7 milioane tone. Mărirea exportului de petrol a determinat și o creștere a volumului comerțului exterior, fapt care a permis importul unor utilaje necesare sectoarelor minier și industrial, aflate în continuă expansiune.

Problema furnizării de energie electrică principalelor centre ale țării a fost într-o măsură rezolvată în cursul acestui an prin intrarea în funcțiune a centralei de la Kainji, cît și prin extinderea rețelei electrice. Bunul mers al întreprinderilor industriale din orașe ca Lagos, Kaduna și Kano, care au avut mult de suferit din cauza lipsei de electricitate, a putut fi astfel asigurat. Deși nu s-a hotărît o demobilizare generală din armată, industria, și în special noile întreprinderi, a profitat de pe urma eliberării progresive a personalului din armată, care era deja calificat sau obținuse o specializare în timpul serviciului militar.

O dată cu slăbirea, și apoi cu încetarea ostilităților, atît importurile cît și exporturile nigeriene s-au mărit. Veniturile de pe urma exporturilor au atins o cifră de 323,2 milioane lire nigeriene, ceea ce înseamnă o creștere de 52,9 la sută față de anul 1968. Mai mult, anul 1969 s-a terminat cu un bilanț excedentar, superior celui anterior. Se apreciază că industria petrolieră va putea cunoaște o amplă dezvoltare în anii viitori. În schimb, vastul sector agricol nu are o pondere esențială în balanța comercială a țării, deși în timpul anilor de criză, produsele agricole, și nu petrolul, au asigurat partea majoră a rețetelor comerciale.

Planul cuadrienal de reconstrucție și dezvoltare acordă prioritate agriculturii. La rîndul lor, mai multe din statele care compun federația nigeriană au adoptat planuri de dezvoltare care cuprind proiecte de irigație, creștere a producției alimentare, furnizare de îngrășăminte și echipament agricol. Pînă recent, lucrările de cercetări agricole și eforturile de extindere au fost în mare parte consacrate culturilor de export. Acum, guvernul se străduiește să convingă țăranii să producă în primul rînd materii prime necesare industriilor locale. Pe scurt, este vorba de a da de lucru și hrană majorității persoanelor refugiate, care se reîntorc în zonele afectate de război. Dacă în 1964/1965 recolta de cacao cunoscuse un adevărat record (293 000 tone) ea a scăzut la 186 000 tone în 1968/1969. În această situație autoritățile au decis să ridice prețul cu care se achiziționează de la producător tona de cacao. Măsura a avut drept urmări faptul că, în ciuda condițiilor atmosferice defavorabile, cultivatorii și-au întreținut în general bine plantațiile și, în consecință, recolta pe anul în curs se va ridica probabil la peste două sute mii de tone. Astfel se speră că din vînzarea de cacao se vor realiza unele profituri, ceea ce va permite mărirea rezervelor Oficiului nigerian de comercializare a produselor agricole. Alte măsuri stimulative se referă la mărirea și ameliorarea calității producției de arahide, cît și la încurajarea culturii bumbacului.

Preocupările actuale și de perspectivă ale guvernului de la Lagos vizează îndeplinirea Planului de reconstrucție națională. În acest context, sărbătoarea națională a Nigeriei — 1 octombrie — găsește poporul nigerian angajat în munca de refacere și de relansare a economiei țării pe căile stabilității și progresului, ale dezvoltării armonioase a tuturor provinciilor care compun Nigeria — ceea ce constituie însăși rațiunea de a fi a planului amintit.

În ultimii ani, Cosmosul a devenit arena unei activități umane extrem de intense. În spațiul cosmic se desfășoară cercetări ce nu pot fi efectuate de pe Pămînt. Aparatele realizate pe Pămînt stabilesc astăzi contactul direct cu Luna și cu Venus, iar mîine vor ajunge pe alte planete ale sistemului solar. Intrucît, în zilele noastre, paralel cu lansarea de aparate automate, își iau startul, destul de regulat, și nave pilotate de oameni, apare dorința firească de a face o comparație între aceste două concepții despre zborurile cosmice și de a releva avantajele și dezavantajele fiecăreia din ele, pentru a contura mai mult sau mai puțin precis tendințele navigației cosmice contemporane.

AUTOMATELE PE RUTELE COSMICE

Articol scris pentru „Lumea" de Boris Rauschenbach

membru corespondent al Academiei de Științe a U.R.S.S., specialist în domeniul comenzilor automate

ARGUMENTE ÎN FAVOAREA AUTOMATELOR

În ce rezidă avantajele aparatelor cosmice nepilotate? Voi încerca să mă limitez la patru calități ale lor care, după opinia mea, sînt cardinale.

1. Dimensiunile și greutatea stațiilor automate pot fi stabilite în funcție de misiunile puse de realizatori în fața lor. Se înțelege însă că o navă pilotată de om n-ar putea cîntări 100 sau 200 de kilograme, ca o stație automată. Și aceasta pentru că, în condițiile în care se preconizează existența unui echipaj, se prevede utilajul necesar activității vitale a omului, tehnologia necesară revenirii pilotului pe Pămînt. Prin urmare, în orice caz, greutatea minimă a unei nave pilotate este de cîteva tone. În concluzie, pentru lansările frecvente sînt de preferat automatele.

2. De regulă, automatele costă mai ieftin și pot transporta la bord o cantitate relativ mai mare de aparate științifice. În locul sistemelor pentru asigurarea vieții, în locul comunicațiilor radio de tip telefonic, în locul unui șir întreg de obiecte necesare echipajului, aparatul este încărcat cu instrumentele ce furnizează informația care ne interesează. Se desfășoară un proces dublu, acela al ieftinirii aparaturii și al ameliorării ei calitative.

3. Automatele pot lucra și acolo unde un om nu poate. Un satelit artificial este capabil să rămînă multă vreme în centurile de radiații, situație periculoasă pentru om. Sateliții automați funcționează fără întrerupere, timp de mai multe luni și chiar de mai mulți ani. De notat că durata record a zborului efectuat de un om în condiții de imponderabilitate, record stabilit recent de Andrian Nikolaev și Vitalii Sevastianov, se cifrează la 18 zile. Pînă în prezent, nu se poate preciza durata limită de timp în decursul căreia un om se poate afla în zbor orbital sau interplanetar. Se presupune, totuși, că ea nu poate fi prea îndelungată. Un satelit artificial nu are nevoie de înlocuire, în timp ce, potrivit datelor existente pînă în momentul de față, cosmonauții vor trebui să fie înlocuiți cel puțin o dată la 2–3 luni.

Firește, se poate crea o gravitație artificială pentru echipajul unei nave pilotate. În aceste condiții, omul nu-și va dobîndi greutatea totală, dar cel puțin va simți a zecea parte din ea. Mișcarea giratorie a aparatelor cosmice care creează greutatea artificială, utilă pentru oameni, se poate dovedi însă extrem de incomodă și contraindicată pentru funcționarea aparaturii științifice.

Astăzi este cu desăvîrșire limpede că sateliții de comunicație, meteorologici și alții trebuie să se bazeze pe aparate exclusiv automate. Deseori aud obiecțiuni: automatele nu sînt capabile să execute toate lucrările necesare în Cosmos. După părerea mea, lucrurile nu stau așa. În etapa de azi a cuceririi spațiului cosmic, aproape tot ceea ce pot face oamenii, pot face și automatele. Mai mult; ținînd seama de progresul intens al calculatoarelor electronice, apare certitudinea că, în următorii zece ani, numărul sateliților automați din Cosmos va crește tot mai mult. Va fi „epoca automatelor".

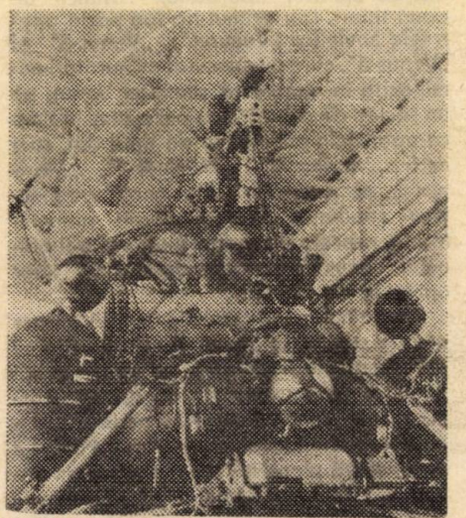

„Luna-16" în hala de montaj și experimentări

Aparatul recuperabil al stației conținînd „eșantioanele" selenare

ARGUMENTE ÎN FAVOAREA PILOȚILOR

Așadar, s-ar putea trage concluzia pripită că zborurile pilotate nu sînt necesare. O atare concluzie ar fi nu numai pripită, ci și greșită. Fie că un om este slab sau puternic, forța sa nu depășește limitele posibilităților sale biologice. Atunci de ce, totuși, sînt necesare zborurile pilotate?

În primul rînd, pentru că, în unele cazuri speciale, prezența omului permite efectuarea, cu mai multă eficiență, a unui experiment științific. Apar situații în care omul poate, cu mai multă mobilitate decît orice automat, să asimileze rezultatul unui experiment, la nevoie să modifice programul, cu alte cuvinte să intervină activ în procesul creator al cercetării. În ziua de azi, automatele nu o pot face. Un automat înregistrează numai datele ce i-au fost introduse anterior de către program. Un om poate depăși fără prea multă dificultate limitele programului și poate reacționa la fenomene neașteptate. Să presupunem, de exemplu, că un automat este pregătit pentru a putea recepționa cîmpurile magnetice și că, la un moment dat, în fața sa apar fenomene optice de neînțeles. În acest caz, automatul este neputincios, în timp ce un om, într-o asemenea situație excepțională, poate nu numai desluși, ci și modifica cursul evenimentelor în direcția ce-i este necesară.

Al doilea argument în favoarea zborurilor pilotate îl constituie extrem de vastele capacități senzoriale ale omului. Îmi voi îngădui să dau un singur exemplu. Să presupunem că trebuie să vă petreceți concediul la mare. În acest caz, puteți să vă duceți dumneavoastră singur dar, la fel de bine, puteți trimite în locul dumneavoastră

un automat. El va înregistra temperatura apei și a aerului, va fotografia localitatea. Dar automatul nu vă va aduce impresiile trăite și, din acest punct de vedere, concediul dumneavoastră va fi, ca să spunem așa, văduvit.

Amplificînd acest caz excepțional la scara experienței întregii omeniri, ne putem lesne închipui cît de mult ar săraci întreaga noastră istorie dacă ar fi lipsită de receptivitatea emoțională vie. Mai mult, fără receptivitatea senzorială a lumii înconjurătoare, oamenii nu ar fi putut face majoritatea descoperirilor lor.

Așadar, zborurile pilotate sînt utile, necesare și inevitabile.

ȘI TOTUȘI CUI TREBUIE SĂ-I APARȚINĂ PRIORITATEA ?

Întrucît și stațiile automate și navele cosmice își au avantajele și neajunsurile lor, se naște întrebarea : cum ar trebui să se procedeze pentru a distribui mai rațional mijloacele tehnice, ținînd seama de aceste două tendințe. Iată o problemă importantă, întrucît investigarea Cosmosului reclamă, după cum se știe, investiții uriașe.

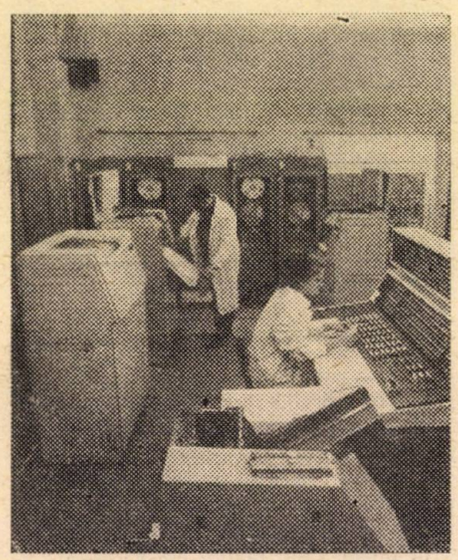

În sala centrului de comandă în care se prelucrau datele privitoare la zborul stației „Luna-15"

Nu m-aș încumeta să răspund la această întrebare fără o serioasă analiză economică, dacă însăși viața nu ar fi soluționat întrucîtva această problemă. Să apelăm la statistică. Cu aproximație, la fiecare zbor pilotat revin 20–30 zboruri automate. Procentul este același pentru cele două puteri cosmice de prim rang — U.R.S.S. și S.U.A. Acest fapt atestă, o dată mai mult, că principala cotă-parte a activității legate de cucerirea spațiului cosmic o pot executa și trebuie s-o execute automatele.

O confirmare strălucită a concluziei de mai sus o constituie călătoria cosmică cu caracter de lucru efectuată recent de o stație automată pe ruta Pămînt — Lună — Pămînt. Și U.R.S.S., și S.U.A. desfășoară de mai mulți ani un studiu intens al satelitului natural al Pămîntului. Începutul i-a făcut un aparat automat sovietic în 1959. Acum un an, o expediție americană a debarcat pe suprafața Lunii, realizînd un pas mare, atît în cucerirea Cosmosului cît și în istoria civilizației umane în general. Evenimentul a demonstrat colosalele posibilități ale tehnicii, înalta măiestrie și curajul personal al astronauților americani. Dar rezultatele științifice ale celor două expediții americane pe Lună s-au limitat, practic vorbind, la aducerea pe Pămînt a unor eșantioane de sol lunar.

Experiența stației automate „Luna-16" dovedește că o cercetare analogă a solului și efectuarea unui anume volum de cercetări se pot realiza prin mijloace mai simple, mai ieftine și mai lipsite de pericol pentru om. Am toate temeiurile pentru a presupune că costul rocii lunare aduse de aparatul automat sovietic este mult mai redus decît costul eșantioanelor de sol aduse de nava pilotată. Chiar și independent de valoarea pe care o va avea pentru știință zborul aparatului „Luna-16", succesul acestui program face posibilă extinderea substanțială a studiului suprafeței lunare, cu ajutorul automatelor. Lor, automatelor, le sînt accesibile zonele cele mai accidentate de pe Lună. Eventuala pierdere a unui astfel de aparat nu se va solda cu pierderea nici unei vieți omenești. Savanților nu le place să folosească epitete ditirambice, dar dacă voi spune despre zborul aparatului „Luna-16" că el a fost extraordinar de interesant, extrem de promițător și că a deschis noi perspective, aceasta va corespunde în întregime situației reale.

Luna este corpul ceresc situat cel mai aproape de Pămînt și de aceea e firesc ca, în toate tipurile de aparate cosmice, „prioritățile" să aparțină stațiilor automate destinate cercetării Lunii. În ceea ce privește cercetarea planetelor, în acest domeniu succesele principale au fost dobîndite cu ajutorul aparatelor cosmice de două tipuri. Din primul tip fac parte aparatele sovietice „Venus-4", „Venus-5" și „Venus-6", care au executat măsurători nemijlocite în atmosfera planetei Venus, pe un sector de coborîre cu parașuta, în timp ce aparatele americane de tipul doi, cum ar fi „Mariner-2", „Mariner-4", „Mariner-5, „Mariner-6" și „Mariner-7" au efectuat sondarea și fotografierea planetei Marte, precum și sondarea atmosferei planetei Venus de pe o traiectorie de zbor apropiat de planete.

Programul cosmic sovietic acordă o mare atenție studierii planetei Venus. Se știe că aproximativ la fiecare 19 luni apar condiții prielnice pentru lansarea de aparate cosmice spre Venus. În aceste perioade, denumite convențional „ferestre", Pămîntul devansează planeta Venus în mișcarea unghiulară în jurul Soarelui cu aproximativ 45 °. La o lansare a unui aparat spre Venus printr-o astfel de „fereastră" este nevoie de un consum minim de combustibil.

Începînd din februarie 1961, cînd a fost lansată stația „Venus-1", și-au luat startul, una după alta, stațiile interplanetare sovietice „Venus-2" și „Venus-3" (noiembrie 1965), „Venus-4" (iunie 1967), „Venus-5" și „Venus-6" (ianuarie 1969) și, în sfîrșit, anul acesta, în august, „Venus-7".

Savanții americani și-au concentrat principala atenție asupra studierii planetei Marte, și în decurs de șapte ani ei nu au folosit decît una din aceste „ferestre", în iunie 1967, cînd a fost lansată în direcția planetei Venus stația „Mariner-5".

Programul intens al lansărilor de stații automate sovietice spre Venus se explică prin interesul excepțional pe care-l prezintă această planetă pentru savanți. Fiecare zbor nou înlătură din vălul de mister ce o înconjoară. Cercetarea planificată a planetei Venus, prevăzută de programul cosmic sovietic, a îmbogățit într-o mare măsură știința astronomică, datorită seriei de stații automate care au vizitat această interesantă și enigmatică vecină a Terrei.

Moscova, septembrie

reflector

CONFERINȚA ANUALĂ LABURISTĂ

De la conferința anuală a partidului laburist, care și-a început lucrările luni, la Blackpool, se așteaptă clarificări asupra viitoarei orientări a laburiștilor, după înfrîngerea electorală din iunie. Primele zile de dezbateri tind să confirme militantismul sporit care se constatase încă de la congresul anual al sindicatelor : o rezoluție recomandînd sprijin pentru un mare număr de revendicări muncitorești (reducerea săptămînii de lucru, sporuri de salarii ș.a.m.d.) a fost prezentată de liderul sindicatului muncitorilor din transporturi, Jack Jones, și adoptată prin aclamații. Fostul ministru al productivității și folosirii forței de muncă, Barbara Castle, s-a străduit, în intervenția sa, să manifeste o combativitate similară, criticînd sever politica economico-socială a conservatorilor ; mulți și-au amintit, totuși, că anul trecut, sub guvernarea laburistă, ea a fost promotoarea proiectului de legislație antisindicală pe care numai opoziția fermă a sindicatelor și a altor elemente laburiste l-a împiedicat să fie prezentat parlamentului.

Marți, intervenția fostului premier Harold Wilson a fost și ea marcată de preocuparea de a stabili caracterul distinct, de alternativă, al politicii laburiste. Este ceea ce explică reproșul insistent al liderului laburist la adresa intențiilor guvernului conservator de a relua vînzările de arme pentru Africa de Sud și de a reveni astfel asupra embargoului aplicat de laburiști. De asemenea, Wilson s-a străduit să sublinieze angajarea ferm condiționată a laburiștilor față de ideea aderării la C.E.E. Se pare, de altfel, că liderii laburiști sînt conștienți de opoziția existentă, atît în propriul lor partid cît și în ansamblul opiniei publice, față de ideea aderării. Ei par să încerce să obțină un anumit capital politic — dacă nu opunîndu-se total aderării, cel puțin insistînd asupra unor garanții și condiții avantajoase. Aceasta este și semnificația declarației făcute, în afara conferinței, de un colaborator apropiat al lui Harold Wilson, ex-ministrul Peter Shore, după care condițiile actuale ale „celor șase" privind aderarea britanică ar fi „alarmante". Lucrările conferinței se vor încheia vineri.

VÎRSTA : 2 500 000 DE ANI

În apropierea lacului Rudolf, din Kenya, au fost descoperite mai multe unelte din piatră care, după părerea specialiștilor, par a fi cele mai vechi din cîte se cunosc pînă în prezent ca aparținînd omului preistoric. „Vîrsta" acestora : 2 500 000 de ani. În aceeași regiune, renumită de altfel în ce privește vestigiile de viață umană preistorică, a mai fost descoperit craniul, bine conservat, al unui om de acum un milion de ani. Ambele descoperiri confirmă ipotezele savanților potrivit cărora omul ar fi apărut pentru prima dată pe pămînt în Africa.

Speranţele Ciprului

Eugeniu Obrea

La Nicosia nu mai explodează bombele iar peste „linia verde", aceasta ciudată frontieră la încrucișare de străzi, a coborît calmul. Insula a încetat să mai furnizeze comunicate despre lupte și atentate. Se produce treptat, în absența spectaculosului, o ameliorare a situației, care făgăduiește revenirea la liniște. Îmi revine pe ecranul memoriei un sătean din Kiti, o așezare apropiată de Larnaca, pornit în cursa longevității. Împovărat de ani, cu mîinile noduroase sprijinite într-un baston, stătea în înserat pe veranda cafenelei. Toți îl înconjurau cu respectul datorat celui mai vîrstnic. L-am întrebat la capătul unei discuții despre grijile satului și treburi de familie care-i sînt dorințele de viitor. A răspuns fără șovăire : „Să avem liniște pentru că în insula aceasta natura ne-a dăruit multe, pămîntul este destul de fertil, dar aproape totdeauna ne-a lipsit liniștea..."

Desigur, liniștea nu înseamnă doar sfîrșitul ostilităților și al valului terorist. Locuitorii acestui petic de pămînt asaltat de valurile Mediteranei, pe care istoria nu i-a cruțat, sînt confruntați cu nenumărate probleme, unele de o extremă dificultate. Aniversînd în prima zi a lui octombrie momentul în care insula și-a dobîndit independența, cipriotii întocmesc nu numai examenul acestui deceniu frămîntat din istoria lor, ci încearcă, în același timp, să evalueze perspectivele unei evoluții care — încă recent — se mai afla sub auspiciile incertului.

O aniversare presupune bilanțuri. În cazul cipriot, elementul cel mai important care trebuie luat în considerație în această împrejurare îl reprezintă afirmarea și consolidarea independenței insulei. Tratatele de la Zürich și Londra, care au dus la apariția tinerei republici din Mediterana răsăriteană, nu reprezentau un model de perfecțiune. Destule prevederi deschideau porți pentru viitoare neînțelegeri. Cu toate acestea, exponenții comunității cipriote și-au pus semnăturile pe documentele ce hotărau viitorul insulei și care fuseseră elaborate în absența lor. Ei nu aveau de ales. Chiar dacă acordurile erau contestabile într-o serie de prevederi, chiar dacă independența cunoștea o anumită limitare prin prezența în continuare a bazelor militare străine, totuși ele aduceau Ciprului sfîrșitul dominației coloniale.

Ciprul independent a fost pus în situația de a trece examene de o rară dificultate. După relativa scurgere a timpului, acum cînd rănile încep să se cicatrizeze, iar pasiunile să-și piardă din încărcătura explozivă, evenimentele pot fi judecate cu luciditate. Conflictul din insulă nu a servit decît acelor forțe care doresc să lichideze republica insulară, care doresc să o transforme într-un portavion nescufundabil. Multe din nenorocirile trecute și nu numai trecute ale Ciprului au provenit din așezarea sa la întretăierea unor drumuri strategice de mare importanță, la porțile Europei, Asiei și Africii. Cuceritori mai mari sau mai mici, celebrități ale istoriei sau aspiranți la glorie al căror nume este acoperit de praful neiertător al uitării au asaltat Ciprul, l-au trecut prin foc și sabie. Chiar în epoca rachetelor cosmice și a bombei atomice, strategia terestră nu face abstracție de valoarea acestei palme de pămînt din Mediterana. „Le Monde" scria că insula a devenit un fel de „periscop", într-o zonă în care confruntările de interese se produc pe fundalul unor vărsări de sînge. Insula a fost contaminată de neliniște. Au urmat ciocnirile, a apărut „linia verde", s-au pierdut vieți omenești. În clipele de tensiune se auzeau proroci sumbre despre soarta Ciprului. Și, totuși, cipriotii au găsit drumul ieșirii din acest conflict artificial întreținut. Firește, reconcilierea înseamnă încă o speranță a viitorului pentru că ea presupune rezolvarea unor dosare complicate. Dar de o parte și de cealaltă a baricadei se face resimțită aceeași dorință de a se evita recurgerea la forță. Dialogul între cele două comunități este anevoios, se înaintează cu pași mici. Totuși, este încurajator faptul că firul discuțiilor n-a fost rupt, că în momentele dramatice ale primăverii cînd teroriștii încercau să împingă Ciprul în haos, la „linia verde" s-a păstrat calmul, nu s-au înregistrat incidente semnificative. Calmul din acele zile reprezenta dovada cea mai concludentă a hotărîrii adversarilor de ieri de a nu mai repeta apelul la arme pentru a-și rezolva neînțelegerile. Președintele Makarios a subliniat în repetate rînduri că „nu există altă cale cu mai multe șanse de reușită" decît cea a convorbirilor intercomunitare. Iar Rauf Denktaș, liderul comunității turce, considera că, în fond, chiar numai simpla desfășurare a convorbirilor „constituie un semn bun". Premierul turc Suleyman Demirel, într-un interviu acordat ziarului grec „Acropolis" aprecia că „cipriotii greci și turci trebuie să fie în măsură să trăiască pașnic în insulă, iar Grecia și Turcia trebuie să-i ajute să găsească o soluție în această problemă".

Sfîrșitul lui septembrie a coincis cu reluarea negocierilor intercomunitare. Ritualul devenit tradițional s-a repetat : destinși, zîmbind fotoreporterilor care îi așteptau, Glafkos Clerides și Rauf Denktaș s-au întîlnit pentru a discuta modalitățile de rezolvare a diferendelor. Convorbirile — începute în 1968 — trebuie să găsească formula care să pună de acord exigențele celor două comunități, asigurîndu-le conviețuirea pașnică. Neînțelegerile nu trebuie subapreciate deși unii comentatori s-au specializat în a cultiva pesimismul și de a proclama, periodic, „impasul total". Dificultatea constă în asigurarea unor raporturi de egalitate între grecii (majoritari) și turcii (mult mai puțin numeroși).

Strîngerea de mînă călduroasă cu care s-au despărțit Clerides și Denktas, ca și promisiunea unei noi reîntîlniri între ei, înlătură evident temerile. Dialogul se desfășoară în ritm normal iar destule bariere dispar, treptat, din raporturile intercomunitare. Problema esențială este cea a încrederii reciproce. Nu este vorba de raporturile individuale. Cipriotii greci și turci au trăit totdeauna în bună vecinătate, iar cînd liniștea a revenit în insulă i-am reîntîlnit muncind împreună. Încrederea reciprocă trebuie restabilită între cele două comunități în ansamblul lor, o încredere de ordin politic. Prăpastia care s-a săpat între cipriotii greci și turci nu poate dispare doar prin declarații de bune intenții. Rămîne încă un drum lung de parcurs.

Începutul de normalizare a adus în actualitate și problemele economice. Gloanțele nu mai șuieră și oamenii au acum posibilitatea să se gîndească la irigații și la cifra creșterii industriale, la investiții și turism. Insula a dovedit o anumită vitalitate economică în cursul îndelungatului conflict. Dar instabilitatea a anulat proiectele de dezvoltare. Investitorii n-au fost tentați să se aventureze. Posesorii de terenuri au preferat achiziționarea de terenuri pentru construcția de locuințe pentru că zidurile unei case aduc în mod sigur chirie și nu comportă riscurile unei întreprinderi a cărei producție poate fi concurată pe piața locală de mărfuri străine ce ajung la prețuri eliberate de poveri vamale. Dar lucrurile încep să se schimbe și în această privință. Primul plan cincinal (1962–1966) a destinat proiectelor economice 120 000 000 lire din care 23 la sută au provenit din exterior. Pentru planul pe perioada 1967–1971 investițiile s-au mărit la 200 000 000 lire și numai 9 la sută vor reprezenta aportul capitalului străin. Ritmurile de creștere sînt de 6–7 la sută pe an deși industria (înafara celei extractive) rămîne limitată la anumite sectoare : alimentară, încălțăminte, confecții, mobilă, materiale de construcție etc. Speranțele se clădesc, însă, nu numai pe industrie. Un cipriot din doi muncește în agricultură. Insula are resurse bogate în privința aceasta, însă dificultatea nr. 1 rămîne apa. Poate părea paradoxal dar pămîntul acesta înconjurat de Mediterana suferă din cauza insuficienței apei. Un program ambițios tinde să pună în valoare posibilitățile agricole. Ciprul tinde să plaseze pe o bază științifică producția sa agricolă, diversificînd-o, asigurîndu-i maximum de eficacitate economică. Produselor tradiționale li se adaugă altele legate de nevoile insulei și de cerințele exportului. Zootehnia devine o preocupare a unor săteni familiarizați mai ales cu citricele.

Ar trebui de adăugat că există disproporții în interiorul insulei, că zona locuită de populația de origine turcă cunoaște probleme mai complexe provenite dintr-o prelungită stagnare, că în această parte afluxul investițiilor este mai redus tocmai pentru că dosarul intercomunitar n-a fost reglementat.

Mai rămîne o bogăție pe care Ciprul o poate pune în valoare doar în condiții pașnice : turismul. Insula aceasta este învăluită de legenda Afroditei, de umbra lui Othello, de farmecul intraductibil al unor secole ce aparțin istoriei. Chiar dacă zeița și-a găsit alte lăcașuri, mai moderne, decît stînca lîngă care legenda pretinde că ar fi apărut și chiar dacă eroul sheakespearian nu a lăsat urme între zidurile reci, de piatră, ale turnului de la Famagusta, Ciprul are o frumusețe tulburătoare pe lîngă care turistul nu poate trece insensibil. Ceea ce, desigur, are influențe binefăcătoare pentru vistieria cipriotă.

Industrie, agricultură, turism — soarta tuturor proiectelor este strîns legată de reîntoarcerea definitivă la liniște. Ciprul năzuiește să se bucure de cele 340 de zile cu soare pe an, sub protecția zeiței frumuseții. Locuitorii acestei insule au un optimism robust. Un optimism căruia i se asociază, generată de experiențele timpului, o remarcabilă prudență.

Expoziția de la Farnborough văzută (fireşte) din avion

HS-141 la Farnborough. În prezent — doar o machetă ; va funcționa pe liniile civile abia în deceniul următor

Supersonice şi aerobuze

Deschisă în prima jumătate a acestei luni, expoziția aeronautică de la Farnborough îşi propunea să prezinte publicului şi, poate chiar în mai mare măsură, clienților potențiali din toată lumea, cele mai noi realizări ale constructorilor de avioane britanici. Obiectivul a fost atins. Au trezit un evident interes avioanele de pasageri de capacitate mică (12—20 de locuri) produse de firma Hawker-Siddeley, cel mai recent model al firmei Britten-Normann, Islander III; utilizate pînă în prezent mai ales de echipele de oameni de afaceri care trebuiau să se deplaseze rapid, în grupuri, pentru tratative, aparatele din această categorie sînt insistent recomandate pentru liniile locale, unde se preconizează ca transportul aerian să preia o bună parte a transporturilor de pasageri. Diferitele tipuri de elicoptere, aparate a căror utilitate în scopuri civile devine tot mai evidentă, şi-au demonstrat convingător calitățile. În sfîrşit, prototipul englez al avionului supersonic construit în colaborare cu Franța, Concorde 002 a efectuat, la viteze subsonice pentru a putea fi admirat, cîteva tururi deasupra terenului de la Farnborough.

Realizîndu-şi obiectivele publicitare şi ocazionînd, conform aşteptărilor, semnarea unor contracte importante, expoziția de la Farnborough a reactualizat, totodată, discuțiile asupra viitorului industriei aeronautice occidentale. Există un consens asupra faptului că sînt destui nori la orizont şi că „navigația" constructorilor de avioane va fi, în următorii ani, destul de dificilă.

Fără să se afle într-o poziție deosebit de expusă, industria aeronautică britanică poate oferi unele exemple în acest domeniu. În aceste zile, cînd „Concorde" efectuează primele zboruri la viteza maximă proiectată (1 400 de mile pe oră), participarea britanică la realizarea acestui proiect este din nou sub semnul întrebării. Motivele sînt, în primul rînd, economice.

Ca şi guvernul francez, guvernul britanic subsidiază, încă de la începutul lucrărilor, pe constructori. Inițial, costul proiectării şi realizării aparatului, pînă în faza producției în serie care ar urma să înceapă în 1973, fusese apreciat la 150—170 milioane lire sterline. Estimația inițială a fost demult depăşită : pînă în prezent cele două guverne au investit 750 milioane de lire sterline, iar pînă cînd va începe producția de serie vor trebui investite încă aproape 400 de milioane. Această ultimă sumă este destul de importantă pentru ca guvernul conservator, angajat să efectueze reduceri bugetare masive, să fie tentat să renunțe la participarea la proiectul Concorde.

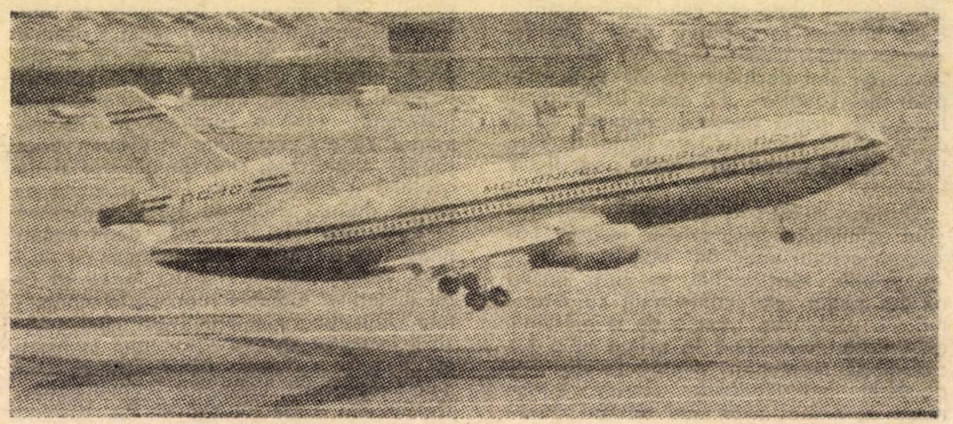

DC-10 a efectuat, deocamdată, primul zbor de probă (în august)

Deocamdată, o asemenea hotărîre nu a fost anunțată : efectele probabile pe plan intern (numeroasele concedieri care ar urma deciziei) şi pe plan extern (o inevitabilă deteriorare a relațiilor cu guvernul francez, în această perioadă de negocieri cu C.E.E.) dictează prudență în adoptarea unei decizii. Dar trebuie remarcat că în două privințe guvernul a adoptat poziții de natură să pregătească opinia publică pentru sacrificarea proiectului Concorde : în primul rînd, autoritățile au afirmat că zborurile la viteze supersonice nu vor fi îngăduite deasupra teritoriului britanic (din cauza efectelor sonore dăunătoare) ; în al doilea rînd, ministrul tehnologiei John Davies a declarat, cu două săptămîni în urmă, că întrucît se îndoieşte că vînzările de avioane Concorde vor putea acoperi şi depăşi investițiile, proiectul poate fi supus unor „reconsiderări".

O reconsiderare în sensul abandonării proiectului s-ar putea impune şi din motivul că guvernul englez are oricum de răspuns unor solicitări de subsidii din partea constructorilor de avioane şi de motoare de avioane. B.A.C. solicită sprijin pentru proiectul B.A.C.-311, singurul tip de avion de pasageri de mare capacitate pe care industria britanică l-ar putea realiza în viitorul apropiat, fără participare străină. Există, pe de altă parte, sugestia ca, abandonînd proiectul B.A.C., guvernul britanic să susțină financiar proiectul de motor RB 211 al firmei Rolls Royce, pe care constructorii francezi şi vestgermani l-ar utiliza în realizarea „aerobuzului" A 300-B. Întrucît B.A.C.-311 şi aerobuzul ar intra în concurență, se impune o opțiune clară. Complicînd şi mai mult lucrurile, Rolls Royce solicită subsidii pentru perfecționarea proiectului RB 211 aşa încît el să corespundă exigențelor unui important client american : firma Lockheed, care intenționează să reintre în competiția avioanelor civile cu proiectul TriStar sau L-1011.

În acest punct, reflectorul cade asupra constructorilor de avioane din S.U.A. ; pe acest teren, unde cifrele de afaceri sînt mult mai mari, complicațiile anunțate pentru următorii ani cresc şi ele proporțional.

Lockheed — de exemplu — revine la producția avioanelor de pasageri după o întrerupere de peste zece ani. În acest interval, „Lockheed" a efectuat comenzi militare : cunoscutul avion de recunoaştere (şi spionaj) U-2, nenorocosul (mai ales în versiunea pentru Bundes-

Tipul de avion	Număr de pasageri	Viteza	Termenul producției în serie	Stadiul realizării proiectului
Boeing 747 (S.U.A.) („jumbo jet")	400—450	subsonică	1970	motorul necesită îmbunătățiri.
Tu-144 (U.R.S.S.) supersonic de mare capacitate	120—130	2 500 kmh	1970—1971	mai multe zboruri experimentale, începute în decembrie 1968, efectuate cu succes.
Concorde (franco-britanic) supersonic de mare capacitate	130—144	2 300 kmh	1973	coproducție anglo—franceză ; în ambele țări proiectul este contestat.
BAC-311 (Marea Britanie) aerobuz (subsonic de mare capacitate)	250—300	900 kmh	1974	necesită subsidii asupra cărora guvernul englez nu s-a pronunțat încă.
Boeing 7207 (S.U.A.) supersonic de foarte mare capacitate	240—320	3 200 kmh	1977	dificultăți în alocarea creditelor guvernamentale ; incertitudini privind termenul.

wehr) „Starfighter", iar de curînd imensele avioane militare de transport C 5-A. Acest din urmă tip, spre deosebire de majoritatea comenzilor militare, se dovedește a fi o afacere prea puțin rentabilă : comenzile sînt limitate, posibilități de export nu au apărut. Mai grav, au apărut dificultăți financiare cu Pentagonul din cauza faptului că, după ce obținuse o comandă de 120 de aparate cerînd un preț de 3,4 miliarde dolari, Lockheed cere acum — pentru o comandă redusă la 81 de avioane — 4,5 miliarde, invocînd cheltuieli neprevăzute, apărute în cursul realizării proiectului.

În aceste condiții, Lockheed leagă mari speranțe de aerobuzul „L-1011" ; succesul nu este, însă, asigurat. Firma rivală Boeing (care a cîștigat cu doi ani în urmă competiția cu Lockheed pentru supergigantul SST 7207, programat să decoleze în 1977), a livrat deja primele avioane tip 747, cu care aerobuzele vor trebui să concureze. Deși mai sînt solicitate îmbunătățiri, Boeing 747 are timpul necesar pentru a-și consolida anumite poziții pe piața internațională. Un alt concurent, McDonnell Douglas se află într-o fază avansată a producerii avionului DC-10. DC-10 are avantajul de a putea fi realizat în mai multe variante, cu capacități și raze de acțiune diferite. Tocmai această versatilitate s-a hotărît, cu oarecare întîrziere, să o realizeze și Lockheed — acesta fiind motivul pentru care solicita firmei Rolls Royce cercetări suplimentare privind motorul RB 211.

Situația este caracterizată printr-o intensă competiție interoccidentală pentru împărțirea unei piețe relativ limitate : societățile de transporturi cumpărătoare își programaseră, pe la începutul anului, achiziții în valoare de 18 miliarde de dolari. Pentru această sumă, impresionantă în sine, dar de loc excesivă în raport cu investițiile constructorilor s-ar putea să candideze nu mai puțin de nouă tipuri de „aerobuze" și avioane cu caracteristici relativ asemănătoare : DC-10. TriStar, B.A.C.-311, A 300-B, Mercure (proiectul francez al firmei Dassault), Concorde, SST 2707,, Boeing 747 și 767 (Boeingul — „aerobuz"). Este de așteptat ca în această competiție să existe și învinși — să fie abandonate unele proiecte, să fuzioneze unele firme constructoare, sau și una și alta. În primul rînd, din motive economice : concurența, costul ridicat al realizării de noi aparate, și mai ales intervalul îndelungat între alocarea investițiilor (în momentul proiectării) și amortizarea (care abia începe o dată cu producția de serie).

Dar, înafara acestor dificultăți, mai există și altele, legate de condiția de permanent pionierat a constructorilor de avioane. Este vorba despre dificultatea de a anticipa direcția în care este sănătos să se progreseze în construcția de avioane. Trebuie oare urmărită o viteză de deplasare cît mai mare, o capacitate cît mai mare ? Și, în această ordine de idei, se justifică investițiile de miliarde care nu au decît efectul de a reduce durata călătoriei Londra — Montreal cu 3 ore ? Va fi zgomotul avioanelor rapide acceptat de cei care, la sol, vor trebui să-l suporte ? Există destule indicii că răspunsul ar putea fi negativ : poziția britanică deja relatată și aceea similară care se conturează în S.U.A. ar putea genera o reacție în lanț. În felul acesta, ferestrele, urechile, nervii și stările cardiace ale celor de la sol ar putea fi menajate — chiar dacă, inițial, interzicerea zborurilor supersonice deasupra solului urmărește mai mult (în S.U.A.) să dea o lovitură avioanelor de fabricație străină.

În sfîrșit, aparține oare viitorul avioanelor mari supersonice care necesită aeroporturi imense, relativ izolate — și, în mod fatal îndepărtate de marile centre — sau unora mai puțin rapide și impunătoare ca dimensiuni, dar care decolînd vertical sau pe piste reduse ar permite cîștigarea de timp prin apropierea de marile orașe ? Apare bizar faptul că, în timp ce se pregătește o suprasolicitare a pieței supersonicelor și mai ales a aerobuzelor, puținele proiecte V.T.O.L. și S.T.O.L. (inițialele denumirilor englezești ale avioanelor cu decolare verticală și, respectiv, cu decolare pe o pistă redusă, de cîteva sute de metri) au perspective îndepărtate sau incerte : introducerea pe liniile civile a avionului H.S.-141 proiectat de firma britanică Hawkes-Siddeley este prevăzută pentru începutul deceniului următor ; în afara unui alt aparat, deocamdată schițat de B.A.C., nu se cunosc proiecte cît de cît avansate.

Incontestabil, opțiunile sînt dificile, iar presiunea concurenței nu stimulează întotdeauna adoptarea celor mai judicioase decizii. Este cert, însă, că progresul nu se reduce la performanță, că eficiența, funcționalitatea, respectarea mediului ambiant sînt tot atîția factori care vor trebui luați în considerare.

Mihai MATEI

reflector

REDIVIVUS !

În era automobilului și, de ce nu, a elicopterului — ca mijloace de locomoție curente atît între cît și intra urbane — ce poate părea mai desuet decît deplasarea cu ajutorul demodatului tramvai ? Specialiștii sînt, însă, cu totul de altă părere. Un studiu dat publicității de curînd în Marea Britanie, la Newcastle, dezvăluie cîteva din avantajele hotărîtoare ale tramvaiului, care — se apreciază — vor reînnoi in-

teresul față de acesta și vor duce la marcata extindere a folosirii lui în Europa, America și pe alte continente : permite o exploatare judicioasă și extrem de puțin costisitoare ; nu poluează aerul ; asigură un flux permanent al circulației, permițînd în aglomerările urbane deplasarea în aceeași perioadă de timp — și chiar cu o viteză mai mare — a unui număr de călători mult sporit în comparație cu autobuzul sau autoturismul individual. Un singur corectiv : tramvaiul va fi sensibil modernizat ; va fi prevăzut cu dispozitive care să elimine complet zgomotul produs, se va asigura o viteză sporită și un grad superior de confort.

PILĂ ATOMICĂ MEDICALĂ

Specialiștii francezi au realizat o pilă atomică, de mărimea unui nasture, care produce energie electrică neîntrerupt, timp de cinci ani, fără a fi alimentată de la vreo sursă exterioară. Miniscula „uzină" are diferite întrebuințări, între care și unele medicale. Ea poate întreține funcționarea unui aparat auditiv care captează și amplifică sunetele și, de asemenea, dacă este implantată în corpul unui bolnav, poate supraveghea anumite măsurători (tensiunea arterială, frecvența respirației etc.), transmițîndu-le la distanță, spre a fi captate și prelucrate de aparatele destinate să urmărească evoluția maladiei tratate.

ACUM 3000 DE ANI

...japonezii purtau ochelari de soare, și chiar dintre cei cu lentile mari, cum e moda în zilele noastre. Dovada ar putea s-o constituie o statuetă găsită — împreună cu altele asemănătoare — în nordul insulei Hokkaido. Măsurătorile radioactive făcute pe ciudatele obiecte decorative (înalte de 35 de cm) au dus la constatarea că ele au fost confecționate cu trei mii de ani înaintea erei noastre.

Din ziua în care a fost asasinat John Kennedy, peste 20 de persoane, amestecate direct sau indirect în drama de la Dallas, au avut un sfîrșit tragic : boli, accidente de circulație, sinucideri etc. De curînd, șeriful orașului texan și omul care a realizat întîmplător filmul atentatului au dispărut, loviți de o boală gravă. Ziaristul italian Franco Nenceni evocă acest lanț de misterioase întîmplări și coincidențe, într-un reportaj pe care-l reproducem după revista „Epoca".

FANTOMELE DALLAS-ULUI

- **Alți doi martori ai tragediei dispar din scenă**
- **Misterioasele coincidențe**
- **Marina Oswald : „supraveghere discretă"**
- **Ce s-a discutat în apartamentul lui Ruby**

Era ora 6 după-amiază, luni 31 august, la Dallas. Primele picături ale unei ploi calde și sîcîitoare începuseră să cadă asupra unei mici mulțimi de oameni, care luau parte la ceremonia înmormîntării lui Bill Decker, 72 de ani, fostul șerif al orașului. Succesorul său, Clarence Jones, 47 de ani, privi cerul mohorît și spusese pentru sine, cu o voce joasă : „Încă unul care se duce..." Jones încă nu știa că după 24 de ore, în același cimitir și la aceeași oră, urmau să se desfășoare funeraliile lui Abraham Zapruder, 65 de ani, și el protagonist, în felul său, al tragediei începute la 23 noiembrie 1963, cu asasinarea președintelui Kennedy.

Decker și Zapruder sînt ultimii dintr-un lung șir de persoane decedate, peste 20, care au fost într-un fel actori sau martori ai dramei. Pe unii dintre morți îi cunoaștem cu toții. John Kennedy, polițistul Tippitt, Lee Harvey Oswald, Jack Ruby, David Ferrie, principalul suspect al anchetei deschise de procurorul Jim Garrison și care a fost găsit mort în patul său, aparent victimă a unei hemoragii cerebrale. Chiar și Robert Kennedy și Martin Luther King pot fi considerate victime ale unui moment al istoriei americane în care asasinatul ca armă politică pare a fi folosit cu prea multă ușurință.

De alte persoane care au pierit, adesea în circumstanțe misterioase, omul de pe stradă nu știe nimic. Iată de ce ne-am întors printre fantomele din Dallas, în aceeași zi în care au avut loc funeraliile lui Decker. Fostul șerif a fost unul din cei care ar fi trebuit să asigure paza președintelui, dar care n-a izbutit să apere nici măcar viața lui Lee Harvey Oswald, presupusul asasin. În momentul atentatului, Bill Decker se afla în prima mașină a cortegiului prezidențial.

Zapruder era un mic negustor care se dusese în Elm Street pentru a asista la trecerea cortegiului și a face un filmuleț de opt milimetri, cu intenția de a-l arăta apoi prietenilor săi. Acest mic film în culori, de 15 secunde, a devenit unicul document în imagini al morții lui Kennedy și sursa principală a controversei privind numărul asasinilor: Oswald era singur sau cei care au tras au fost trei ?

Șeriful Decker a murit de enfizem pulmonar. Zapruder a murit de cancer, ca și Jack Ruby. Amîndoi au sfîrșit la Presbyterian Hospital, același spital în care, într-un răstimp de două zile, s-au stins președintele Kennedy și Lee Oswald.

Astfel, încă o dată, cu Decker și Zapruder, destinul a scos din scenă în același timp alți doi martori ai tragediei. Viața lor, din acel 23 noiembrie 1963, a fost un prilej continuu de amărăciune și de tulburări. Decker, după o carieră plină de succese, care făcuse din el șeriful cel mai celebru din vest, a fost zdrobit, suspectat fiind de o inadmisibilă incompetență. Zapruder vîndu se revistei „Life" filmul delictului cu numai 40 000 de dolari, dar se spunea că exploatarea diferitelor drepturi asupra peliculei îi adusese peste 200 000 de dolari. Totuși, existența sa nu a fost ușoară. Comisia Warren l-a convocat de 11 ori.

Soarta lui Decker și a lui Zapruder nu are nimic misterios, dispariția lor simultană e doar o simplă coincidență, dar pe mulți alții, „destinul" i-a ajuns din urmă sub forma unor ciudate accidente de circulație, lovituri de karaté, gloanțe, aruncări de pe fereastră, beregate tăiate, misterioase „sinucideri", exces de barbiturice etc. Interogatoriile tuturor acestor persoane, dispărute ulterior în mod tragic, figurează în procesele-verbale ale anchetei Comisiei Warren, care considera totuși mărturia lor de scăzută sau chiar lipsită de importanță. Moartea lor, în ciuda faimosului răsunător al anchetei procurorului din New Orleans, Jim Garrison, și a poveștii sale despre „complot" lasă încă fără răspuns o întrebare neliniștitoare : acești oameni au murit pentru că aveau cunoștință de un amănunt secret, fie chiar minim și în aparență nesemnificativ, despre asasinul lui Kennedy pe care încă nu îl cunoaștem ? Sau au murit pentru simplul motiv că frecventaseră un mediu deocheat, saturat de intrigi și de violență, ale cărui misterioase ramificații legau Dallas-ul de New Orleans, de Huston și Miami, de traficul cu stupefiante, de Ku-Klux-Klan și de unii polițiști corupți? A doua ipoteză pare mai probabilă, pentru că un eventual complot atît de întins ar fi lăsat să transpară, în acești șapte ani, mai devreme sau mai tîrziu, o urmă decisivă, în timp ce pînă acum nu se știe încă nimic sigur nici măcar despre Oswald. Pentru unii, Oswald ar fi figurat un timp ca informator pe statele de plată ale F.B.I.-ului. Pentru alții, în special pentru procurorul Jim Garrison, Oswald era legat, împreună cu petrolistul Clay Shaw, de cercurile de extremă dreaptă din New Orleans și de alte persoane misterioase, aparținînd Ku-Klux-Klan-ului.

Un lucru e sigur. Atît Lee Harvey Oswald, cît și Jack Ruby, ucigașul său și fost proprietar al unui modest „night-club" denumit „Carusel", erau într-un fel sau altul legați de această lume interlopă. Cercetările noastre asupra fantomelor din Dallas au început cu aceste două nume. Marina Oswald trăiește, dar este practic inabordabilă. Cu ziariștii vorbește numai pentru mulți, foarte mulți dolari. Văduva lui Oswald trăiește într-o casă mică dintr-o suburbie a orașului Dallas. Cel de al doi-

Bill Decker, fostul șerif al Dallas-ului

Abraham Zapruder, autorul faimosului film de 15 secunde, care a surprins momentul asasinării lui John Kennedy

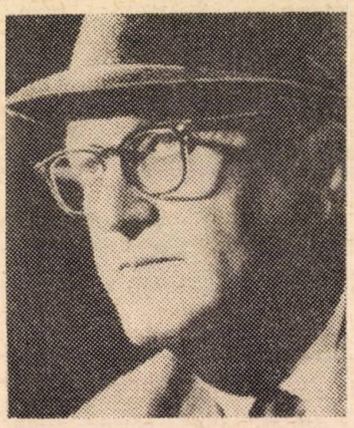

Autorul reportajului (fotografiat din spate) de vorbă cu Diana Hunter, una din fostele protejate ale lui Jack Ruby

lea soț, Kenneth J. Porter, este reparator de instalații de aer condiționat. Au împreună un băiat, Mark, astăzi în vîrstă de patru ani. Dintre cele două fete ale lui Oswald, June (8 ani) și Rachel (7 ani), numai cea mare știe adevărul despre soarta tatălui lor. După procesul lui Jack Ruby, desfășurat în 1964 (s-a încheiat cu pedeapsa cu moartea, iar cancerul l-a scos pe Ruby din scenă aproape nebun, înainte de judecarea apelului), Marina a dus o viață foarte retrasă. Ziariștii din Dallas sînt de acord în a declara că agenții F.B.I. continuă să exercite asupra ei o discretă supraveghere. Dar mai spun încă un lucru care poate părea ciudat : timp de luni de zile după moartea lui Oswald, numeroși cetățeni au continuat să-i scrie Marinei scrisori, trimițîndu-i bani și dovezi de solidaritate.

Am întreprins cercetări asupra persoanelor care se aflaseră mai aproape de Jack Ruby. Localul său de pe Commerce Street nr. 1312, la jumătatea străzii dintre închisoare și sediul poliției, nu mai există. În acel loc a apărut o mică sală de antrenament creată de cercul de atletism al poliției din Dallas și pusă gratuit la dispoziția copiilor. Urc scările și găsesc într-adevăr copii care joacă baschet. Ruby ? Nici n-au auzit de numele său. Îmi îndrept cercetările spre fetele care lucrau în clubul lui Jack Ruby și care purtau nume de artiste, ca Penny Dollar, Blue Angel, Little Lyn, Tamny Bombshell.

Două dintre aceste fete nu vor mai putea da niciodată interviuri. Rose Cherami, care făcuse o călătorie în Mexic din ordinul patronului pentru a ridica o cantitate de droguri, a fost aruncată la întoarcere din mașina în viteză de către doi funcționari ai lui Ruby. Era în primele zile ale lui noiembrie 1963. La spital, în timpul delirului, Rose a spus că, cu cîteva zile înainte, surprinsese din întîmplare o conversație telefonică și auzise două persoane discutînd despre faptul că președintele Kennedy și alte personalități vor fi omorîte la Dallas. La 4 septembrie 1965, ora 2 dimineața, Rose Cherami a murit într-un accident de circulație, la Big Sandy, în Texas. O mașină care venea din sens opus cu mare viteză a izbit mașina fetei și a aruncat-o în șanț.

Marilyn Magiar, de 27 de ani, a lucrat ca „vedetă de dansuri orientale" la „Carusel Club" toată luna noiembrie 1963. Era una din favoritele lui Ruby. În decembrie a dispărut din Dallas. Unii dintre prietenii săi au declarat că voia să scrie o carte despre Ruby. Un timp nu s-a mai știut nimic. În august 1966, 24 de zile după ce se căsătorise, a fost omorîtă de soțul ei cu șapte gloanțe de pistol.

O altă fată, Nancy Perrin Rich, pe cînd lucra la „Carusel Club", a fost căutată de un client misterios, care s-a prezentat drept „colonel de aviație". Au băut împreună o sticlă de șampanie, apoi „colonelul" i-a spus : „Știu să soțul tău e foarte abil în traficul de coastă. Iată zece mii de dolari si cheile unui iaht. E vorba de transportarea la Miami a unor transfugi cubani". Nancy a vorbit cu soțul ei și, cîteva zile mai tîrziu, a aflat că expediția fusese organizată de Ruby. I-a fost teamă și, după cum a declarat în fața Comisiei Warren, a părăsit Dallas-ul împreună cu soțul. Acesta din urmă, cîteva zile mai tîrziu, a fost găsit mort în camera unui hotel din New Orleans. S-a vorbit de „absorbirea voluntară a unei doze de arsenic".

Wanda Joyce, o altă fată care lucrase pentru Ruby, a dispărut din Dallas la cîteva zile după asasinarea lui Kennedy și, după ce a peregrinat îndelung dintr-un stat în altul, veșnic căutată de agenții F.B.I., a fost găsită într-o dimineață cu beregata tăiată pe o stradă din Pensacola (Florida). Și cum zăcea într-o baltă de sînge lîngă cioburi de sticlă, poliția a tras concluzia că a căzut sau s-a aruncat dintr-un luminator.

Cunoașterea acestor întîmplări i-o datorez lui Penn Jones jr., directorul unui mic ziar de provincie, „Midlothian Times". Midlothian e un orășel din regiunea Dallas, la o distanță de jumătate de oră cu mașina de oraș. Penn Jones este autorul unei cărți asupra asasinatului. Se intitulează „Forgive my grief" („Iartă durerea mea") și a tipărit-o pe banii lui. Prieten cu Mark Lane, cu Jim Garrison și cu alți critici ai raportului Warren, Penn Jones a făcut un lucru foarte simplu. A cercetat urmele unor persoane în mod nejust neglijate, după părerea lui, de Comisia Warren. Și a descoperit că, la sfîrșitul lui 1969, din aceste persoane 24 dispăruseră, aproape toate, în circumstanțe neclare.

Cîteva decese au un numitor comun : o misterioasă întîlnire care a avut loc în seara aceleiași duminici în care Jack Ruby l-a omorît pe Lee Harvey Oswald în birourile poliției din Dallas, țișnind nederanjat dintr-un grup de polițiști, agenți ai F.B.I., ziariști și operatori de televiziune. La acea întîlnire, organizată într-un apartament care aparținuse lui Ruby, au participat patru persoane. Personajul cheie era George Senator, o figură suspectă, un fel de cerșetor, în realitate tovarăș de cameră și „prieten special" al lui Jack Ruby (cel puțin după depoziția multor fete de la „Carusel Club"). Din procesele verbale ale interogatoriului lui Ruby rezultă că, după lungi ezitări, la întrebarea : „Ai discutat cu cineva despre intenția de a-i ucide pe Oswald ?", Ruby a răspuns : „Cu George Senator, în apartamentul meu". În interogatoriile ulterioare, desigur la sugestia avocatului său, Ruby a adoptat însă o altă linie, afirmînd că a nimerit din întîmplare la postul de poliție și că a tras asupra lui Oswald „dintr-un sentiment subit de mînie, văzînd rînjetul arogant al asasinului președintelui și gîndindu-se la sărmana Jackie Kennedy, care la proces s-ar fi găsit în fața cu același rîs batjocoritor..." Celelalte trei persoane care au participat la întîlnire erau Tom Howard, avocatul lui Ruby, doi ziariști (Kim Koethe de la „Dallas Times Herald" și Bill Hunter de la „Long Beach Telegram").

La acea întîlnire, Senator a lăsat poate să-i scape unele secrete. Ziariștii s-au însărcinat să le păstreze pentru ei și le-au păstrat. Cu toate acestea, Kim Koethe a fost ucis cu o lovitură de karate în apartamentul său din Dallas, în timp ce ieșea de sub duș, la 21 septembrie 1964. Asasinul nu a fost niciodată identificat. Bill Hunter a murit tot în circumstanțe ciudate, în noaptea de 24 aprilie 1964, într-o cameră a poliției în timp ce își efectua obișnuitul tur pentru cronica sa. Camera se numea — nume care mai tîrziu a apărut ca o amară ironie — „The public Safety building" (Camera securității publice). Glontele care i-a străbătut craniul plecase în mod accidental din pistolul unui polițist care se întorcea din serviciu și își punea arma la centură. Tom Howard, avocatul, a murit cîteva luni mai tîrziu de un atac de cord. L-a însoțit la spital un prieten rămas necunoscut. Asupra cadavrului nu s-a făcut nici o autopsie. George Senator e viu, dar i s-a pierdut orice urmă.

Alte trei persoane care au avut ocazia să vorbească singure cu Oswald sau cu Ruby în momente hotărîtoare ale evenimentelor sînt și ele moarte. William Whaley este șoferul care l-a dus pe Oswald fugar, imediat după asasinat, de la Greyhound Bus Terminal la un punct din North Beckley Street. La 18 decembrie 1965, ora patru dimineața, în timp ce traversa cu taxiul său Trinity River Bridge, Whaley a

sfîrșit în apele fluviului. Pe podul acela nu se mai înregistrase nici un accident mortal din 1930.

Earlene Roberts, o chiriașă a lui Oswald, a vorbit cu el în timp ce fugarul se grăbea spre minuscula cameră a apartamentului său. Ea a murit la 10 ianuarie 1966 de un colaps cardiovascular.

Dorothy Kilgallen, o ziaristă, prietenă a judecătorului Brown, a căpătat în mod excepțional permisiunea de a putea vorbi singură, în celulă, fără nici un martor, cu Jack Ruby. Era în martie 1964. Dorothy Kilgallen a murit un an mai tîrziu, în apartamentul ei din New York, din cauza unei doze excesive de barbiturice. Două zile mai tîrziu, din cauze necunoscute, a murit și cea mai bună prietenă a ei, E. T. Smith. Din biroul lui Kilgallen au dispărut toate notele referitoare la proces.

Mă gîndeam la acest lung șir de morți pe cînd mă aflam de curînd în biblioteca publică din Dallas, pentru a verifica în ziare unele lucruri spuse de Penn Jones. Și, răsfoind ziarele din Dallas, toată această violență părea de înțeles. In acea zi, pe lîngă o serie de aprecieri elogioase asupra lui Bill Decker, erau două articole de fond. Unul plin de orgoliu municipal pentru că Dallas, după ultimul recensămînt, trecuse pe locul opt între marile orașe americane. Un altul în care se amintea că, în Texas, la fiecare minut se comite o crimă și că, în 1969, numărul furturilor a crescut cu 40,2, iar cel al asasinatelor — cu 28 la sută. Alături de aceste articole, anunțuri publicitare despre puști și arme de foc ocupau cel puțin două pagini de ziar.

Abia întors la hotel am primit un telefon. Era Erick Lenert, un fotograf de la „Dallas Morning News". „Vino imediat cu mine, îmi spuse, mergem la o petrecere foarte interesantă". Puțin după aceea călătoream în mașină spre Oak Ridge, suburbia rezidențială a Dallasului — înconjurată de copaci și de fluviu, plină de vile cochete, albe, în stil colonial — mult diferită de străzile întunecoase ale orașului.

După vreo zece kilometri am ajuns într-un local cufundat în întuneric dar din care răsuna o muzică zgomotoasă. Apoi s-au aprins reflectoarele și în centrul scenei le-am văzut pe Diana Hunter și Alice Anderson. Erau două din cele mai celebre dansatoare ale lui Jack Ruby, văzusem fotografiile lor în toate ziarele. Cei șapte ani care au trecut le-au mai îmbătrînit, în ciuda perucilor, trucurilor și rochiilor ultraelegante. Petrecerea era organizată cu ocazia apariției volumului lor de memorii, intitulat „Jack Ruby's Girls".

Cînd am reușit să vorbesc cu Diana, mulți dintre cei prezenți erau beți, operatorii de la televiziune plecaseră, iar ultima fată își efectua numărul ei de „dans exotic" pe scenă. Ne-am așezat în fundul localului, la o masă retrasă.

„Ce senzație ai, am întrebat-o, întorcîndu-te la Dallas și evocînd aceste amintiri ?"

„La Dallas nu aș mai putea trăi, mi-a răspuns Diana. Lumea s-a schimbat, vrea doar să uite toată povestea. Eu am deschis un local propriu la Forth Worth".

„L-ai văzut vreodată pe Oswald la Carusel ?".

„Nu, nu, ce poveste absurdă. Am spus-o de atîtea ori, Ruby și Oswald nu se cunoșteau... Ruby îl iubea atît de mult pe Kennedy încît voia să-l răzbune. Ba nu, de fapt, Ruby nu-l iubea pe Kennedy, îl iubea doar în calitate de președinte. În ochii săi era o persoană cu stil. A avea stil era obsesia lui Ruby. A dat afară din local o mulțime de fete pentru că, după părerea lui, nu știau să se poarte cu clienții. Totuși, pe unele le apăra. Era felul său de a se simți important. În ziua în care l-a omorît pe Oswald, a completat un cec pentru una dintre fete care avea niște necazuri din cauza unui cec fără acoperire. Vrei să-ți spun ceva ? Ți-o spun pentru că sînt puțin ametită. Părerea mea este că, în momentul în care a tras, Ruby se simțea un Făt-Frumos... În ochii săi, chiar și Jackie Kennedy era în acel moment o «Jack Ruby's girl», iar el trebuia să se gîndească s-o apere..."

„Diana, am întrebat-o, știi că două fete din cercul tău au murit de moarte violentă ? Mai mult, am auzit de o a treia care a fost găsită spînzurată în închisoare".

„Eu nu știu nimic din toate astea ; poate aveau necazuri. E ușor să ai necazuri cînd faci o asemenea meserie..."

„De ce ți-ai scris memoriile ?"

„Deh... s-au spus atîtea prostii despre Ruby... Adevărul este că nu există nimic ascuns... Cartea e plină și de lucruri mai distractive. Dar îmi pui prea multe întrebări..."

M-am întors în centru pe la ora 10 seara. Commerce Street părea un deșert scufundat în umiditate și zăpușeală. Doar în depărtare se zărea un negru sprijinit de un felinar, iar în cele două colțuri ale străzii, o mașină și două motociclete ale poliției. M-am îndreptat pe jos spre Hilton. Abia făcusem 100 de metri că mașina poliției m-a depășit cu lumina albastră aprinsă și s-a urcat pe trotuar. Doi polițiști au coborît cu lanternele aprinse și m-au întrebat : „Ce faci la ora asta ?" „Mă duc la hotel, am răspuns, sînt ziarist". „Legitimație ai ?" „Iat-o". „Italian ?" „Da" „Ah...", făcu polițistul ; apoi, după ce s-a gîndit cîteva secunde, a adăugat zîmbind : „Beretta ?" La început nu am înțeles. În general, în S.U.A., cînd unul spune că e italian, ei, vrînd să fie amabili, spun „Chianti", sau „Lollobrigida", sau „Veneția". Apoi mi-am amintit că „Beretta" este numele unui pistol și am răspuns : „Ah, wonderful..." Polițistul a fost foarte mulțumit și văzînd că nu era nimeni în jur, a intrat în vorbă cu mine și mi-a răspuns la întrebări. Îl cunoștea pe Jack Ruby, fusese de cîteva ori să bea o bere la „Carusel". Ca toți ceilalți, a adăugat că Ruby cunoștea pe toți polițiștii și ziariștii. Și crima ? „Ah, crima, uitați-o. Dacă ne-ar fi lăsat pe noi, cei din Dallas, să acționăm, nu s-ar fi întîmplat nimic. În schimb, a fost o invazie din creiere din Washington și de la F.B.I. și se știe că la înghesuială se poate întîmpla orice. Dallas e un oraș liniștit, ai înțeles ? Scrie asta «Beretta», scrie... Și dacă te mai întorci pe aici, fă un salt pînă la noi... Acum e mai bine să te întorci la hotel pentru că nouă nu ne place ca oamenii că circule noaptea pe străzi"...

A fost oare Sirhan „programat" ?

Singurul gazetar care a intrat în contact direct cu Sirhan B. Sirhan după arestarea acestuia și care a avut posibilitatea de a consulta întreg dosarul oficial al anchetei este de părere că Sirhan a fost „programat ca un computer" pentru a-l asasina pe Robert Kennedy. Robert Kaiser, fost reporter la „Time", i-a plătit lui Sirhan 34 000 de dolari în schimbul mai multor întrevederi personale și al dreptului de a asista la interogarea criminalului de către un psihiatru. Rezultatele investigațiilor sînt cuprinse într-o carte intitulată „RFK trebuie să moară", care va apărea în curînd. Revista „Ladies' Home Journal" a reprodus extrase din carte, în care sînt puse în evidență unele aspecte obscure ale crimei. Dr. Bernard L. Diamond, decanul Facultății de criminalogie a Universității Berkeley, arată Kaiser, este de părere că Sirhan nu minte atunci cînd susține că nu-și poate aminti împrejurările crimei. Dr. Diamond crede, deci, că „Sirhan s-a programat pentru asasinat exact așa cum un computer este programat de banda sa magnetică". A făcut-o el însuși sau a fost victima unei conspirații ? Autorul cărții nu are o opinie fermă în această privință, dar înclină mai mult spre ipoteza unui „personaj din umbră", care ar fi pus totul la cale. Dacă Sirhan s-ar fi programat singur, afirmă Kaiser, și-ar fi amintit măcar de actele întreprinse pentru a intra în transă, de pregătirea „programării", dar el nu ține minte nici un fapt de această natură. Din carnetul de însemnări al lui Sirhan ar rezulta că i se promisese o răsplată bănească. Numele lui Robert Kennedy era însoțit, ori de cîte ori apărea, de mențiunea : „Vă rog să plătiți la ordinul lui Sirhan". Alte notații din carnet indică, scrie Kaiser, că Sirhan repeta mereu indicația de a uita orice promisiune în privința banilor.

Robert Kaiser îl critică pe Robert Houghton, adjunct al șefului poliției din Los Angeles, pentru că n-a urmărit pînă la capăt pista „fetei în rochie cu buline", care l-a însoțit pe Sirhan la locul crimei, și nici pe cea a omului care a locuit în aceeași cameră cu Sirhan vreme de cinci luni, a negat acest fapt în fața F.B.I.-ului și apoi a dispărut.

Prima întrebare care vine în minte oricui este dacă o asemenea „programare" a unui om pentru a săvîrși o crimă este de domeniul posibilului sau se poate întîlni doar în fantezia autorilor de cărți sau filme polițiste. Robert Kaiser răspunde anticipat la această întrebare citînd precedentul unei sentințe pronunțate la Copenhaga în 1951, într-un caz similar. Procesul de la Copenhaga a inspirat de altfel un roman polițist, „Candidatul Manciurian" de Robert Condon.

„Cazul este încă deschis. Nu resping aspectul său tip »Candidatul Manciurian«, a declarat Roger Lajeunesse, agentul F.B.I., care a condus ancheta în cazul Sirhan.

The New York Times

GREVA DE LA „GENERAL MOTORS" ŞI RELAŢIILE DINTRE SINDICATE ŞI REPUBLICANI

ADMINISTRAŢIA Nixon, care a început o campanie pentru a cîştiga inimile şi voturile sindicatelor americane, a fost prinsă în capcana unei greve care ar putea să ducă la răcirea simpatiei reciproce reînviind multe din vechile temeri ale sindicatelor în ce priveşte influenţa partidului republican asupra slujbelor, salariilor şi puterii de cumpărare.

Greva celor 350 000 de muncitori de la „General Motors" este considerată de oficialităţile sindicale din întreaga ţară drept un rezultat direct al nereuşitei Administraţiei de a împiedica reducerea puterii de cumpărare a salariilor în urma inflaţiei. Se poate aştepta ca democraţii să facă din această problemă un element esenţial în eforturile lor de a reduce sprijinul muncitorilor pentru republicani. Faptul că greva de la „General Motors" va continua probabil în ziua alegerilor trebuie să simplifice sarcina democraţilor.

În momentul în care cetăţenii vor merge la urne pentru a alege un nou Congres, încetarea lucrului la cea mai mare firmă industrială din ţară va provoca un şomaj secundar în multe ramuri industriale care furnizează în mod obişnuit lui „General Motors" materii prime, piese de schimb şi servicii. Efectul este deja acut în comunităţile construite în jurul uzinelor firmei, unde întreaga activitate de afaceri se intensifică, scade sau încetează cu totul în funcţie de ceea ce se întîmplă la „General Motors". O jumătate din totalul greviştilor se află în statul Michigan, iar oraşe ca Flint, Pontiac şi Lansing sînt deosebit de lovite.

„General Motors" pierde 90 milioane dolari zilnic sub formă de automobile şi autocamioane nevîndute. Greviştii şi alţi membri ai sindicatelor de la uzinele firmei pierd zilnic salarii de 13 milioane dolari. Ajutoarele de grevă acordate de sindicate nu compensează decît în mică măsură această pierdere a muncitorilor.

Şomajul secundar este deosebit de serios în industria oţelului, care livrează firmei „General Motors" zece milioane tone de metal anual. Muncitorii din industria cuprului şi aluminiului, începînd din mine pînă la prelucrare, simt şi ei efectele grevei. Fabricanţii de anvelope şi-au redus activitatea în urma încetării lucrului la cea mai mare firmă clientă a lor. Producătorii de maşini-unelte şi-au redus toate operaţiunile şi chiar furnizorii de dulciuri pentru automatele de la „General Motors" şi-au anulat comenzile şi şi-au încetat activitatea.

Ceea ce îngrijorează cel mai mult pe numeroşi sindicalişti în legătură cu greva de la „General Motors" este că, după părerea lor, ea nu s-ar fi produs niciodată dacă Administraţia ar fi luat măsuri mai adecvate împotriva inflaţiei. De peste un an, consilieri de frunte ai lui Nixon au avertizat patronii şi sindicatele să nu adopte hotărîrile lor cu privire la salarii şi preţuri scontînd că inflaţia va continua. Dar aceste avertismente nu au fost niciodată sprijinite de vreun sistem de măsuri de control ale guvernului.

Rezultatul politic al acestei situaţii, aşa cum îl văd oficialităţile sindicale, a fost exprimat recent de un conducător al A.F.L.-C.I.O. : „Această grevă nu este decît o nouă dovadă a modului în care politica Administraţiei aruncă întreaga povară a stabilizării economice asupra muncitorilor. Dacă în economie s-a produs o supraîncălzire, răspunsul lui Nixon este de a spori şomajul. Dacă inflaţia se menţine la un nivel ridicat, Casa Albă îndeamnă patronii să devină duri şi să lase pe muncitori să plătească preţul sub formă de zile de muncă neplătite petrecute în pichetele de grevă".

Preşedintele Nixon a încercat să pună capăt acestei stări de spirit luînd recent măsuri pentru a împiedica o grevă naţională a feroviarilor în scopul de a obţine majorarea salariilor. În acest conflict, inflaţia constituie o problemă la fel de mare ca la „General Motors". Sindicatele feroviarilor doresc o majorare de salarii egală cu cea obţinută de şoferii de camioane după greva neoficială pe care au declarat-o la Chicago primăvara aceasta. Nixon a invocat prevederea cu privire la starea excepţională naţională din Legea căilor ferate pentru a amîna cu 60 de zile o înfruntare în legătură cu revendicările de salarii.

Totuşi, ţara e ameninţată în continuare de o grevă naţională la căile ferate în legătură cu problema, veche de un deceniu, a înlăturării fochiştilor inutili de la locomotivele Diesel. Toate armele legale pe care preşedintele le putea folosi pentru a amîna această grevă au fost epuizate, dar se aşteaptă ca mediatorul său special, Frederick R. Livingston, să propună arbitrajul în cazul în care nu se ajunge la o înţelegere pînă la termenul stabilit.

Singurul lucru cert este că, în cazul în care începe o grevă, Casa Albă nu va permite întreruperea circulaţiei feroviare. Richard Nixon va cere Congresului o legislaţie excepţională asemănătoare cu cea obţinută de preşedintele Kennedy în 1963 pentru a impune arbitrajul într-un conflict identic.

A. H. RASKIN

Leonard Woodcock, liderul sindicatului din industria automobilului

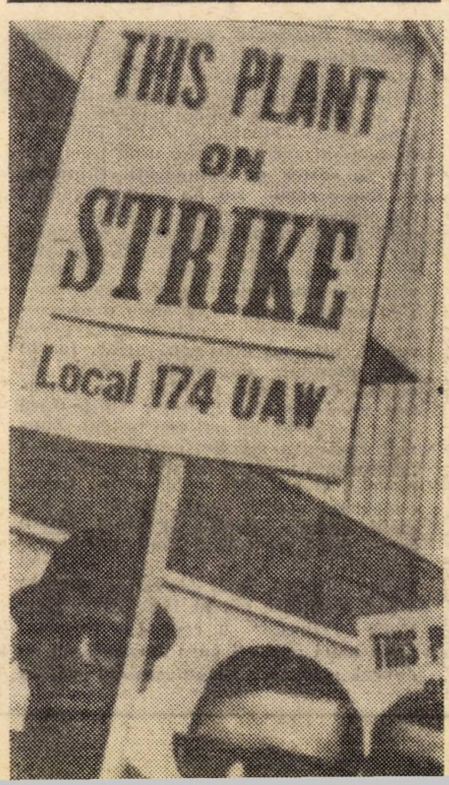

THE FINANCIAL TIMES

LONDRA

PREGĂTIRI ELECTORALE ÎN BRAZILIA

LA ÎNCEPUTUL acestui an, preşedintele Braziliei, Emilio Garrastazu Medici, a anunţat că la 15 noiembrie vor avea loc alegeri generale pentru un nou Congres. Vor fi primele alegeri parlamentare sub actualul regim şi se consideră că vor reprezenta primul pas spre ceea ce, în Brazilia, se numeşte „revenirea la normalizarea democrată".

Cele două partide politice — ARENA (Alianţa naţională pentru reformă), care sprijină guvernul, şi M.D.B. (Mişcarea democratică braziliană), partidul de opoziţie, şi-au început campaniile electorale, care se desfăşoară cu atîta zel încît şedinţele Congresului au loc, practic, cu sala goală deoarece parlamentarii participă la campania electorală pentru a-şi menţine locurile în viitorul Congres.

Prin tradiţie, partidele politice braziliene nu s-au preocupat niciodată prea mult de platformele lor politice sau de filozofia lor de bază. Candidaţii erau aleşi mai mult în funcţie de influenţa lor personală într-o anumită regiune, decît pentru adeziunea la anumite principii politice. S-ar părea, totuşi, că aceste alegeri sînt oarecum diferite. Politica guvernului urmăreşte înlăturarea politicienilor aleşi pe considerentul influenţei personale, deseori corupţi, şi înlocuirea lor cu politicieni mai eficienţi, de tip „tehnocratic". Un alt factor care va conferi apropiatelor alegeri din Brazilia un caracter diferit este acela că pentru prima dată va participa şi televiziunea. Guvernul a stabilit ca toate staţiile de radio şi televiziune (care în Brazilia sînt particulare) să acorde „ore libere" pentru uzul politicienilor din ambele partide.

Președintele Medici.

Temele pe care Partidul ARENA încearcă să le scoată în relief în fața alegătorilor sînt realizările guvernelor Castelo Branco, Costa e Silva și Garrastazu Medici. Partidul intenționează de asemenea să folosească în avantajul său apelul adresat de președinte tineretului, de a participa mai activ la viața politică, și speră de asemenea să profite de actualul entuziasm public declanșat de cîștigarea Cupei mondiale la fotbal de către Brazilia și de ocuparea locului al doilea la Campionatul mondial de baschet.

Principala platformă a partidului de opoziție M.D.B. o va constitui cererea de abolire a prevederilor excepționale ale Actului instituțional numărul 5, care i-a oferit președintelui puteri semidictatoriale și a provocat epurări masive de politicieni ; restabilirea principiului „habeas corpus" și apărarea drepturilor individuale. Partidul se preocupă în mod deosebit să obțină voturile tineretului, ale femeilor și populației orășenești. Principalul slogan al partidului va fi „Cineva trebuie să vorbească în numele vostru. M.D.B. dorește acest lucru", iar agenții săi electorali lasă să se înțeleagă că temele care ar avea cel mai mare efect sînt : apărarea democrației, dezvoltarea națională cu participarea unor mase mai largi și reformele agrară și a învățămîntului

În ce privește pe parlamentari, ei vor fi mai puțini. Un amendament la Constituție, introdus în octombrie anul trecut, a redus numărul reprezentanților pentru noul Congres de la 409 la 293.

În trecut, regiunile din nord-est, unde există o numeroasă populație analfabetă și deci mai puțini alegători, aveau tendința să domine Congresul, în detrimentul sudului — mai dezvoltat. S-a calculat că, în timp ce în nord-est erau necesare 50 000 de voturi pentru alegerea unui delegat, la Sao Paulo erau necesare 500 000 de voturi. Noul sistem dă dreptul la trei reprezentanți pentru primii 100 000 de alegători, la un delegat în plus pentru fiecare 100 000 de alegători, pînă la 3 milioane alegători și la încă un reprezentant pentru fiecare 300 000 alegători, între trei milioane și șase milioane alegători ; de la șase milioane, noul sistem stabilește un delegat pentru fiecare 500 000 alegători. Rezultatul va fi o scădere generală a numărului de reprezentanți la care are dreptul fiecare stat. În consecință, Congresul va reprezenta mai mult partea sudică, industrializată a țării.

În ciuda reducerii numărului de reprezentanți, s-a ivit o situație curioasă și anume : partidele politice nu pot găsi suficienți candidați care să le reprezinte în Congresul federal. Prin lege fiecare partid poate prezenta trei candidați pentru fiecare loc dar, bunăoară în statul Rio Grande do Sul, nici unul din cele două partide politice nu a găsit pînă acum acest număr de candidați.

Problema „candidaților care se împotrivesc" ar putea fi rezultatul reducerii importanței Congresului și al faptului că acesta nu mai reprezintă o cale spre obținerea unor „bani ușori". Congresul a primit lovituri din partea recentelor guverne. În 1964, li s-a interzis deputaților să propună proiecte de lege care includ cheltuieli publice și a stabilit limite în ce privește drepturile Congresului de a amîna aprobarea proiectelor executive. Anul trecut, după demisia președintelui Costa e Silva, s-a limitat imunitatea parlamentară : deputații nu mai au dreptul să ceară convocarea unor sesiuni extraordinare ale Congresului. Alt drept de care s-a abuzat în trecut a fost de asemenea limitat. Este vorba de dreptul de a cere informații ministerelor, drept care, în timpul guvernului Costa e Silva, amenința să pună bețe în roate administrației publice. Comitetele parlamentare de anchetă au fost reduse dintr-o dată la cinci (în 1963 existau peste 30).

Președintele Medici a tratat pînă acum Congresul cu un respect limitat, preferînd să emită „decrete-lege" pe baza articolului 55 din Constituție, în loc să lase proiectele de lege să-și urmeze cursul normal. În cele șase luni cît Congresul a fost în sesiune (deoarece fusese „închis" în decembrie 1968), el a aprobat cîteva proiecte de lege, iar singura dezbatere reală a avut loc recent, cînd au apărut în Congres miniștri pentru a discuta implicațiile Planului de „integrare națională". Prima fisură în acest sistem a apărut săptămîna trecută, cînd acest program a fost prezentat Congresului nu sub forma de decret-lege, ci ca proiect de lege ce urmează a fi dezbătut. Est întîiul indiciu, de cîțiva ani încoace, că președintele începe să aibă încredere în Congres.

John MULHOLLAND

● *Contrapunct*

John Crosby

Catastrofele care nu s-au produs...

Atitudinea la modă pare a fi astăzi pesimismul. Totul era minunat pe vremuri, totul este groaznic azi. Și devine din ce în ce mai rău. „Cartea judecății de apoi", de Gordon Rattray Taylor, abundă în preziceri sumbre asupra viitorului. În curînd, șobolanii își vor mușca unul altuia cozile deoarece vor fi prea numeroși, iar oamenii se vor mușca de cap unul pe altul. Nu va fi spațiu, nu va fi aer, nu va fi de mîncare. Vai și iar vai !...

Prognosticarea apocalipsului devine o industrie foarte rentabilă și la îndemîna oricui. Se iau întîi doi șobolani, apoi doi statisticieni... și pe urmă se poate dovedi cu o logică inatacabilă că, dacă oamenii sînt nevoiți să trăiască laolaltă la densitatea existentă în orice local public londonez pe la ora 7 după amiază, ei se vor ucide unii pe alții în cîteva minute. În laboratorul meu lucrăm într-o direcție de cercetare mai specializată. Am pus într-o cușcă patru statisticieni și patru sociologi. S-au mîncat unii pe alții din cap pînă în picioare ; a doua zi de dimineață, cînd m-am uitat în cușcă, nu mai rămăsese decît o mică statistică cutremurătoare : zero... Ceea ce a demonstrat în mod incontestabil că statisticienii nu trebuie închiși în cuști. Sau că trebuie închiși.

Pe vremuri, demografia mă necăjea grozav. Bunăoară, o anume Dorothy Thompson a prezis cîndva că, în 1860, Statele Unite urmau să aibă o populație de 260 milioane de oameni. Asta — cu 110 ani în urmă ; populația Statelor Unite este și azi cu 60 milioane de oameni mai mică. Eu unul nu-i iau în serios pe demografi. Bănuiesc că demografii nu au ieșit niciodată din marile orașe și nu au făcut vreodată uz de propriii lor ochi. Am călătorit în întreaga lume și am constatat că cea mai mare parte a ei este alcătuită din spațiu gol. De exemplu, America de sud unde — ne spun demografii — problema populației e de nerezolvat, este un continent uriaș, foarte slab populat, exceptînd orașele de coastă. Poți zbura mult și bine deasupra nord-vestului Statelor Unite fără să vezi o casă, un om sau un cal. Zburați deasupra Angliei de sud, cea mai aglomerată parte a acestei insule aglomerate, și nu veți vedea mare lucru, exceptînd spații verzi, lipsite de oameni. (Scriu aceste rînduri într-o fermă din Cornwall, de unde pot scruta orizontul în toate direcțiile fără să zăresc altceva decît copaci și cîmpii.)

Îmi amintesc că, în 1938, „The New York Tribune" a reprodus raportul unor mari experți care demonstrau cu dovezi statistice incontestabile că, în ritmul de atunci al consumului de petrol (care reprezenta aproximativ o zecime din ritmul actual), lumea mai avea rezerve doar pentru 20 de ani. Pe scurt, în 1958, lumea avea să rămînă fără nici o picătură de petrol... Acum cîteva zile am auzit că avioanele cu reacție vor consuma rezerva de combustibil a lumii în zece ani numai deasupra Atlanticului de nord. Vai și iar vai !...

Eu colecționez catastrofe care nu s-au produs niciodată, începînd de la Malthus care, în urmă cu o sută de ani, a prezis că vom muri cu toții de foame. În anii '30, s-a prezis că Marea Britanie și Franța sînt condamnate în mod ireversibil (lucrurile sînt totdeauna ireversibile pînă cînd devin reversibile) la scăderea populațiilor lor, ceea ce a provocat un pesimism general. În secolul XIX, economiștii au prezis cu o logică inatacabilă că lipsa de resurse și climatul rece al Suediei o condamnă la o sărăcie veșnică. Azi este una din cele mai bogate țări ale lumii.

Îmi amintesc că toți republicanii milionari urmau să se mute în Canada (de ce totdeauna în Canada ? Ce-i lipsește Noii Zeelande ?) dacă Roosevelt va fi ales președinte pentru a doua oară (a fost ales de patru ori). Ne paște un deficit bugetar de patru miliarde dolari, obișnuiau să strige acești prezicători ai sfîrșitului. Copiii noștri sau copiii copiilor noștri sau copiii copiilor copiilor noștri nu vor reuși niciodată să-l achite ! Astăzi numai Pentagonul cheltuiește 60 miliarde de dolari anual...

(După The Observer)

MEDUNARODNA POLITIKA

BELGRAD

NORMALIZAREA RELAȚIILOR DINTRE IUGOSLAVIA ȘI VATICAN

RECENT, opinia publică mondială a relevat cu un interes deosebit stabilirea, pentru prima oară, de relații diplomatice între o țară socialistă europeană și Vatican. Acest eveniment comportă anumite trăsături caracteristice originale, indiferent dacă este vorba de căile care au dus la el sau de importanța lui actuală și de implicațiile lui virtuale.

Nu vom menționa etapele cele mai importante. Aceste relații diplomatice complete au fost stabilite după aproximativ zece ani de pregătiri și luări de contact, care au fost foarte utile pentru a înlătura elementele negative și a defini sfera în care este posibilă o colaborare în interesul reciproc. În cursul acestei perioade, fuseseră stabilite relații bilaterale pe baze foarte clare, definite și fixate în mod special într-un Protocol semnat la Belgrad în 1966. Încă de pe atunci, cele două părți abordaseră această problemă luînd în considerare toate aspectele ei: caracterul bilateral, relațiile dintre Biserică și Stat, importanța internațională mai largă și dorința de a da propria lor contribuție la înțelegerea și colaborarea internațională.

În realizările obținute pînă în prezent pe acest plan se constată respectul reciproc deplin între cei doi parteneri. Biserica recunoaște suveranitatea absolută a statului, adică consideră Constituția Republicii Socialiste Federative Iugoslavia drept unica bază de reglementare a relațiilor dintre Biserică și Stat. La rîndul ei, Biserica își exercită activitățile în mod normal, în cadrul confesional și ecleziastic.

Aceste rezultate constituie încununarea unui proces complex de evoluție și de adaptare la situația reală. În ciuda rezistențelor opuse de spiritele conservatoare, asistăm la întărirea tendințelor spre dialog atît pe plan filozofic cît și pe planul colaborării practice.

Ultimele luări de poziție ale Bisericii catolice dovedesc eforturile pe care le depune pentru a face un pas spre viața de pe Pămînt, în primul rînd spre om și nevoile lui. O aspirație caracteristică în această privință este tendința spre o anumită „modernizare" a teologiei. În cadrul Bisericii se aud tot mai multe glasuri care preconizează deschiderea ei spre lume și om, recunoașterea de către ea a autonomiei creatoare a valorilor terestre. Se pare că aceasta este calea prin care va trebui să treacă întreaga gîndire teologică. La capătul acestui drum se va pune desigur problema dacă Biserica trebuie să ia poziție față de sistemele sociale, în funcție de atitudinea lor față de Biserică și de om.

Cunoscuta Enciclică a Papei Paul VI, „Populorum progressio", arată că aceste curente există și în gîndirea oficială a Bisericii catolice. În cadrul unui gen de manifest cu privire la problemele dezvoltării, în care Papa semnalează drept cel mai mare rău existent azi în lume prăpastia dintre bogați și săraci, se arată că „proprietatea privată nu este un drept necondiționat și absolut pentru nimeni, ci trebuie să slujească omului". Un grup de episcopi din țările lumii a treia, în frunte cu arhiepiscopul brazilian Helder Camara, nu se mulțumește să înfiereze anumite excese ale capitalis-

Se poate spune că a cincea roată a automobilului din imaginea alăturată a căzut din cer. Faptul s-a petrecut de curînd pe aeroportul internațional Kennedy, în momentul decolării unui avion „Jumbo-jet". Personalul turnului de comandă al aeroportului n-a fost preocupat de soarta automobilului ci de a turboreactorului, căruia îi căzuse o roată. Acesta și-a continuat totuși zborul pînă la Los Angeles, unde a aterizat normal, pe celelalte... 17 roți care-i rămăseseră intacte

„MAGYAR HIRLAP": *Situația creditelor străine*

În cadrul unui amplu interviu acordat ziarului „Magyar Hirlap" cu privire la sistemul creditelor străine în contextul intensificării ritmului de dezvoltare a economiei ungare, secretarul de stat László Andor președintele Băncii Naționale Ungare, sublinia printre altele: „Politica de credite a R.P. Ungare în etapa următoare este legată în primul rînd de obiectivele majore ale dezvoltării economiei naționale în cadrul celui de al patrulea plan cincinal. Printre ramurile economici care vor cunoaște o amplă dezvoltare, voi aminti de pildă cea a gazelor naturale, a aluminiului, a țițeiului, transporturilor, programul privind tehnica calculelor, industria de confecții, cea de construcții. Aceste ramuri, arată secretarul de stat László Andor, coincid cu obiective majore ale dezvoltării economiei naționale și ca atare, necesită folosirea unei părți considerabile a fondurilor de investiții în etapa ce urmează.

În vederea completării resurselor interne, Banca Națională a Ungariei a solicitat și unele credite străine, efectuînd recent, după cum se știe, numeroase operațiuni de acest gen, menite să contribuie la realizarea cît mai grabnică a obiectivelor noastre de dezvoltare. Banca Națională va continua și în viitor această activitate, căutînd să obțină credite străine nu numai în vederea realizării unor obiective de mare anvergură, ci să creeze astfel de condiții și pentru unele cerințe de dezvoltare avînd dimensiuni mai reduse. O astfel de operațiune vizînd obținerea de credite străine este cea recent perfectată cu Casa de Bănci Morgan Grenfell, reprezentînd un fond de credit de 15 milioane dolari, credit care creează condiții favorabile realizării unei game variate de investiții de dimensiuni mai reduse.

O importantă acțiune de solicitare de credite străine, efectuate cu aprobarea Comisiei Economice, este fondul de credit de 25 milioane dolari, ceea ce ne permite obținerea unor utilaje menite să grăbească realizarea programului național privind creșterea porcilor. După ce această acțiune a devenit publică, relatează László Andor, ne-am dat seama că numărul celor care solicită asemenea credite este de două ori mai mare decît prevederile inițiale. În prezent studiem posibilitatea valorificării cît mai eficiente a creditelor, ținînd seama de acest excedent".

mului. Într-una din declarațiile lui, grupul atrage atenția asupra pericolului de a identifica pe Dumnezeu și religia cu „asupritorii săracilor și muncitorilor care sînt, de fapt, feudalismul, capitalismul și imperialismul", și cere ca Biserica să se țină în mod hotărît la distanță de aceste sisteme nedrepte.

Această efervescență doctrinară se face simțită și pe planul angajării Vaticanului în relațiile internaționale. Este neîndoielnic că Vaticanul face astăzi uz de influența lui în favoarea soluționării conflictelor armate, a neamestecului și respectului față de independența tuturor țărilor.

În ce privește problemele și crizele pe termen lung care amenință omenirea, Vaticanul depune eforturi în favoarea unei activități organizate și răbdătoare a comunității universale pentru a se rezolva problemele dezvoltării, în favoarea dezarmării, a unei colaborări în scopul securității și păcii.

Un domeniu în care se manifestă de asemenea angajarea personală a Papei Paul VI este soluționarea problemelor popoarelor coloniale sau foste coloniale. Recent, el a primit într-o audiență particulară pe conducătorii mișcărilor de eliberare din coloniile portugheze, ceea ce a indispus pe reprezentanții catolicismului feudal.

Conform acestei orientări, Vaticanul urmărește cu interes activitățile țărilor nealiniate și apreciază obiectivele lor. În mod evident între Vatican și Iugoslavia există puncte de contact și un teren deschis pentru o colaborare rodnică în favoarea păcii. De aceea, normalizarea relațiilor lor este un eveniment care se înscrie în dialogurile actuale și dă un impuls concret pentru accelerarea mișcării spre o colaborare internațională mai largă și mai echitabilă.

T. PETROV

Newsweek

NEW YORK

AVATARURILE LUI „APOLLO"

ANUL TRECUT, cînd Neil Armstrong a pășit pe Lună, vizita sa urma să fie doar prima aselenizare din zece. Dar în cele 14 luni care s-au scurs de la această călătorie, ambițiosul program „Apollo" a fost treptat redus. În cursul verii, N.A.S.A. a anulat zborul final din seria proiectată „Apollo-20", pentru a consacra o putere de propulsie suplimentară proiectului „Skylab", menit să lanseze stații spațiale pe o orbită terestră. Iar zborul aproape tragic din aprilie al lui „Apollo-13", deși s-a încheiat cu bine, a însemnat pierderea altei aselenizări. Recent, în urma creșterii inflației, a scăderii entuziasmului Congresului și a schimbării priorităților naționale, N.A.S.A. a anunțat o nouă reducere a programului „Apollo" — anularea zborurilor nr. 15 și 19. Astfel, vor mai rămîne doar patru misiuni spre Lună, urmînd să fie lansate la intervale de aproximativ șase luni, între ianuarie 1971 și iunie 1972.

Planificatorii de la N.A.S.A. au hotărît cu reticență că reducerile sînt inevitabile după ce Congresul a tăiat suma de 64 milioane de dolari din cererea bugetară a agenției pentru 1971 de 3 300 000 000 dolari. Oficialitățile agenției au subliniat că unul din zborurile anulate, „Apollo-15", nu promitea rezultate științifice atît de importante ca celelalte ; spre deosebire de restul zborurilor rămase în program, „Apollo-15" nu era menit să transporte nici vehicolul care să permită astronauților să exploreze zone îndepărtate de punctele lor de alunizare, nici instrumente pentru experiențe pe orbita lunară. Chiar și așa, specialiștii au fost profund neliniștiți de această știre. „Nu este chiar o catastrofă, dar aproape", a murmurat unul dintre ei.

Unul din rezultatele importante ale limitării programului este reducerea la jumătate a numărului echipajelor pentru misiuni pe Lună (echipajele celor două zboruri următoare au fost selecționate). Și, în ciuda dezmințirilor N.A.S.A., există oarecari temeri că, în momentul de față, nici măcar un singur om de știință nu va avea posibilitatea să pășească pe Lună. Și mai îngrijorătoare pentru experți este probabilitatea tot mai mare că rezultatele științifice ale programului „Apollo" vor fi prea reduse pentru a le permite să răspundă la așa-zisele „întrebări primordiale" — întrebările de bază despre structura, geologia și istoria Lunii. Orice speranță de a descoperi răspunsurile la asemenea întrebări depinde de obținerea de mostre și date din diferitele puncte de alunizare care acum vor fi considerabil reduse.

Chiar și după anularea celor două zboruri, N.A.S.A. este departe de a fi rezolvat toate problemele ei financiare. Deoarece bugetul ei face parte din proiectul de lege general de cheltuieli, căruia președintele Nixon i-a opus veto-ul său luna trecută, N.A.S.A. trăiește de pe o zi pe alta și este amenințată de perspectiva unor noi reduceri bugetare atunci cînd Congresul va examina proiectul de lege căruia președintele i-a opus veto-ul său. Aceste reduceri ar putea avea rezultate cu adevărat funeste, potrivit lui Thomas Paine, care s-a retras la 15 septembrie din funcția de administrator al N.A.S.A. El a avertizat: „Reducerile efectuate pînă acum au dus la o scădere uriașă a capacității noastre în domeniul cercetării spațiului cosmic. Orice noi reduceri ar avea un efect distrugător asupra acestui program".

Otto WINZER

ministrul afacerilor externe al R. D. Germane

Astăzi sosește în București ministrul afacerilor externe al R.D. Germane, Otto Winzer, la invitația ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu.

Născut la 3 aprilie 1902, într-o familie de muncitori berlinezi, Otto Winzer lucrează de foarte tînăr ca ucenic tipograf, urmînd paralel cursurile unei școli de perfecționare în meseriile grafice.

Activitatea sa politică începe imediat după primul război mondial ; în anii 1918—1923, Otto Winzer participă la acțiunile revendicative ale clasei muncitoare germane în cadrul organizației Tineretul Liber Socialist, al cărei membru este din 1919, și care va deveni ulterior Uniunea Tineretului Comunist din Germania. În același an este primit în rîndurile Partidului Comunist din Germania, care-i încredințează diferite responsabilități. În 1920 devine membru al Uniunii Tipografilor din Germania.

În anii 1922—1923 activează în conducerea circumscripției Berlin-Brandenburg a Uniunii Tineretului Comunist din Germania. În această perioadă lucrează ca editor și redactor la editura Internaționalei Tineretului, a cărei conducere o va prelua mai tîrziu.

După venirea la putere a hitleriștilor, Otto Winzer participă activ la lupta antifascistă, aflîndu-se în conducerea muncii sindicale ilegale din Berlin. În 1935 emigrează, continuînd lupta pînă în 1945 în Franța, Olanda și Uniunea Sovietică. Revine în patrie puțin înainte de sfîrșitul războiului, în cadrul unei grupe de inițiativă, închinîndu-și eforturile construirii societății antifascist-democratice. Din 1945 pînă în 1946, Otto Winzer este consilier pentru problemele de educație populară la Magistratura din Berlin. În anul 1946 este ales deputat municipal. Din 1947 este membru al C.C. al P.S.U.G., iar din 1950 — deputat în Camera Populară, fiind reales în toate legislaturile. Colaborator apropiat al lui Wilhelm Pieck, lucrează ca secretar de stat și șef al Cancelariei particulare a președintelui R. D. Germane între anii 1949—1956. De la această dată, Otto Winzer îndeplinește în ministerul afacerilor externe funcțiile de adjunct al ministrului pînă în 1959, de secretar de stat și prim adjunct al ministrului pînă în 1965. Din 1965 devine ministru al afacerilor externe.

Pentru îndelungata sa activitate revoluționară și pentru meritele sale deosebite, Otto Winzer este decorat cu înalte ordine și medalii ale R. D. Germane.

H. F.